

El estilo en traducción

Un análisis de *La Sombra del Viento* y la traducción neerlandesa *De Schaduw van de Wind*

Tesina del Máster de traducción española

Código del curso: MTMV11045

Universidad de Utrecht

Profesora: Dr. Dorien Nieuwenhuijsen

Segunda lectora: Bodil Kok

Romy van den Heerik

Número de estudiante: 3766217

romyvdheerik@hotmail.com

Agosto de 2013

Ik verklaar hierbij dat deze scriptie een oorspronkelijk werk is, dat uitsluitend door mij vervaardigd is. Als ik informatie en ideeën aan andere bronnen heb ontleend, heb ik hiervan expliciet melding gemaakt in de tekst en de noten.

(plaats, datum)

(handtekening)

—Entonces, ¿el libro es una traducción? —pregunté, desconcertado.

—No menciona que lo sea. Por lo que aquí se ve, el texto es original.

Página 6, *La Sombra del Viento*, Carlos Ruiz Zafón (2003)

Índice

Prólogo

1. Introducción.....	p. 6
2. Marco teórico.....	p. 8
2.1 La ciencia de la traducción.....	p. 8
2.2 ¿Qué es el estilo?	P. 9
2.3 El análisis del estilo.....	p. 12
2.4 La traducción del estilo.....	p. 21
2.5 El estilo literario y el análisis de textos literarios.....	p. 26
2.6 Novelas españolas.....	p. 29
2.7 La invisibilidad del traductor.....	p. 30
3. Material de investigación.....	p. 34
3.1 Sobre el autor.....	p. 34
3.2 La obra de Carlos Ruíz Zafón.....	p. 35
3.3 Resumen de <i>La Sombra del viento</i>	p. 36
3.4 El estilo	p. 37
3.5 Las reseñas del <i>La Sombra del Viento</i>	p. 38
3.6 La traductora neerlandesa	p. 39
3.7 Las reseñas de la traducción neerlandesa	p. 40
3.8 Sobre la traducción.....	p. 43
4. Método.....	p. 48
4.1 La pregunta de investigación	p. 48
4.2 La unidad de investigación.....	p. 49
4.3 Modelo de análisis del estilo.....	p. 50

5. Resultados.....	p. 51
5.1 Análisis cuantitativo.....	p. 51
5.2 Análisis cualitativo.....	p. 57
5.3 Entrevista con la traductora.....	p. 67
5.4 Análisis por la traductora.....	p. 70
6. Conclusión y discusión.....	p. 76
6.1 Resumen de los resultados.....	p. 76
6.2 Respuesta a la pregunta de investigación.....	p. 78
6.3 Limitaciones y recomendaciones.....	p. 79
6.4 Implicaciones para traductores.....	p. 82
7. Bibliografía.....	p. 83
8. Anexo.....	p. 88

Prólogo

Con esta tesina intento ofrece una imagen clara del estilo en la traducción a través de un análisis de *La Sombra del Viento* y su traducción neerlandesa *De Schaduw van de Wind*. Espero completar la teoría y animar a los traductores a pensar más en el estilo de un libro. Además, los resultados de esta tesina pueden ser interesantes para lectores y escritores.

Escribiendo esta tesina del Máster de traducción española en Holanda y después finalizándola en España, donde he estudiado el segundo año de este Máster, he aprendido más de la lengua española, de la traducción y de la traducción del estilo en especial. Durante mi estancia en España, he podido apreciar mejor las características del español, y ahora puedo decir que este año fue de gran valor para mí.

Además, fue un reto personal el escribir esta tesina durante dos años. Quiero agradecer a mi familia, mis amigos y a mi tutora de tesis, Dorien Nieuwenhuijsen. Igualmente, la traductora de *La Sombra del Viento*, Nelleke Geel, me ha ayudado mucho con sus respuestas y explicaciones sobre la traducción. Todas estas personas han ayudado a esta tesina a ser lo que es ahora.

Esta tesina significa el fin de muchos años de estudio, y un total de tres tesinas. A lo mejor, voy a echar de menos el estudiar y escribir tesinas algún día, pero ahora estoy muy feliz de poder presentar el resultado de estos años de trabajo y tomar un descanso para viajar y disfrutar de unas largas vacaciones.

No he utilizado notas al pie de la página para referirme a la literatura, pero he utilizado estas notas para dar traducciones de frases holandesas.

Romy van den Heerik

El 28 de mayo de 2013

1. Introducción

'Pocas veces tenemos la posibilidad de convertir las páginas de un libro en realidad y ésta es una de ellas. ICONO te ofrece un walking tour por las localizaciones mencionadas en el libro, una oportunidad única para recorrer la Barcelona mágica que describe esta novela que ha cautivado a miles de lectores en todo el mundo. De la letra a la palabra, de la imaginación a la realidad' (www.iconoserveis.com, el 3 de mayo de 2012).

Esta tesina analiza el estilo de la novela española *La Sombra del Viento*, escrita por Carlos Ruiz Zafón en 2001, y su traducción neerlandesa *De Schaduw van de Wind*, hecha por Nelleke Geel. La novela fue tan popular en Europa que no solamente fue traducida a diferentes lenguas, sino que también existe un tour por Barcelona que va por todos los lugares conocidos del libro. El libro, después de unos años, cuenta con una edición mundial de más de nueve millones de ejemplares, por lo que podemos hablar de un 'hype'.

Las opiniones sobre la traducción neerlandesa son muy variadas, como se puede ver en por ejemplo el sitio web de 'Crimezone', para fans de novelas de suspense (reseña neerlandesa 7). Son muy positivas *'En daarbij komt dat de Nederlandse vertaling van Nelleke Geel werkelijk subliem is'*¹ o muy negativas *'Verder heb ik nogal wat kritiek op de vertaling'*². Estas opiniones frecuentemente tienen que ver con el estilo del texto: *'In het begin moest ik wat aan de beetje bombastische stijl wennen, daarna in één adem uitgelezen'*, *'zo prachtig, bloemrijk beschreven zonder langdradig te worden'*³, *'Hoe wonderlijk dat mensen deze roman prijzen om zijn stijl! Terwijl deze Zafón toch werkelijk niet schrijven kan'*⁴.

Con una combinación de métodos (una investigación de la teoría, una investigación de la recepción del libro y la traducción, un análisis del estilo de ambos libros y una entrevista con la traductora), esta tesina examina el estilo de la traducción en comparación con el estilo de la novela española y, subsiguientemente, valora la

---

Las traducciones en las notas de pie de página han sido hechas por la autora misma.

¹ Y además de eso la traducción de Nelleke Geel verdaderamente es maravillosa

² Además, tengo una actitud crítica ante la traducción

³ Al principio tenía que acostumbrarme al estilo un poco rimbombante, después lo he terminado de una vez

⁴ Qué extraño que gente elogia esta novela por su estilo! Mientras que este Zafón verdaderamente no sabe escribir

visibilidad de la traductora. De esta manera esta tesina trata de responder a la pregunta de investigación: *¿Cómo difiere el estilo del libro original La Sombra del Viento del estilo de la traducción y cuál es el efecto?*

Primero, una investigación de la literatura aclarará el estado de la cuestión con respecto a la teoría sobre el estilo y la (in)visibilidad del traductor. Este marco teórico terminará en un método para comparar no sólo cuantitativamente, sino también cualitativamente la traducción neerlandesa con la novela española e incluye una descripción de la novela *La Sombra del Viento*, su autor y la traductora neerlandesa. En segundo lugar, esta tesina examina la recepción de *La Sombra del Viento* y de la traducción en los Países Bajos: ¿Hablan del estilo y eso forma parte del éxito? A continuación, partes de la novela española y de la traducción serán analizadas. Estos resultados se trasladan a una entrevista con la traductora. La entrevista se centrará en el proceso de traducir el estilo y otras peculiaridades sobre la traducción. ¿Cómo Nelleke Geel ha traducido el estilo? ¿Por qué? ¿Ha tenido contacto con el autor del libro durante el proceso de traducir? ¿Cuál era el punto de partida para traducir el estilo? Con esta investigación también examinaré métodos que ya existen para investigar el estilo. Estos métodos serán evaluados y, si es posible, mejorados. Todos los resultados en su conjunto aclararán cómo el estilo de la novela original difiere del estilo de la traducción y cuál es su efecto. Se pondrá en relieve la importancia de estilo en textos literarios y la evaluación de la traducción de *La Sombra del Viento*. La tesina termina con un resumen de los resultados, puntos a discutir y recomendaciones para investigaciones futuras e implicaciones para traductores. Ésta se dirige a varios grupos meta, de científicos a traductores y otros interesados. Sin embargo, espero que con esta investigación todo el mundo piense más sobre la traducción del estilo, para que los traductores sean más reconocidos por su arduo trabajo.

2. Marco teórico

La teoría sobre la traducción, y específicamente la teoría sobre la traducción de estilo, es muy amplia. Esta tesina intenta dar un resumen relevante de las ideas más importantes sobre este tema, que formará el fondo del análisis de la novela española *La Sombra del Viento* y su traducción neerlandesa *De Schaduw van de Wind*. Los aspectos que se discuten en este marco teórico se relacionan de diferentes maneras con la traducción del estilo y aclaran los aspectos de los que la ciencia de la traducción se ocupa hoy en día. Un punto central en la teoría de la traducción es que no hay acuerdo sobre la definición del estilo, las maneras de investigar y traducirlo y la (in)visibilidad del traductor. Por eso, el marco teórico se encuentra en un terreno de discusión. También puede ser el caso que la situación neerlandesa difiere de la situación inglesa, que muchas veces tienen como tema las investigaciones teóricas.

Sucesivamente, este marco teórico resumirá diferentes aspectos de la ciencia de la traducción, del estilo, del análisis del estilo, la traducción del estilo, el estilo literario y el análisis de textos literarios, las novelas españolas y la (in)visibilidad del traductor.

2.1 La ciencia de la traducción

Siempre han existido traductores, y cada año se publican más y más traducciones, sobre todo en inglés (Naaijken & Koster 124). 'Aunque se traduce desde hace miles de años y las primeras reflexiones sobre la traducción remontan a más de dos mil años, hasta los años sesenta no se inicia ninguna reflexión de carácter sistemático y sólo en las dos últimas décadas se consolida una disciplina específica que estudia la traducción en sus diversas manifestaciones: la Traductología. En los últimos diez años, el desarrollo de la Traductología ha sido enorme en todas sus vertientes: estudios teóricos, descriptivos y aplicados' (Hurtado Albir 19).

La ciencia de la traducción es muy amplia y la traducción de un texto conoce muchas dificultades. Hay que considerar, en primer lugar, que se traduce con la finalidad comunicativa, para que un destinatario que no conoce la lengua en que está formulado un texto, pueda comprenderlo (Hurtado Albir 507). Cabe destacar que las decisiones del

traductor determinan la traducción final. La lengua ofrece al traductor muchas opciones para traducir una misma palabra y las traducciones no sólo son formadas por la gramática de una lengua meta, sino también por el nuevo contexto del texto y de las ideas personales del traductor. El traductor puede mantener la cultura del texto fuente o adaptarla lo más posible a la cultura meta. De esta manera, se define la traducción como un proceso comunicativo que consiste en la reformulación de un texto con los medios de otra lengua, que se desarrolla en un contexto social y con una finalidad determinada, al mismo tiempo que se define como un proceso interpretativo. Por lo tanto, se debe considerar el trabajo del traductor y el esfuerzo mental que éste desarrolla para traducir (Hurtado Albir 40). En resumen, muchos aspectos de una traducción pueden ser analizados, acentuando que la ciencia de la traducción es descriptiva y no es prescriptiva, como resume Van Leuven-Zwart en *Denken over Vertalen* (Naaijken & Koster 226).

Un elemento esencial de un texto es el estilo y por consecuencia, la ciencia de la traducción está estrechamente relacionada con la estilística (Boase-Beier 1). La estilística es un campo de la lingüística que estudia el uso artístico o estético del lenguaje en las obras literarias y en la lengua común, en todas sus formas. Muchos aspectos sólo pueden ser descritos y explicados por la lingüística (Fawcett prólogo). Se busca explicar cómo un texto tiene significación en lugar de qué significación tiene (Boase-Beier 2). Es una decisión importante, mantener el estilo del texto fuente o crear un estilo atractivo para el lector meta. Por eso este marco teórico se dirige a la definición de estilo.

2.2 ¿Qué es el estilo?

Cada texto tiene su propio carácter, su propio estilo. Para un traductor es de gran importancia reconocer este estilo y traducirlo correctamente. Pero el concepto de estilo es complejo. Muchas personas usan el término 'estilo' sin saber su significado, para indicar algo bonito y distinto. Por lo tanto, surge la pregunta imperiosa: ¿Qué forma parte del estilo exactamente? (Toolan 1).

La literatura científica pone en claro que el estilo constituye una parte importante y compleja de un mensaje y de la traducción. Sin embargo, se puede definir 'estilo' de múltiples maneras. Una forma de entender el estilo es tomando una decisión entre varias

formulaciones, y de esta manera formar pensamientos, visibles en diferentes partes del texto, los cuales generan muchas funciones y efectos (Koster 6; Van Dijk 101; Burger y de Jong 21). El usuario de una lengua siempre puede elegir entre varias opciones con el mismo significado para transmitir la información. Estas opciones o formas de estilo solamente son visibles en comparación con otras formas de expresión de otros usuarios o grupos de usuarios de una lengua. Según Hatim & Mason (10) el estilo tiene que ver con los usuarios del lenguaje en ciertos contextos y no forma una parte del sistema de lenguaje.

El estilo, entre otros elementos, lleva a la efectividad de una expresión, y por eso un elemento importante del mismo es su función o efecto. Los cambios entre el estilo del texto original y el estilo de la traducción pueden ser sutiles, pero sus efectos pueden ser profundos y la recepción de ambos textos diferente (Boase-Beier 5). Por tal motivo enfoca la función y el efecto en lugar de la forma de estilo, y proponen que así, el estilo es un concepto utilizable. Koster (6) de igual manera menciona que el traductor tiene que buscar las medidas para alcanzar el mismo efecto del estilo en lugar de la misma forma. El traductor entonces tiene que traducir el estilo a la lengua meta, para que tenga el mismo efecto.

No obstante, Renkema (32) explica que los escritores dicen más a través de su estilo o la forma de la lengua que con la información fáctica. Según Renkema (32) y Burger y De Jong (21), mucha gente asocia la definición de estilo con el lenguaje, pero realmente tiene que ver con mucho más. Un cambio de estilo automáticamente influye en el contenido; puede aclararlo o dificultarlo. Sobre la pregunta de si la forma y el contenido están separados, hay diferentes opiniones: 'dualismo' o 'monismo'. El monismo concluye que la forma y el contenido son uno e implica la imposibilidad de traducir. Para los dualistas, cuando se traduce una palabra, y se mantiene el significado referencial, el estilo puede diferir y cuando se mantiene el estilo, el significado referencial puede ser diferente (Van Drunen 28). Leech y Short (22) proponen una combinación de monismo y dualismo. Según ellos el estilo no sólo es una combinación de la forma y función para expresar cierto contenido, sino que está diseñado en cierto contexto, por cierta persona, con cierto objetivo y efecto.

Las características estilísticas que puede emplear el usuario de la lengua se pueden dividir en características colectivas (que puede usar cada usuario de la lengua y forman parte del significado y las características de ciertas construcciones sintácticas) y características individuales (relacionadas con el lenguaje individual), que pueden diferir de las expectativas de las personas. Los autores al escribir un texto eligen más o menos conscientemente el estilo que usan para presentar sus textos. Anbeek y Verhagen (2) añaden un elemento a la definición del estilo al proponer que es el ADN de un autor, una forma particular de lenguaje. Cada autor tiene su propio carácter, formado por su fondo, y por eso cada uno tiene su propio estilo. El estilo por lo tanto es una huella dactilar, que puede cambiar durante la vida del escritor. Es una desviación de la norma, expresada por características lingüísticas y no-lingüísticas (Baker 244).

Van Drunen (139) propone una definición de estilo que consiste en diferentes elementos que hemos visto antes: *'Stijl is een combinatie van alle mogelijke kenmerken van een tekst, die in combinatie deze tekst uniek maken, maar afzonderlijk in meerdere teksten (kunnen) voorkomen, en die kenmerkend kunnen zijn voor een genre, een tijdperk of een bepaalde (groep) auteur(s), die als tekst een eenheid vormen, hoewel ze niet altijd harmonisch op elkaar aan lijken te sluiten en die het gevolg zijn van keuzes met betrekking tot mogelijkheden van de taalgebruiker zoals tekstdoel, publiek, genre en woordkeus'*⁵. Un estilo en este sentido puede ser característico para un período o grupo.

La notabilidad del estilo, sin embargo es relativa: las características pueden ser interpretadas como cierto estilo por el lector (y por consecuencia por el traductor). La medida en que estas características son llamativas y la medida en que el lector responde a estas características diferirá dependiendo de su atención, sensibilidad al estilo y precedente experiencia lectora (Parks 41). Por ello, el estilo es diferente para cada lector.

---

⁵ El estilo es una combinación de diferentes características de un texto, que en combinación lo hacen único, pero los elementos individualmente pueden ocurrir en varios textos, y pueden ser característicos de un género, época o cierto (grupo de) autor(es). Estos elementos forman una unidad como texto, aunque no parecen conectar armónicamente y son la consecuencia de las decisiones en relación con las posibilidades de un cierto usuario de lenguaje, como objetivo, público, género y lenguaje

2.3 El análisis de estilo

El análisis de estilo puede responder a las siguientes preguntas: ¿Qué palabras y estructuras ha elegido el escritor y por qué? ¿Cómo sirve la lengua cierta función? El estilo en traducción no es muy frecuentemente objeto de estudio (Koster 3). Muchos estudios estilísticos son prescriptivos. Sin embargo, cuando se comprenden las razones de las decisiones del autor, es posible evaluar en qué medida las decisiones (parecidas) están presentes o pueden ocurrir en la traducción (Parks 41).

Un texto es escrito conscientemente, para alcanzar ciertos efectos con ciertas formas de expresión. Una descripción del texto fuente, sus características estilísticas, función y efectos, y una comparación posterior con el texto meta puede aclarar los argumentos que importan en el proceso de traducir (Boase-Beier 147). Para la interpretación es de importancia saber lo que el autor quiere alcanzar con una determinada forma de expresión. El análisis del estilo también puede explicar las maneras en que algunas traducciones se parecen más al original estilísticamente que otras y por qué algunas (no necesariamente las que se parecen al original) tienen más éxito, o están consideradas de mayor calidad literaria (Van Drunen 9). Toolan (25) concluye que el reto para el investigador de estilo es identificar y estudiar estos elementos que contribuyen en gran parte a la distintividad y efectividad del texto. Un investigador de esta manera puede investigar si un elemento del texto que parece ser distintivo, realmente lo es.

Existen diferentes métodos comparativos y descriptivos para examinar el estilo en traducciones, pero estos pueden ser mejorados, porque la definición de estilo todavía forma parte de una discusión teórica y no es fija (Leech & Short 32). Primero, es importante saber cómo estudiar las normas de traducción cuando se investiga sobre el tema. Según Toury, se pueden estudiar las normas de traducción de dos maneras (Munday 113):

1. A través de un análisis de textos (el libro original y la traducción), que mostrarán las tendencias de los procesos de traducción y las normas presentes;

2. A través de comentarios sobre normas de traductores, editoriales, críticos y otras personas involucradas en el proceso de la traducción. Sin embargo, hay que ser crítico ante la información que dan, porque puede ser tendenciosa o manipulada (in)conscientemente. Lo que se dice no siempre concuerda con lo que se hace.

El razonamiento que sirve de base para muchos métodos para hacer visible el estilo con un análisis de textos, es comparar un estilo con otro. De esta manera, se puede definir la norma y las diferencias entre las expectativas de diferentes públicos. Leech y Short (introducción) parten de la 'nueva estilística' que aplica técnicas y conceptos de la lingüística moderna al estudio de la literatura. Dicen que comprender el estilo incluye la comprensión de la lengua. Las desviaciones de la norma llamarán la atención y forman parte del estilo. Estos estudios también pueden concentrarse en características lingüísticas que no necesariamente parecen relevantes artísticamente, como la longitud de las frases o la frecuencia de ciertas clases de palabras, porque a veces el ADN del autor es más visible en características que no llaman la atención, que son usadas inconscientemente. Leech y Short (61) introducen categorías lingüísticas para examinar el estilo de un texto y recuperar el significado. Parten de la opinión de que un análisis puede basarse en la visión del lector o en la del autor sobre estilo de una obra: el estilo como patrón debajo de la superficie del texto o como decisión.

El método de Leech y Short (61) es muy útil para analizar marcadores del estilo, usando una lista de control para determinar la frecuencia de características estilísticas en textos literarios (Van Drunen 54). Leech y Short (5) examinan en detalle y de manera sistemática textos literarios de los siglos XVIII y XX. Dan más atención a la forma del texto meta que al texto fuente y según ellos un análisis de estilo no sólo necesita un estudio cuantitativo, sino también cualitativo. Además, la selección de ciertos fragmentos para analizar es importante para observar patrones. Como el análisis es de alto coeficiente laboral, es necesario seleccionar unos fragmentos del texto que deben ser representativos o elegidos por una prueba para analizar sistemáticamente el estilo del texto con el fin de que se pueda controlar el análisis (van Leuven-Zwart 78). El análisis de Leech y Short (61) puede confirmar intuiciones e identificar las características más

importantes del estilo que no eran visibles previamente. El método de análisis de Leech y Short (61) está basado en las siguientes características:

Las características léxicas:

- generales
- sustantivos
- adjetivos
- verbos
- adverbios

Las características gramaticales:

- generales
- tipo de la oración
- complejidad de la oración
- estructura de la oración
- grupos de palabras
- clase de palabras

Las figuras retóricas:

- gramatical y léxica
- esquema de sonido
- desviaciones

La cohesia y la coherencia:

- la cohesia es la manera en que las frases están unidas y la manera en que el texto está organizado.
- La coherencia es la manera en que el texto está relacionado con el mundo exterior.

Las características individuales tienen menos efecto que las características combinadas. El investigador no se puede fijar en sólo unos aspectos del fragmento e ignorar otros. Sin embargo, Leech y Short (3) dicen que no se pueden analizar el estilo, la forma y la función, objetivamente, porque existe una infinidad de características lingüísticas para analizar. El estilo es un fenómeno tan complejo que no es posible tener pruebas sólidas para cada observación. Además, las investigaciones estadísticas no tendrían mucho efecto, porque la interpretación de un texto y su estilo es diferente para cada persona (Van Drunen 90). Se pueden observar patrones, en términos de frecuencia, pero también la intuición y opinión personal son importantes para el análisis del estilo. Para controlar

la calidad se puede investigar la recepción, hacer un control por una tercera persona o una traducción de vuelta a la lengua fuente.

Otro método para analizar el estilo de un texto es de Steehouder et al. (121). El método de estos investigadores se dirige a varios tipos de textos neerlandeses, pero no incluye textos literarios. Su método se basa en las siguientes seis dimensiones de estilo y también incluye categorías lingüísticas:

- estructura externa: explícito - implícito
- dificultad: simple - complicado
- exactitud: preciso - vago
- densidad informática: conciso - extenso
- animación: animado - árido
- actitud de reserva: distante – de confianza

Los modelos de Leech y Short (61) y Steehouder et. al. (121) son similares: ambos contienen preguntas específicas sobre palabras, oraciones y funciones del lenguaje. Sin embargo, los métodos tienen sus diferencias, porque están contruidos para diferentes fines. Van Drunen investigó cómo hacer una traducción de un estilo único de un texto fuente literario, teniendo en cuenta el estilo personal del autor en el texto fuente. Junto a los métodos de Leech y Short (61) y de Steehouder et. al. (121), las ideas de Van Drunen forman un método nuevo de instrumentos concretos que parte del modelo de Steehouder et al. (121), ya que esta categorización es muy útil y práctica, ampliada por el modelo de Leech y Short (61), porque es más detallado. El método de Van Drunen (59) se puede aplicar para definir el estilo y el efecto en detalle o más en general para adaptarlo al tiempo que tiene el autor para el análisis. El método de Van Drunen (59) necesita ser probado en investigaciones sobre otros textos y otras traducciones por otros investigadores para mejorarlo. Comparando el texto fuente con el texto meta, se puede analizar cómo ha trabajado el traductor y cuál era su objetivo en cuanto al lenguaje. Es posible que el texto meta necesite otro estilo que el texto fuente para realizar el mismo efecto (Van Drunen), de manera que cada texto necesita su propio análisis y estrategia de traducción.

El método de Van Drunen (59) consiste en un modelo de selección. Este modelo se centra en el estudio de seis aspectos esenciales del estilo del texto a analizar. Cada apartado cuenta con una serie de características que se deben observar en el texto y que se organizan en torno a dos extremos. El extremo que reúna un mayor número de características identificadas define el estilo del texto en lo que se refiere a cada uno de los apartados por separado.

Los aspectos que analiza el modelo de Van Drunen (59) son los siguientes:

- *Estructura externa.* Se refiere a la organización y características formales del texto. Se establecen dos extremos: “explícito” (estructura muy definida) e “implícito” (estructura poco visible).
- *Dificultad.* Se analiza el grado de dificultad que el texto puede presentar al lector. Se incluyen tanto los rasgos formales como los semánticos del lenguaje empleado en el texto. Se distingue entre estilo “complicado” y estilo “simple”.
- *Exactitud.* Se observa la “precisión” o “vaguedad” del lenguaje que caracteriza al estilo del texto, especialmente en lo que se refiere al significado: si éste es claro o, por el contrario, opaco.
- *Densidad informática.* Se analiza la cantidad de información presente en el texto en relación con la extensión del texto. De este modo, los dos extremos que se establecen son “extenso” y “conciso”.
- *Animación.* Se refiere a si la información se ve complementada por elementos ornamentales, o si ésta aparece de una manera más simple y seca. Los dos extremos que se establecen son “animado” y “seco”.
- *Actitud de reserva.* Se refiere al tipo de relación que se establece entre el autor y el lector a través del lenguaje usado. Ésta puede ser una relación “distante” o “de confianza”, lo que define los dos extremos que se sugieren para este apartado.

El modelo de Van Drunen (59):

1. estructura externa (¿Cómo está organizado el texto?)

explícito

implícito

amplia explicación sobre la estructura

sin explicación sobre la estructura

palabras y oraciones centralizadas	sin palabras y oraciones centralizadas
el fondo en una posición de preferencia	el fondo muy difícil de encontrar
muchas palabras para indicar la estructura	sin palabras para indicar la estructura
enumeración punto por punto	enumeración escondida
repetición	sin repetición
frecuencia llamativa de ciertas palabras	sin frecuencia llamativa de ciertas palabras
muchas figuras retóricas	pocas figuras retóricas
título y subtítulo	sin título y subtítulo
principio, centro y fin claros	principio, centro y fin poco claros
2. dificultad (¿Qué son las desviaciones? ¿Dónde encuentras la dificultad? ¿Corresponde al género?)	
<u>complicado</u>	<u>simple</u>
palabras y oraciones difíciles	palabras y oraciones fáciles
construcciones nominales	construcciones verbales
construcciones anticuadas	construcciones modernas
relaciones implícitas	relaciones explícitas
verbos abstractos	verbos concretos
sin comparaciones y lenguaje figurativo	comparaciones y lenguaje figurativo
notificaciones indirectas	notificaciones directas
relaciones oracionales ilógicas	relaciones oracionales lógicas
sin uso de conjunciones o adverbios	uso de conjunciones o adverbios para aclarar relaciones
estilo indirecto libre	estilo indirecto y estilo directo
comparaciones poco claras	comparaciones claras
desviaciones del código lingüístico	lenguaje correcto
suposiciones escondidas	suposiciones claras
lenguaje raro y especializado	lenguaje normal
lenguaje abstracto	lenguaje concreto
frases largas	frases cortas
muchas oraciones subordinadas	pocas oraciones subordinadas
orden inusual de las palabras	orden usual de las palabras
asociaciones emocionales	asociaciones referenciales
3. exactitud (¿Hay una relación explícita entre las frases, o está formada por la significación implícita?)	
<u>vago</u>	<u>preciso</u>
términos, referencias, relaciones vagas	términos, referencias, relaciones precisas
alcance poco claro	alcance claro
terminología inconsistente	terminología consistente
relaciones implícitas	relaciones explícitas
variedad en cuanto al lenguaje	sin variedad en cuanto al lenguaje
voz pasiva	voz activa

lenguaje normal	lenguaje raro y especializado
lenguaje abstracto	lenguaje concreto
sin adverbios	suficiente adverbios
muchas palabras referenciales	muchos nombres propios
sin adjetivos	muchos adjetivos
estilo indirecto libre	estilo indirecto y estilo directo
todos los personajes el mismo estilo	diferencias estilísticas entre el lenguaje de los personajes
4. densidad informática	
<u>extenso</u>	<u>conciso</u>
mucha paráfrasis	poca paráfrasis
muchas oraciones con mucha introducción	pocas oraciones con mucha introducción
muchas muletillas	pocas muletillas
mucha explicación sobre las relaciones	saltos de una idea a otra
amplia explicación sobre la estructura	sin explicación sobre la estructura
verbos abstractos	verbos concretos
palabras y oraciones centralizadas	sin palabras y oraciones centralizadas
notificaciones indirectas	notificaciones directas
comparaciones y lenguaje figurativo	sin comparaciones y lenguaje figurativo
ejemplos	sin ejemplos
construcciones oracionales anticuadas	construcciones oracionales modernas
voz pasiva	voz activa
abstracto	concreto
nombres propios	palabras décticos
muchos adjetivos	pocos adjetivos
verbos no llevan mucha significación	verbos llevan mucha significación
muchos adverbios	pocos adverbios
solamente significación referencial	asociaciones emocionales y otras asociaciones
lenguaje raro y especializado	lenguaje normal
descripciones generales	descripciones extensas
suposiciones explicadas	suposiciones escondidas
5. animación (¿Qué tipo de frases se usa?)	
<u>animado</u>	<u>árido</u>
mucha variación en tipos de oraciones	sin variación en tipos de oraciones
el orden variado de elementos oracionales	el orden estándar de elementos oracionales
mucha variación en el lenguaje	repetición de las mismas palabras
verbos dinámicos	verbos estáticos
oraciones fluidas	sin oraciones fluidas
muchas comparaciones y lenguaje figurativo	pocas comparaciones y lenguaje figurativo
muchos ejemplos	pocos ejemplos

paráfrasis	enumeraciones
notificaciones directas	notificaciones indirectas
palabras fáciles	palabras difíciles
construcciones verbales	construcciones nominales
oraciones con poca introducción	oraciones con mucha introducción
sin muletillas	muletillas
construcciones modernas	construcciones anticuadas
voz activa	voz pasiva
vocabulario evaluativo	vocabulario descriptivo
palabras emocionales	palabras con una significación referencial
lenguaje raro y especializado	lenguaje normal
concreto	abstracto
muchos adjetivos	pocos adjetivos
variación en el orden de las palabras	sin variación en el orden de las palabras
construcciones oracionales llamativas	sin construcciones oracionales llamativas
desviaciones del código lingüístico	lenguaje correcto
contexto variado	contexto permanente
variación elegante	repetición de palabras
estilo directo o indirecto libre	estilo indirecto
estilo diferente para cada personaje	el mismo estilo para cada personaje
6. actitud de reserva (¿Qué figuras retóricas se usa? ¿Qué tipos de oraciones aparecen?)	
<u>distante</u>	<u>de confianza</u>
palabras y oraciones anticuadas	palabras y oraciones modernas/habituales
lenguaje escrito	lenguaje hablado
notificaciones indirectas	notificaciones directas
voz pasiva	voz activa
dificultad (todas las características)	facilidad
verbos abstractos	verbos concretos
oraciones con mucha introducción	oraciones con poca introducción
sin comparaciones y lenguaje figurativo	comparaciones y lenguaje figurativo
sin ejemplos	ejemplos
vocabulario formal	vocabulario informal
lenguaje general	lenguaje raro especializado
lenguaje abstracto	lenguaje concreto
escritor no se dirige al lector	escritor se dirige al lector
oraciones complejas	oraciones simples

Con respecto a este modelo, Van Drunen (92) indica que la estructura, por ejemplo, muchas veces es la misma y que el 'lenguaje difícil' es relativo, solamente visible en

comparación con otras palabras y oraciones. Un lenguaje difícil puede ser usual en ciertos géneros, como en la literatura. Una palabra difícil en el texto fuente puede ser una palabra usual en el texto meta o al revés. Es posible que en el texto fuente no haya otra opción para alcanzar el objetivo, pero en el texto meta sí. Cuando una traducción usa palabras más fáciles para reemplazar palabras difíciles, cambiará el tono o registro (cómo está formulado un texto: vulgar, familiar, educado). El tono, incluso el dialecto y sociolecto, depende del tiempo, de la lengua de una cierta época, y también del género, y forma parte del estilo de un texto. Además, hasta qué punto un texto es concreto o preciso en una lengua y género puede diferir. Lo mismo es válido para la densidad de información de cada lengua. En neerlandés la información muchas veces es expresada de manera resumida, pero en ciertos géneros como en la literatura se puede dar más detalles. Una traducción neerlandesa de un texto demasiado extenso puede omitir información o resumirla. La densidad de información entonces también necesita atención. El autor y su estilo tienen importancia para la animación del texto. Al final, la actitud de reserva de un texto puede ser realizado por ciertas formas de tratamiento, palabras y construcciones anticuadas, abstractas o difíciles, o construcciones de la lengua escrita. El efecto de la actitud de reserva puede ser ironía. Van Drunen (95) dice que la corrección del lenguaje en todas las categorías puede ser un instrumento del autor literario. Los errores en un texto muchas veces son hechos deliberadamente para caracterizar a los personajes y el libro, con cierto objetivo.

No hay un efecto ni significado fijo de un elemento estilístico, ya que lo importante es el contexto y el estilo personal. Baker (1) fue uno de los primeros que tomó en consideración el estilo del traductor en lugar del estilo del autor e investigaba qué es lo llamativo de su estilo. Es importante que el traductor use la subjetividad lingüística y cultural, igual que sus preferencias personales. Por este motivo, diferentes traducciones del mismo texto fuente diferirán. Los modelos que puede abstraer el investigador, por las diferencias de la traducción en cuanto al texto fuente, pueden mostrar la interpretación del traductor, resume Van Leuven-Zwart en *Denken over Vertalen* (Naaijken & Koster 228).

Spitzer (15) opina que, porque el texto es un reflejo fiel del espíritu del autor, es posible descubrir las peculiaridades creadoras en este texto, descubriendo las peculiaridades lingüísticas de aquél, es decir, lo no compartido, lo que evidencia *desvíos* de la lengua común: el estilo. Un análisis estilístico resultará en el entendimiento de la obra y la peculiaridad creadora y anímica del autor (Spitzer 17). Para una caracterización del autor, es necesario comprender de qué manera se usa o no se usan las características estilísticas. Sin embargo, Wellek y Waren (187) mencionan que Spitzer va demasiado lejos con su argumento de que las características psicológicas están presentes en el lenguaje estilístico.

En resumen, la obra de un traductor o autor puede ser analizada cuantitativamente (por comparar la frecuencia de ciertas palabras y la longitud de frases) y cualitativamente (por un análisis detallado de ciertos casos) (Leech & Short 39). Van Drunen (85) dice que todavía no existen muchas investigaciones comparativas de textos españoles y neerlandeses y por eso será útil llevar a cabo tal investigación para complementar la ciencia de la traducción. Añade Van Leuven-Zwart (65) que, durante cualquier investigación, siempre es necesario tener en cuenta la relación con la práctica de traducir para dar importancia y relevancia a la investigación.

2.4 La traducción del estilo

Langeveld (124) aclara que el problema más grande para traductores no es el contenido del texto ni el significado referencial, sino la forma o el estilo. Cicero distinguió entre una traducción 'libre' o 'literal', una distinción importante hasta ahora (van Leuven-Zwart 23), que Toury (12) describe como una traducción aceptable/adecuada. Una traducción totalmente libre o totalmente literal es imposible. La imposibilidad de traducir depende de si uno ve la lengua formando la realidad y el sistema conceptual humano o al revés, también llamado la visión universalista o relativista. Lo más importante para el traductor es el texto fuente, la calidad del holandés y si la traducción sigue el texto fuente; fidelidad o creatividad. En *Denken over Vertalen* (Naaijken & Koster) explican estos términos también como traducir palabra por palabra o traducir el texto como entidad.

Sobre la traducción de estilo existen diferentes opiniones. Según Langeveld (124) la forma del texto meta tiene que causar el mismo efecto y placer que la forma del texto fuente, lo que Nida (Venuti, *The Translation Studies Reader* 136) llama '*dynamic equivalence*'. Koster (9) opina que no se puede traducir el estilo, por lo que el traductor tiene que usar un nuevo estilo. Cómo difiere el estilo del texto meta del estilo del texto fuente depende de las decisiones del traductor, y consecuentemente, de sus interpretaciones y antecedentes (Venuti, *The Translator's Invisibility* 17). Koster (9) menciona que las decisiones del traductor son racionales y pueden solucionar los problemas de traducir en cuanto el estilo. En su opinión, cada traductor tiene que mejorar su 'sensibilidad estilística', adicional a la 'competencia lingüística' que todos los hablantes nativos de una lengua comparten, para elegir entre las posibilidades de expresión de su lengua para comunicar la intención del texto fuente y un efecto equivalente. El traductor debe evaluar críticamente cada vez que traduce un texto.

Según Renkema y de Bleijzer (53), un traductor tiene que ser creativo, traduciendo mucho y comparando sus traducciones con traducciones de otros traductores. Los traductores están limitados más que el autor de la obra original y, como consecuencia, necesitan ser aún más creativos. Venuti (*The Translator's Invisibility* 19) igualmente es de la opinión de que el traductor después de ser lector, es escritor, con sus propios objetivos, conscientemente o no, que limitan y determinan el texto. El traductor tiene que tener conciencia, en lo posible, de las intenciones autoriales y de las limitaciones personales que ocurran durante el trabajo del autor. Baker (244), sin embargo, dice que traducir es una actividad poco creativa. Un traductor no puede o no debe tener su propio estilo, porque simplemente tiene que reproducir el estilo del original y el texto fuente lo más fielmente posible.

Tan importante es la función del texto, según la teoría del escopo, como la meta de un texto. Con esto, también resultan importantes las expectativas de los lectores y las normas culturales que giran en torno a un texto. Al final, la traducción debe ser un texto independiente, que sigue el texto fuente sólo en lo necesario. Una traducción será considerada 'errónea' por el lector, cuando no cumpla la imagen que tiene del texto; cuando un elemento textual distraiga la atención de la inmersión en el mundo ficticio que

ha creado la obra y da la impresión de que el lector lee una obra que solamente consiste de palabras; lo que significa el fin de la ilusión (Boase-Beier & Holman 5). El uso 'erróneo' de palabras estilísticas, como una expresión demasiado elegante o familiar, puede perturbar la comunicación.

Cada cultura tiene sus convenciones en cuanto a la traducción. Los lectores de una determinada cultura siempre se dan cuenta cuando el traductor no cumple estas convenciones, también cuando no hay desviaciones explícitas. Cada lengua tiene su propia longitud de frases, su propia manera de componer frases y sus preferencias para palabras o figuras retóricas, pero los límites son flexibles para sus usuarios. Las lenguas pueden diferir mucho en cuanto al estilo. Entonces, existe un texto español o neerlandés 'mediano'. Además, las connotaciones de un texto no solamente dependen de una cultura y las normas de distintas culturas pueden diferir. Algo que es bonito en una lengua es feo en otra. El traductor tiene que saber las diferencias entre las normas o preferencias de la lengua fuente y de la lengua meta. Es importante saber qué interesa al público, sus conocimientos y las normas en cuanto a las traducciones. Así, muchas dificultades de la traducción tienen que ver con la cultura (Boase-Beier & Holman 7).

En ciertos casos, no es necesario adaptar el texto fuente mucho para mantener el estilo. Sin embargo, Boase-Beier y Holman (16) aclaran que una traducción que incluye muchas características extranjeras puede causar cambios en la lengua meta: extender las percepciones, conocimientos y lenguaje de la cultura meta y apostar al statu quo. Una traducción así significa una confrontación con lo 'extranjero', un contacto entre culturas con diferentes experiencias, que tiene importancia para la formación de la identidad propia y a la vez, la amenaza, porque pone en tela de juicio sus convenciones. Es posible que el mismo estilo del texto fuente tenga diferente efecto en la lengua meta, porque las normas de textos difieren; un dilema para el traductor. De esta manera, las desviaciones de la norma pueden aparecer como una cierta forma del lenguaje con un cierto efecto en el texto meta. Las traducciones, por ejemplo, pueden parecer antinaturales por el uso de características lingüísticas poco usuales, traducidas literalmente desde el texto fuente.

En *Denken over Vertalen* (Naaijken & Koster 186), Holmes distingue entre diferentes maneras de traducir: naturalizar, exotizar, historiar y modernizar. La

exotización y historización son formas de conservar el texto fuente y el color local (por ejemplo por mantener, los nombres de las calles, términos culturales, la estructura de las frases, calcos: construcciones o términos que vienen directamente de la lengua extranjera y por eso no parecen muy holandeses); y la naturalización y modernización son formas de adaptar el texto fuente a la lengua y cultura meta (por traducir los nombres, términos culturales y estructura de las frases e incluir partículas como 'wel, als, dus, maar, toch' para un texto más holandés). Hoy en día, los traductores eligen más la segunda opción, la lengua extranjera como punto de partida, pero en la práctica, también siempre incluye alguna forma de mantenimiento del texto fuente. Lo importante es que las decisiones se lleven a cabo en conjunto, por lo que tienen que ser consecuentes. Con la segunda opción, los nombres propios forman un problema para el traductor, porque faltan la asociación emocional y los conocimientos correspondientes que tienen en la lengua extranjera.

A continuación hay dos tipos de errores que puede cometer un traductor: cambios estilísticos e incorporación de sentimientos personales en la traducción. Sin embargo, parece imposible producir una traducción tan parecida al texto fuente y traducir sin dejar huellas dactilares (Baker 244). Según Renkema y y De Bleijzer (55), el traductor tiene que mantener el texto original lo más posible para mantener el efecto original al lector, pero un traductor bueno es un traductor creativo, alguien que ve las ideas detrás de las palabras originales y puede inventar nuevas palabras que expresan la idea original, (casi) idénticamente que las palabras del texto fuente. Los traductores tienen que mantener distancia con el estilo para finalmente, traducir el estilo de una manera más correcta. El traductor puede creativamente usar el diferente contexto cultural y las normas lingüísticas y literarias de la lengua meta (Boase-Beier & Holman 7). Langeveld (174) concluye que aquellos que dicen que el traductor tiene que ser modesto, por ser servidor del autor, no tienen razón. Traducir es una forma de escribir creativamente: transformar material en un texto nuevo. Va aún un poco más lejos Koster (9): 'Vertalers willen dat hun vertaling wordt beschouwd als het origineel, maar dat is alleen mogelijk

als alles veranderd wordt, altijd”⁶.

Antes de traducir, el traductor tiene que interpretar un texto (Boase-Beier & Holman 15). Para ser capaz de traducir un estilo, es importante que se tenga en cuenta la interpretación que da el autor de la realidad, con sus significados implícitos, asociaciones y connotaciones del texto original (Van Drunen 92). Además, cada usuario del lenguaje tiene sus preferencias, su intuición y sus aptitudes lingüísticas. Las mismas palabras pueden tener diferente significación para diferentes personas. Así, cada autor elige y prefiere ciertos recursos del lenguaje y satisface algunas normas y, por consiguiente, tiene un estilo personal para un efecto único. Según Langeveld (188), un traductor tiene que considerar la mayor cantidad de interpretaciones posibles del texto fuente. Es posible que una traducción no pueda incluir todos los elementos del texto fuente con el mismo efecto. Por lo tanto, el traductor tiene que tomar decisiones, como la de mantener unos elementos y eliminar otros o incluirlos de otra manera. El traductor busca las maneras en la que los diferentes elementos de un texto pueden ser interpretados e intenta igualarlas en su traducción, comparando el significado del texto fuente y la utilidad de las traducciones posibles en la lengua meta. Un traductor entonces tiene que decidir cuáles son los elementos más importantes. Spitzer (17) aclara que los elementos que no resultan inmediatamente llamativos tienen la función más importante en el texto. Para decir algo sobre los elementos característicos de un autor, se tienen que interpretar todos sus libros en detalle, con un análisis que puede decir más sobre un autor que su biografía (Van Drunen 93).

Es importante para la interpretación que un traductor lea un texto con más expectativas que un lector normal (Van Drunen 92). Estas expectativas llevan a ciertas interpretaciones. La interpretación y el estilo no solamente dependen de la lengua, sino también del género, porque cada género tiene su propio estilo. Las reglas del género, por ejemplo, de textos literarios, pueden diferir entre diferentes lenguas, algo de lo que el traductor tiene que estar muy al tanto. Un traductor tiene que ser capaz de reconocer las características y las desviaciones de la norma literaria, las expectativas de los lectores y

---

⁶ Los traductores quieren que su traducción sea considerada como el original y para alcanzar esto es necesario cambiar todo, siempre.

su 'competencia literaria'. Un análisis de las características del género en la lengua fuente y meta entonces es importante para traducir el estilo (Van Drunen 46).

Los problemas de traducción son más grandes en una obra donde la lengua forma una parte importante. Estas tipo de obras, como las literarias, solamente sobreviven con una traducción que mantenga sus características únicas y su efecto. Otro problema es que el significado de una palabra literaria muchas veces no está claro, sino que es intuitivo. Los diccionarios no dan significados estilísticos. Langeveld (141), por ejemplo, explica que palabras y expresiones anticuadas en la literatura pueden ser usadas como figuras retóricas. ¿Cómo traducir este lenguaje anticuado? ¿Qué hacer con frases complejas? Con frases complejas un autor busca alcanzar una experiencia compleja. Los traductores pueden intentar mantener el estilo o al menos un equilibrio: cuando no es posible mantener el estilo en un sitio, se puede compensarlo en otro lugar cercano.

Lo más importante parece ser el efecto del estilo y mantenerlo en el texto meta. Además, las decisiones de un traductor tienen que ser determinadas por la función de la traducción (Langeveld 162). La traducción en resumen no sólo está limitada por el texto fuente, sino que también por las maneras en que el texto meta codifica la realidad (Boase-Beier & Holman 13). Una infinidad de limitaciones pueden ocurrir, como consideraciones culturales, lingüísticas y de género. Los traductores tienen que tener en cuenta muchos factores al traducir el estilo y para garantizar que el estilo del texto meta es parecido al estilo del texto fuente, es importante tener en el buche muchas técnicas de traducción. Sin embargo, una traducción siempre será criticada, porque nunca puede ser el original.

2.5 El estilo literario y el análisis de textos literarios

Los lectores de literatura tienen diferentes expectativas que los lectores de otros géneros. Hickey (32) resume que los textos literarios se caracterizan por un lenguaje elegido cuidadosamente. La literatura es el sitio por excelencia para usar técnicas de estilo o violaciones de las expectativas textuales. Por lo tanto los textos literarios se caracterizan por una sobrecarga estética: una forma extremadamente llamativa y de desviaciones (Hurtado Albir 63), porque la literatura no es dependiente de la norma de

una lengua. Los textos literarios contienen un uso creativo del lenguaje que difiere del uso habitual de aquel lenguaje, pero incluso las características textuales ordinarias pueden ser usadas para una expresión intensificada en la literatura. El gusto literario, además, depende del tiempo y los textos literarios pueden ser de una diversidad de tonos y estilos. Otra característica fundamental es el hecho de que los textos literarios suelen estar anclados en la cultura y en la tradición literaria del país de origen, presentando múltiples referencias culturales. La traducción literaria tiene diversas finalidades, que dependen de la posición de la obra literaria, del encargo de la traducción y del destinatario (Hurtado Albir 64). En la literatura, el punto de partida es que el lector lee el libro para entretenerse y la legibilidad tiene mucha importancia. El placer de leer un texto incluye dimensiones lingüísticas, literarias y culturales. Además, el uso de palabras estilísticas es importante, lo que exige mucha precisión del traductor (Van Drunen 84). El traductor busca mostrar la belleza de la lengua meta sin torpezas, pero al mismo tiempo quiere destacar la singularidad del estilo del texto fuente. También importa el público, es importante que el público quiera leer el texto y, según Schleiermacher en *Denken over Vertalen* (Naaijken & Koster 47), pueda darse cuenta de 'lo extranjero' del texto. En textos literarios, la subjetividad y el gusto del traductor pueden ser más visibles, porque los límites son más amplios. Las características de un texto literario según Hickey son (32):

- El tema vago
- El lenguaje forma parte importante de la comunicación
- El lenguaje cuidadosamente elegido
- El vocabulario rico
- La estructura de la frase variada
- El uso frecuente de imágenes y del lenguaje figurado
- Menos expresiones idiomáticas
- El uso de palabras poco frecuentes
- La diferencia en cuanto a la longitud de las frases
- Un estilo elegante

- El uso máximo de las posibilidades de la lengua para crear una experiencia estética en el lector

Toolan (15) aclara que un texto literario, en comparación con un texto normal, normalmente necesita mucha revisión, tiene una alta posición en la sociedad y está caracterizado por otros elementos: es más expresivo, emocional y contiene una meta social, dice Verstegen en *Denken over Vertalen* (Naaijken & Koster 222). La literatura es escrita para ser leída y es un mensaje por el mensaje mismo. Los textos literarios por eso dan importancia a la lengua: a la forma o al estilo del texto. Wellek y Warren (177) concluyen que el lenguaje es, literalmente, el material del artista literario. Cada obra literaria es una selección de un cierto lenguaje y el autor con esto muestra un mundo de su propia realidad. Según Venuti (*The Translator's Invisibility* 19), el objetivo de la literatura es el de introducir un mundo extranjero al público.

El estudio literario trata de investigar los efectos estéticos del lenguaje y necesita el estudio lingüístico para comparar el lenguaje de una obra literaria con otra en cuanto a su efecto y valor expresivo. Las decisiones de un traductor no son visibles, pero los efectos sí. Además, una investigación estilística puede definir las características específicas de una obra literaria (Wellek & Warren 183). Hay dos maneras para analizar literatura estilísticamente: una incluye un análisis sistemático del sistema lingüístico y una interpretación de las características para una imagen total de su significado estilístico. La otra incluye la investigación de las características y cómo este sistema difiere de otros, un método contrastivo para intentar descubrir el objetivo estético. En una investigación estilística se subrayará la originalidad e individualidad de una obra. El primer paso en cualquier análisis estilístico es observar la estructura del texto, otras características que forman parte del estilo y sus efectos. Definir las características estilísticas puede ser bastante fácil para la obra de ciertos autores y para otros, sin embargo, no. Siempre se tiene que tener en cuenta que el análisis trata de una obra y no importan las características individuales. Es importante describir un estilo completo sistemáticamente (Wellek & Warren 185).

La traducción de literatura es diferente que la traducción de otros géneros y no puede ser literal, porque la ambigüedad, el juego de palabras, las emociones e imágenes que hacen juego con la lengua son importantes. La traducción literal solamente puede ser aceptable cuando lleve a una frase gramaticalmente correcta e idiomática. El traductor literario necesita amplios conocimientos literarios, culturales y determinadas aptitudes relacionadas con el funcionamiento de los textos (escritura y creatividad). El traductor tiene que enfrentarse a los problemas estilísticos que plantea su traducción. Por esas características especiales, quizás sea el tipo de traducción donde más se incide en la dimensión creativa (Hurtado Albir 64).

2.6 Novelas españolas

Las características de un estilo básico en una lengua son muy importantes para un traductor. Silva-Corvalán (250) distingue tres estilos básicos en español: el estilo casual, cuidadoso y formal. Estos estilos son puntos de medida en una escala móvil.

El estilo estándar para un género difiere entre lenguas (Nida 221). Los estilos de textos españoles se expresan de manera diferente que, por ejemplo, en neerlandés. Al analizar el estilo de textos españoles y sus traducciones neerlandesas, es importante saber sobre las diferencias lingüísticas y estilísticas entre ambas lenguas. Según Nida (169), los autores españoles de ficción prefieren un estilo más florido. Otra diferencia entre el español y el neerlandés puede ser, por ejemplo, la longitud de las frases. En una prueba empírica con un corpus de textos periodísticos, Müller (56) ha descubierto que la longitud media de las oraciones españolas es casi el doble que la longitud de las oraciones neerlandesas. También descubrió que la longitud media de las oraciones españolas en textos literarios no es mucho más larga que la longitud de las oraciones neerlandesas, aunque sigue existiendo una diferencia notable. En los textos neerlandeses traducidos del español, la longitud media de las oraciones refleja la longitud de las del texto original. Esta igualdad en la longitud permite concluir que los traductores procuran mantener la longitud de las oraciones originales. Müller (57) opina que merece la pena seguir investigando este aspecto de la lengua escrita.

2.7 La invisibilidad del traductor

Baker (244) menciona que diferentes teóricos de la ciencia de la traducción recientemente han llamado la atención con respecto a la visibilidad de los traductores. En las últimas décadas, el número de traducciones ha crecido notablemente en todo el mundo. Sin embargo, los traductores no suelen ser muy visibles, ni por su nombre, ni por su traducción (Bassnett & Bush 1). Hasta hoy en día, el traductor ha tenido una posición inferior al autor; es muy invisible en la práctica de la traducción (Orgiu 3). El trabajo del traductor tampoco tiene mucho prestigio, y por eso el traductor no suele ser mencionado en la cubierta del libro. Venuti (*The Translator's Invisibility* 1) aclara que la invisibilidad del traductor en su traducción es producida por:

- La manera en que el traductor traduce fluidamente para crear un texto meta idiomático y legible, produciendo una ilusión de transparencia y originalidad. Esto también depende de cómo los textos usualmente son leídos en la cultura meta. Un texto traducido suele ser aceptable para lectores y publicadores cuando se lee fluidamente.
- La manera en que están ausentes las características extrañas que hacen transparente el texto, dando la ilusión de que la traducción es el libro original.

Weaver (Venuti, *Rethinking translation* 4) dice que el traductor debería considerarlo como un cumplido cuando no se menciona al traductor en las críticas, lo que quiere decir que el mayor cumplido que se le puede hacer al traductor es el de que parece invisible, que su traducción parece como un texto original, o sea, la impresión de que el traductor nunca ha existido. Huet en el libro *Denken over Vertalen* (Naaijken & Koster 31) subraya que la mejor manera de traducir es palabra por palabra, porque el lector quiere leer lo que ha escrito el autor. Consecuentemente, el traductor debe ser un camaleón, evitando, para conseguir una invisibilidad total, las características como, por ejemplo, el prólogo y epílogo, las notas al pie de la página y las diferencias en cuanto al estilo.

El estilo del traductor no debe ser visible en la traducción, ya que el estilo del autor es importante, y si es posible, este estilo también debería ser tan elegante, claro y gracioso en la traducción para que al público le guste. El objetivo es que el lector que no ha leído el texto original y no puede hacer una comparación con la traducción, nunca

note la diferencia. La mayoría del público meta es así, dice Venuti en *Denken over Vertalen* (Naaijken & Koster 278); sólo toma conciencia de que es una traducción cuando no es un texto fluido en la lengua meta por palabras extranjeras o por una formulación confusa. Así, el traductor se hace visible, quien ha elegido cada palabra y ha interpretado las diferencias lingüísticas y culturales.

No obstante, hasta qué punto un traductor tiene que mantenerse en segundo plano es un motivo de discusión. Siempre hay que mantener los puntos de vista del autor hasta cierto punto (Boase-Beier & Holman 10), pero, aunque los traductores muchas veces intentan estar invisibles en la traducción, siempre será visible algo de su trabajo (Venuti, *The Translator's Invisibility* 1), porque el texto siempre es transformado por la personalidad del traductor, que tiene sus propias preferencias (Boase-Beier & Holman 10). La visibilidad del traductor, depende de los cambios que se hacen en cuanto a la lengua (Munday 33) y cómo el estilo de la traducción difiere del estilo del texto fuente; dependientemente de si el estilo es en mayor o menor medida llamativo en la lengua meta, el traductor es muy o poco visible. Los traductores pueden enriquecer el texto fuente, porque la lengua meta tiene otras posibilidades lingüísticas que la lengua fuente (Venuti, *The Translator's Invisibility* 17). Así, el traductor también puede compensar las veces en las que no se puede igualar la obra fuente. El motivo para traducir un texto es importante para las maneras de traducirlo, por lo que importan las opiniones del traductor y/o de la editorial (Hatim & Mason 13).

Las decisiones de un traductor pueden ser divididas en dos estrategias que llevan a un estilo específico. Primero, exotización: la traducción progresista, porque resalta la diferencia entre la cultura fuente y meta, y defiende a las comunidades culturales minoritarias frente a las dominantes, por lo que el traductor es visible (mantener lo más posible el del libro original y ofrecer un contacto directo con la cultura fuente). Uno de los elementos que Venuti (*The Translator's Invisibility* 19) considera típico para la estrategia de exotización es la gran similitud entre el texto fuente y meta en cuanto a la estructura y sintaxis de las frases. La segunda estrategia es la naturalización: adaptar la traducción lo más posible al público meta, su cultura y normas para una traducción fluida y familiarizada, sin dejar perder el estilo característico (el traductor permanece

invisible) (Venuti, *The Translator's Invisibility* 16). Esta segunda estrategia lleva a un texto que no es fiel ni idiomático. Un traductor siempre tiene que apropiarse del texto un poco, porque una traducción tiene que ser comprensible para el público meta. La exotización o naturalización llevan a una imagen o una crítica de una cultura extranjera y con eso el traductor tiene una gran influencia social, como dice Wolf en *Denken over Vertalen* (Naaijken & Koster 394).

Extranjerizar, o mantener el significado extranjero, lleva a un texto menos fluido: un texto que incluye características lingüísticas o estilísticas llamativas que van en contra de la legibilidad del mismo. Así, está claro para el lector que está leyendo una traducción, por ejemplo, por el orden de las palabras y palabras inusuales o expresiones no idiomáticas, y consecuentemente, el traductor resulta más visible (Armstrong 23). Según Venuti (*The Translator's Invisibility* 4), la fluidez incluye el lenguaje moderno, general y correcto, que evita lo extranjero, y por lo tanto es importante en la literatura. En las reseñas que ha investigado se puede ver que normalmente se prefiere las traducciones fluidas, que suenan naturales. También para Nida (Venuti, *The Translation Studies Reader* 136) la naturalidad (como Venuti denomina la 'naturalización') es el aspecto más importante en traducciones y según Venuti (*The Translator's Invisibility* 1), no se debe olvidar que una traducción tiene otro público que la obra original y es una obra en sí, basada en el texto fuente. Según Orgiu (6), un traductor hace una traducción corriente, adaptándola a la sintaxis de la lengua meta y determinando un significado exacto. Una traducción fluida se puede reconocer inmediatamente, porque es comprensible, 'familiarizada', naturalizada, y no es 'demasiado' extranjera, sino capaz de darle al lector acceso a las 'grandes ideas' presentes en el original.

Las editoriales inician y estimulan las traducciones fluidas, simplemente porque son más rentables, ya que se leen con facilidad y son aptas para el consumo. La evaluación de una traducción (algo infrecuente) muchas veces está dirigida a la fluidez en lugar de la exactitud, porque lo más importante es que los lectores puedan leer la obra. Ahora, la exotización es la forma de traducción más usada (Venuti, *The Translator's Invisibility* 20). Según Koster (9), el traductor holandés hoy en día permanece invisible. Cuando el traductor sea más visible, será menos ignorado, marginado y mejor retribuido.

Opina Venuti (*The Translator's Invisibility* 8) que los traductores son responsables de su propia invisibilidad y contribuyen a su existencia borrosa. Un traductor destacado puede producir traducciones que reciban buenas críticas y reciba premios, pero en general no se presta mucha atención a los traductores. Muchos tienen poco trabajo, varios proyectos al mismo tiempo, ingresos escasos y mucha competencia con otros traductores. La mayoría de los traductores sólo traduce y no está interesado en la teoría de la traducción o en escribir críticas de traducción. Sus discursos son superficiales en la mayoría de los casos, sobre todo limitados a prólogos esporádicos, entrevistas y conferencias, por lo que parecen amateurs en lugar de escritores conscientes de sí mismos y de las condiciones sociales y culturales de su trabajo.

3. Material de investigación

El material de investigación consiste de la novela española *La Sombra del viento* y su traducción neerlandesa *De Schaduw van de Wind*. Para aclarar el fondo de estas novelas, este capítulo de la tesina da información sobre el autor Carlos Ruiz Zafón, su obra, la intriga del libro, el estilo del libro, la traductora neerlandesa y las reseñas sobre el libro español y su traducción. Esta información forma un punto de partida relevante para el método de investigación, el tema del capítulo siguiente.

Las reseñas que están presentes en este capítulo vienen de Internet, de artículos de prensa y foros. Estas reseñas muestran las opiniones verdaderas de los lectores. Esta tesina no se enfoca en críticos literarios, porque no muestran la opinión global del público.

3.1 Sobre el autor

Carlos Ruiz Zafón nació en Barcelona el 25 de septiembre de 1964, pero ha vivido en Los Ángeles desde 1993. Al comienzo de su carrera como escritor escribía guiones. La influencia de su carrera como guionista es visible en la visualización de sus libros y los personajes. Antes de esta carrera, trabajaba en el mundo de la publicidad como director creativo en Barcelona. Zafón siempre había sabido que quería ser escritor. Sus influencias son los clásicos del siglo XIX, la ficción criminal, los escritores 'noir' y los escritores contemporáneos. Por mucho tiempo, Gabriel García Márquez le dio valiosos consejos. (www.carlosruizsafon.com, el 8 de mayo de 2012).

Zafón es uno de los autores españoles más leídos y reconocidos en todo el mundo. Inicia su carrera literaria en 1993 con *El Príncipe de la Niebla*, a la que siguen *El Palacio de la Medianoche*, *Las Luces de Septiembre* (reunidos en el volumen *La Trilogía de la Niebla*) y *Marina*. Por su primer libro, *El Príncipe de la Niebla*, obtuvo el premio Edebé. En 2001, se publica la primera novela para adultos, *La Sombra del Viento*. Ésta se ha convertido en un fenómeno literario internacional y ha recibido muchos premios internacionales. Con más de 10 millones de libros vendidos por todo el mundo, es uno de los libros españoles más vendidos. 'Sus obras han sido traducidas a más de cincuenta

lenguas y han conquistado numerosos premios y millones de lectores en los cinco continentes' (www.carlosruizsafon.com, el 8 de mayo de 2012). También en los Países Bajos fue un éxito increíble.

A pesar de las numerosas ofertas que ha recibido, el escritor se ha negado a autorizar que la novela sea llevada a la pantalla. Según los números, Carlos Ruiz Zafón es el escritor español contemporáneo más afortunado, junto con Javier Sierra y Juan Gómez-Jurado. Con *El Juego del Ángel* (2008) vuelve al universo del Cementerio de los Libros Olvidados. El último libro de la tetralogía será *El Prisionero del Cielo* (2011).

3.2 La obra de Carlos Ruiz Zafón

Las obras de Carlos Ruiz Zafón se pueden organizar en dos temas: novelas para adolescentes y novelas para adultos.

Las novelas para adolescentes:

El Príncipe de la Niebla (1993)

En neerlandés *De Nevelprins* (Signatuur, 2010)

El Palacio de la Medianoche (1994)

En neerlandés *Het Middernachtspaleis* (Signatuur, 2011)

Las Luces de Septiembre (1995)

Marina (1999)

Las novelas para adultos:

La Sombra del Viento (Planeta, 2001)

En neerlandés *De Schaduw van de Wind* (Signatuur, 2004)

El Juego del Ángel (Planeta, 2008)

En neerlandés *Het Spel van de Engel* (Signatuur, 2009)

El Prisionero del Cielo (Planeta, 2011)

En neerlandés *De Gevangene van de Hemel* (Signatuur, 2012)

Las novelas para adultos se desarrollan en Barcelona alrededor del 'Cementerio de los Libros Olvidados'. Barcelona está tan presente en los libros que parece ser uno de los personajes. Son historias separadas, pero algunos personajes aparecen en todos los

libros, que dan forma a un mundo mágico. En el sitio Web de Ruiz Zafón se puede ver vídeos que explican los libros. El autor recrea en sus novelas gran parte de su propio quehacer biográfico, y por consecuencia los personajes tienen rasgos del propio Zafón.

3.3 Resumen de *La Sombra del viento*

Un amanecer de 1945, un muchacho es conducido por su padre a un misterioso lugar oculto en el corazón de la ciudad vieja: El Cementerio de los Libros Olvidados. Allí, Daniel Sempere encuentra un libro maldito que cambiará el rumbo de su vida y lo arrastrará a un laberinto de intrigas y secretos enterrados en el lado oscuro de la ciudad.

El punto de partida del libro era crear una experiencia intensa y lo más agradable posible para el lector y para todas las personas a las que les gusta leer. ‘Un lector como Charles Dickens sabía ganarse los lectores por crear un nuevo mundo. Carlos Ruiz Zafón lo intentó con *La Sombra del Viento* utilizando las técnicas literarias del siglo XX’. Zafón quería devolver la magia de contar, el placer de leer, el placer de los libros. ‘Como escritor tengo muchas debilidades, pero mi fuerza es que puedo crear un ambiente, imágenes, un mundo de ensueño, que va a ser la realidad para el lector. Un cuento solamente funciona cuando se basa en una verdad emocional’ (www.carlosruizsafon.com, el 8 de mayo de 2012).

Tosaus menciona que en los últimos años, han surgido un cierto tipo de novelas literarias en la lengua castellana. Estas novelas se han convertido en un género innovador que abarca los más variados recursos culturales. ‘La nueva novela juega con el lector al proporcionarle multitud de situaciones y contenidos que van muchas veces más allá de lo estrictamente literario’. Un ejemplo de estas novelas es *La Sombra del Viento*, del escritor barcelonés Carlos Ruiz Zafón. Según Tosaus, las palabras del autor nos conducen a ubicarlo junto al ‘tan manido posmoderno’ y se borra la frontera entre realidad y ficción. Hay muchos códigos narrativos en la misma obra: novela policíaca, cómic, novela filosófica, todo animado frecuentemente por una intención irónica o paródica. El autor ‘se vuelca en las pequeñas causas, en lo fragmentario y episódico, en lo instantáneo y su particular concepción de la novela folletinesca’ (Tosaus). Lo folletinesco se ha identificado con hechos exagerados, historias inverosímiles, personajes de maldad

o bondad sobrehumanas y por un diseño narrativo delirante, repleto de golpes de efecto y llenos de intriga. Ruiz Zafón está más interesado en crear lo más fielmente posible la atmósfera de una época que en mantener la unidad en la historia. Escoge estas referencias históricas con una finalidad estética. Como consecuencia de esta particular narrativa, *La Sombra del Viento* presenta una estructura narrativa tan complicada, que hace que el lector se vea abrumado por el número de situaciones argumentales presentes en una sola narración. El hilo argumental se ve así completado por numerosos acontecimientos, retrocesos en el tiempo narrativo, y personajes y anécdotas que hacen que la novela se convierta en un laberinto. Este tipo de estructura narrativa, cercano a la novela bizantina o gótica, tiene que ver con la concepción de la vida como un laberinto caótico lleno de dificultades. En una historia donde el personaje central busca su destino, no es de extrañar que la ciudad que lo acoge y lo guía represente algo más que un paisaje, convirtiéndose en un compañero y cómplice que a su vez, esconde gran parte de los secretos de la búsqueda. En la novela aparecen casi 100 referencias a calles, locales, barrios y plazas de Barcelona. 'Otra de las consideraciones que encontramos en la novela es que, además de la fusión de géneros y tendencias, la novela está plagada de influencias, referencias, guiños y homenajes a multitud de autores' (Tosaus).

En otro estudio, Steen concluye después de analizar la novela de Ruiz Zafón, *La sombra del viento*, que el libro muestra una combinación de géneros narrativos con su función propia en la que se incluye: I. Un romance amoroso presente en la vida de ambos protagonistas que los une. II. Un autor de novelas 'maldito', Carax, que acaba siendo reivindicado por su 'otro' al mismo tiempo que se aprecia el *bildungsroman* de Daniel.

El texto incluye las características literarias que describe Hickey (32) en el marco teórico. Las características lingüísticas casan bien con el nuevo género que ha creado Ruiz Zafón, que en sí mismo es muy típico y acentúa el ambiente anticuado, mágico y único (Tosaus).

3.4 El estilo

El estilo del libro español ha llamado la atención de lectores, críticos e investigadores. Sin embargo, para un investigador neerlandés puede ser difícil determinar si el estilo es

llamativo en español. Para solucionar este problema, se ha consultado la teoría que ya existe sobre este libro. Tosaus resume: 'La literatura de Carlos Ruiz Zafón se caracteriza unitariamente por un estilo muy elaborado, con gran influencia de la narrativa audiovisual, una estética gótica y expresionista y la combinación de muchos elementos narrativos en un registro técnicamente perfecto. Esa técnica le permite combinar elementos dispares, desde la tradicional novela del siglo XIX a un empleo impactante de imágenes y texturas de gran fuerza sensorial'. Parece que la exactitud de las descripciones permite que fácilmente se pueda entrar en el mundo de Zafón. Sin embargo, el aspecto interesante del estilo del libro y de las traducciones todavía no ha sido examinado a fondo.

Para conocer la opinión del lector sobre el estilo del original y la traducción, es importante investigar las reseñas de estos lectores. En Internet se discute mucho sobre el libro y por eso, éste parece ser un sitio importante para percibir el efecto del estilo de *La Sombra del Viento* y de *De Schaduw van de Wind*.

3.5 Las reseñas del *La Sombra del Viento*

Los lectores del libro original no hablan frecuentemente del estilo, pero las reseñas son muy positivas: 'la magia de *La Sombra del Viento* está en sus palabras' (reseña española 3), 'la prosa es ágil, elegante y divertida' (reseña española 5) con 'vivas descripciones' (reseña española 6), el 'narrativo es espectacular' (reseña española 7) y 'La narración de Zafón es excelente, pero no deja de ser entretenida y fluida' (reseña española 3). Según los lectores es un texto fluido, maravillosamente bien escrito y sobre todo fácil de leer. Aunque algunos evalúan el estilo como coloquial, otros dicen que 'a pesar de la época en la que está ambientada utiliza un lenguaje actual, lleno de expresiones que no concuerdan con la ambientación histórica de la misma' (reseña española 1). Otra crítica confirma esta opinión: 'narrada de forma magistral, con grandes dosis de humor empleando un lenguaje en los diálogos mezcla de culto mezcla de pueblerino' (reseña española 2). Además, los lectores evalúan el estilo como poético y literario con frases bellas e interminables. Es un libro para aprender a amar la lectura: 'es de una manera ágil y sin pretensiones. Logra

cautivar al lector en la magia del mundo de los libros con sus múltiples referencias literarias' (reseña española 3). Un resumen de las palabras claves:

Figura 1

3.5 La traductora neerlandesa

La responsable de la traducción neerlandesa es Nelleke Geel (1966), también editora de Signatuur y según la revista neerlandesa *HP/De Tijd*, 'één van de meest belangrijke personen voor de Nederlandse literatuur'⁷ ('Pikorde van literair Nederland', el 12 de marzo 2010). Cuando estaba en Barcelona, encontró al libro de Zafón y después de haber leído *La Sombra del Viento*, informó a la editorial de Meulenhoff, que al final no tuvo interés en el libro de este autor desconocido. Sin embargo, Signatuur sí mostró interés y Nelleke Geel trabajó en la traducción durante más de un año. El libro salió en 2004, con solamente unos miles de ejemplares y sin publicidad. En 2005 el libro empezó a ser un éxito en los Países Bajos por la promoción de boca a boca. A finales de 2005 había vendido 155 mil ejemplares, sin reseñas entusiastas, porque la crítica tenía dificultades

⁷ Una de las personas más importantes para la literatura neerlandesa

para categorizar el libro. ¿Era literatura o no? Los otros libros de Zafón también fueron traducidos por Nelleke Geel y tuvieron mucho éxito en los Países Bajos.

No hay mucha información disponible sobre la traductora neerlandesa. Solamente existen unas entrevistas con la traductora que se centran en el contacto con el autor y las características del autor y su libro. Hay más entrevistas con el autor y artículos de prensa sobre su vida, obra e ideas, que evidentemente, son más interesantes según los periodistas. La invisibilidad de la traductora desde este punto de vista es muy clara.

3.7 Las reseñas de la traducción neerlandesa

Las reseñas son muy útiles para ver cómo una cultura piensa sobre un fenómeno de la traducción. De este modo, con un resumen de las reseñas vemos cómo el estilo de la traducción fue evaluada y cuánta atención se dedica al fenómeno. Es interesante saber qué dicen los lectores neerlandeses exactamente sobre el estilo de *De Schaduw van de Wind* en las reseñas: los efectos o la recepción del estilo de la traducción neerlandesa.

Muchas reseñas sobre la traducción neerlandesa tratan del estilo; a unos lectores les gusta y a otros absolutamente no. De las 148 reseñas, hay 84 que evalúan el estilo de la traducción. 58 reseñas son positivas, 12 negativas y 14 son neutrales. Cuando una reseña es positiva y negativa, forma parte de ambas categorías. Reseña 7, por ejemplo, es el sitio web de 'Crimezone', para fans de novelas de suspense. Incluye más de 40 opiniones de lectores y por eso no es sólo positiva o negativa. La siguiente imagen muestra las palabras esenciales de las reseñas positivas:

Figura 2

Unas frases positivas de las reseñas:

- ‘Een van de mooiste boeken qua taalgebruik’⁸ (reseña neerlandesa 10)
- ‘Deze schrijver weet als geen ander wat hij met woorden aan moet’⁹ (reseña neerlandesa 11)

Unas frases negativas de las reseñas:

- ‘Hoe wonderlijk dat mensen deze roman prijzen om zijn stijl! Terwijl deze *Zafon* toch werkelijk niet schrijven kan’¹⁰ (reseña neerlandesa 7)

⁸ Uno de los libros más bonitos en cuanto al lenguaje.

⁹ Este escritor sabe como nadie qué hacer con las palabras.

¹⁰ ¡Qué extraño que gente elogia esta novela por su estilo! Mientras que este Zafón verdaderamente no sabe escribir.

-‘Wat me nog het meest geïrriteerd heeft zijn de zinnen van wel vijf regels lang. Bij de vijfde regel weet ik allang niet meer hoe de zin begon. De hoogdravende zinnen van de heer Fermin maakten het er niet beter op.’¹¹ (reseña neerlandesa 11)

Las palabras esenciales de las reseñas negativas:

Figura 3

También mucha gente aclara que tenía que acostumbrarse al estilo del libro:

-‘je moet het genot van het lezen ondervinden: “het aftasten van deuren die zich in je ziel openen, je verliezen in de verbeelding, de schoonheid en het mysterie van de schijn en de taal”¹² (reseña neerlandesa 4)

Un ejemplo de una reseña mixta:

¹¹ Lo que me irrita más son las frases que existen de cinco líneas. Llegando a la quinta línea, no tengo ni idea de cómo empezó. Las frases altisonantes de Fermín tampoco ayudan en nada.

¹² Tienes que encontrar el placer de leer: “de explorar puertitas que se te abren en el alma, de abandonarse a la imaginación, a la belleza y al misterio de la ficción y el lenguaje”

-'liefhebbers van De Taal kunnen zich er heerlijk in uitleven, al denk ik dat er ook lezers zijn die na afloop hun overdosis aan prachtige zinnen aan niemand willen toegeven.'¹³ (reseña neerlandesa 7)

3.8 Sobre la traducción

Zafón aclara que puede imaginar el trabajo que cuesta traducir su libro. Por eso, muchas veces trabaja junto con sus traductores para facilitar el proceso de traducir. 'Con la traducción neerlandesa tuve la suerte de poder trabajar con la talentosa Nelleke Geel. Pienso que la popularidad de mis libros, o de todas las novelas, tiene mucho que ver con la manera en que se cuenta la historia, por el lenguaje que se usa, la estructura y el estilo, más que el contenido de un libro' (www.awbruna.net/zafon/sub_auteursinterview.php, el 13 de mayo de 2012). Por eso parece que fue importante para la traductora enfocarse en el estilo.

Las siguientes reseñas tratan específicamente sobre la traducción de forma negativa y positiva. Particularmente, las personas a las que no les gusta el estilo aclaran que eso se debe a la traducción. El siguiente fragmento es un ejemplo muy claro:

'De vertaalster maakt er echter een sport van om iedere sleetse uitdrukking en iedere ouderwetse trutopmerking in de tekst te proppen, zodat het geheel iets krijgt van een slechte toespraak in oud-Nederlands, waarvan leraren Nederlands doorgaans denken dat het grappig is (jij niet, papa). "U ziet er piekfijn uit," zei mijn vader. "Nietwaar, Daniel?" "Eenieder zou u voor een filmartiest aanzien." "Schei uit, een mens is niet meer wat hij geweest is. In de gevangenis heb ik mijn herculische musculatuur verloren en sindsdien..." Begrijpt u mijn bezwaar tegen deze stijl? Hoe mooi het boek misschien nog wordt, hier kom ik dus niet doorheen. Zonde. Misschien dat ik de Engelse vertaling ga proberen, of eindelijk eens werk maak van die cursus Spaans.'¹⁴ (reseña neerlandesa 7).

---

¹³ Los aficionados de *la lengua* pueden desfogarse con este libro, mientras que pienso que también hay lectores que al cabo no quieren admitir su sobredosis de frases magníficas.

¹⁴ La traductora tiene la manía de embutir cada expresión desgastada y cada observación anticuada y cursi en el texto, de modo que el conjunto parece ser un discurso malo en neerlandés antiguo, sobre lo que profesores holandeses generalmente piensan que es gracioso (tú no, papa). "Está usted hecho un pincel," decía mi padre. "¿Verdad, Daniel?" "Cualquiera lo tomaría por un artista de cine." "Quite, que uno ya no es

Las reseñas negativas mencionan el uso de palabras poco usuales y pocas oraciones fluidas en la traducción neerlandesa:

-‘Wat mij toch wel stoorde in het boek is de mate waarin het werkwoord ‘interrumperen’ voorkwam. Ik vermoed dat de oorzaak van dit fenomeen toe te schrijven is aan de vertaler, Nelleke Geel, hier kan ik uiteraard geen duidelijk antwoord op formuleren. Een beter surrogaat zou, volgens mij, het ietwat simpelere ‘onderbreken’ zijn’¹⁵ (reseña neerlandesa 7)

-‘Verder heb ik nogal wat kritiek op de vertaling. Ik zeg er eerlijk bij dat ik geen Spaans lees en dus niet weet wat er in de brontaal staat, maar ik had moeite niet een rood potlood te pakken en overal verbeteringen aan te brengen. De vertaling komt stroef over, te letterlijk. Lammert gaf al wat voorbeelden en ik kan daar nog wel een paar aan toevoegen.’

- Kort na de oorlog had een aanval van cholera mijn moeder van ons weggenomen. (Een aanval van cholera?)

- ‘Sommige dingen kun je slechts in het donker zien’, gaf mijn vader me met een raadselachtig glimlachje te verstaan, waarschijnlijk geleend uit een van de door hem stukgelezen boeken van Alexandre Dumas. (gaf me te verstaan? Liever: legde uit. En de zin omdraaien: legde mijn vader me uit met een raadselachtig glimlachje, dat hij misschien had geleend...

- ... tot het schijnsel van de Ramblas zich achter onze ruggen verloor. (zich verloor? Zich verliezen betekent: geheel opgaan in, zich vergeten. Niet: verdwijnen)

- Het licht van de ochtend sijpelde langs balkons en dekljsten heen in schuine vegen licht die de grond niet raakten. (Waarom tweemaal licht?; en ‘heen’ moet weg: in schuine banen die de grond niet raakten)

Afijn, zo kan ik nog wel doorgaan. Erg jammer. Een vertaler moet een boek nooit te letterlijk vertalen, maar zorgen dat de vertaling klinkt alsof het boek in de

---

el que era. Perdí mi musculatura hercúlea en la cárcel y desde entonces...” ¿Entiende mi objeción contra este estilo? Cuanto más bonito va a ser el libro a lo mejor, no puedo pasar por estas frases. Lástima. A lo mejor voy a intentar leer la traducción inglesa, o por fin voy a empezar con este curso de español.

¹⁵ Algo que a mí me molestaba del libro era la frecuencia del uso del verbo ‘interrumpir’. Supongo que la causa de este fenómeno puede ser atribuida a la traductora, Nelleke Geel. Por supuesto, no puedo formular ninguna respuesta clara. Un sucedáneo mejor podría ser, en mi opinión, el más simple ‘suspender’.

doeltaal is geschreven. Daarmee doet hij er niets aan af; daarmee geeft hij zijn werk juist een meerwaarde.¹⁶ (reseña neerlandesa 7)

-‘Wellicht had de vertaler soms wat mindere momenten, want af en toe haperde het een beetje op het gebied van de taal.’¹⁷ (reseña neerlandesa 7)

-‘Ik typ de eerste zin over: 'Nog steeds herinner ik me de ochtend dat mijn vader me voor het eerst meenam naar het Kerkhof der Vergeten boeken.' Huh? Nog steeds? Dat klinkt nogal verveeld. Hij bedoelt misschien: 'nog altijd'. Slecht vertaald waarschijnlijk, net als 'de ochtend dat' - bedoeld wordt waarschijnlijk 'de ochtend waarop'. Wat een onachtzaamheid in de openingszin! Tweede zin dan maar, op hoop van zegen: 'De eerste dagen van de zomer van 1945 regen zich aaneen [ugh!, dagen die zich aaneen rijgen: kent u zulke dagen? Dagen lossen elkaar hooguit af, volgen elkaar op of verglijden, maar aaneenrijgen? Zichzelf ook nog eens? Ooit een kralensnoer zichzelf aaneen zien rijgen? - we gaan verder:] en we wandelden door de straten [hoezo 'en'? De straten zich maar aaneenrijgen en wij maar wandelen?] van een Barcelona [u weet wel: in Catalonië] gevangen onder een asgrijze hemel ['nog een Barcelona gevangen vandaag?' 'Ja hoor, twee zelfs.' 'Mooi! Waarmee?' 'Onder een hemel' 'O! Wat voor kleur hemel?' 'Asgrijs natuurlijk'], met een waterig zonnetje [asgrijs maar toch een zonnetje - heel bijzonder] dat over de Rambla de Santa Monica stroomde als een guirlande van vloeibaar koper.' [Halleluja!: De zon stroomt als water over de Rambla, en ook als een guirlande, die bovendien op vloeibaar koper lijkt. Maak toch keuzes *Zafon!*: óf water, óf koper, óf guirlandes, maar niet van drie walletjes eten vriend - dat wordt je boek zo dik van...] Let wel: dit zijn de eerste twee zinnen van een roman die op deze voet duizenden zinnen dooremert. Ik heb hem (onder druk) helemaal uitgelezen en begrijp niet hoe een dergelijk monstrum de waardering kan vinden van een dergelijk groot publiek. Literatuur bestaat uit taal en als die taal niet verzorgd is, wat is dan nog de waarde van een boek? Ik vind het droevig dat het leeuwendeel van de lezers blijkbaar geen oog heeft voor dat wat zijn lezen pas mogelijk maakt: de woorden op

---

¹⁶ Además, tengo bastante crítica contra la traducción. Digo honestamente que no leo español y entonces no sé qué dice el texto original, pero me costaba no coger un lápiz rojo y hacer correcciones por todas partes. La traducción no es ágil, demasiado literal. Lammert ya dio algunos ejemplos y puedo añadir algunos. (Ejemplos)

¹⁷ Tal vez la traductora a veces tenía momentos de debilidad, porque de vez en cuando falla el libro en cuanto al lenguaje.

de pagina. Blijf toch eens haken bij de wijze waarop, leesvrienden! En stel dan vast dat *Zafon* een knulletje is, dat knullig, clichématig, belachelijk proza schrijft, dat over vier jaar op de vuilnisbelt ligt naast al die andere modieuze meesterwerken. En wij dan weer nieuwe meesterwerkjes bejubelen...'¹⁸ (reseña neerlandesa 7)

Sin embargo también hay reseñas que son positivas sobre la traducción:

-‘De vertaling is vloeiend’¹⁹ (reseña 1)

-‘Bijzonder knap ook dat een vertaling zo goed uit de verf komt; dit mis ik nogal eens.’²⁰ (reseña neerlandesa 7)

-‘En daarbij komt dat de Nederlandse vertaling van Nelleke Geel werkelijk subliem is.’²¹ (reseña neerlandesa 7)

-‘Bovendien heel goed vertaald in het Nederlands door Nelleke Geel’²² (reseña neerlandesa 5)

-‘Poëtisch, vooral door het taalgebruik. Zinnen als: 'Ze had een stem als glas, transparant en zo fragiel dat ik bang was dat haar woorden zouden breken als ik haar halverwege de zin zou interrumpieren' en 'Het licht van de ochtend sijpelde langs balkons heen in schuine vegen die de grond niet raakten' blijven bij mij althans lang hangen.’²³ (reseña neerlandesa 7)

-‘Zafón schildert gloedvol en beeldend, maar zonder overdaad; in de vertaling blijft dat goed overeind.’²⁴ (reseña neerlandesa 13)

Las reseñas han sido obtenidas de Internet: he utilizado el buscador de Google para buscar en páginas neerlandesas y españolas con los términos ‘recensie schaduw van de wind’ y ‘reseña sombra del viento’. Como las reseñas españolas muchas veces no tratan del estilo, solamente son incluidas las reseñas que sí dicen algo sobre el estilo. En

---

¹⁸ *Da ejemplos de las primeras frases del libro que, según el lector, son mal traducidas por descuido, y muestra así, que el libro es ilegible. Dice que ha leído el libro bajo presión y no entiende como un monstruo así puede ser apreciado por un público tan grande. Literatura según el lector existe en el lenguaje, y cuando este lenguaje no está cuidado ¿cuál es el valor de un libro? Le parece triste que la mayoría de la gente no tiene ojo para qué realiza su lección: las palabras en la página. ‘Tienen que enterarse del hecho de que Zafón es un chaval, que escribe prosa mal hecha, estereotipada y ridícula, que en cuatro años estará en el basurero al lado del resto de las obras maestras a la moda. Y nosotros en ese momento nos alegraremos de otras obras maestras.’*

¹⁹ La traducción es fluida.

²⁰ Muy mañoso que una traducción resulte tan lúcida; no lo veo frecuentemente.

²¹ Aparte de eso, la traducción holandesa de Nelleke Geel de verdad es maravillosa.

²² Sobre todo muy bien traducido en holandés por Nelleke Geel.

²³ Poético, sobre todo por el lenguaje. Todavía recuerdo algunas de estas frases.

²⁴ Zafón pinta fervorosamente y expresivamente, pero sin exceso: en la traducción esto sigue en pie.

resumen, las reseñas neerlandesas acentúan la dificultad, las frases largas, la ausencia de frases fluidas, la unicidad, las descripciones y el lenguaje poético y anticuado del texto meta. Las reseñas españolas contrariamente acentúan la facilidad y las frases fluidas del libro original. Estos elementos serán analizados en más detalle en esta tesina.

Con analizar las reseñas, parece tener razón Boase-Beier & Holman (5) cuando dicen que una traducción será evaluada 'errónea' por el lector cuando un elemento textual distrae la atención y significa el fin de la ilusión. El uso de palabras anticuadas o inusuales en la traducción perturba la comunicación y desvía del uso de palabras del texto medio neerlandés. Weaver (Venuti, *Rethinking translation* 24, 4) dice que el traductor debería considerarlo como un cumplido cuando no se menciona al traductor en las críticas. Nelleke Geel sí forma parte de las reseñas, porque las reseñas mencionan la exotización que pone en contacto el público con la cultura del libro original (Venuti, *The Translator's Invisibility* 20). El libro no tenía mucha reputación en los Países Bajos antes de su traducción, algo que podía influir los objetivos de la traductora en su traducción de la obra.

4. Método

Basado en el marco teórico y la discusión sobre el libro de investigación, este capítulo de la tesina se enfoca en el método para el análisis de unos fragmentos de *La Sombra del Viento* y *De Schaduw van de Wind*. Para aclarar el método es importante proponer una pregunta de investigación y demarcar la unidad de investigación. Después se presenta el modelo de análisis de estilo.

4.1 La pregunta de investigación

Con una investigación del estilo de *La Sombra del Viento* y su traducción, esta tesina quiere mejorar el conocimiento de estilo en traducción, aclarar qué forma exactamente parte del estilo y cómo es visible en ambos libros. En consecuencia, parece interesante investigar el estilo de *La Sombra del Viento* en comparación con el estilo de su traducción. Un análisis contrastivo del texto fuente y texto meta muestra las decisiones que ha tomado la traductora y las dificultades que existen al analizar el estilo. ¿Por qué fue traducido así? ¿Tiene el mismo efecto en ambos libros? Comparando el texto fuente y meta cuantitativa y cualitativamente según un modelo de análisis, podemos aclarar las diferencias. Así, este estudio estilístico muestra el proceso de traducir estilo en la práctica, qué toma en consideración a la traductora e investiga su (in)visibilidad. Una entrevista con la traductora completará la respuesta a la pregunta de investigación. En resumen, esta tesina pretende analizar el hecho traductor/traducción en sus diversas manifestaciones y desde diferentes perspectivas en cuanto al estilo, usando diferentes métodos de investigación para responder a la siguiente pregunta de investigación:

¿Cómo difiere el estilo del libro original 'La Sombra del Viento' del estilo de la traducción y cuál es el efecto?

La respuesta tiene que ser fundamentada con un análisis objetivo del texto fuente y meta con respecto al estilo. Para tener separado el análisis y la interpretación de lo que quiere decir el autor con las características textuales de su texto, esta investigación incluye un estudio cualitativo y cuantitativo. Esta combinación dará una respuesta aclaratoria a la pregunta de investigación e intenta explicar las opiniones de los lectores.

4.2 Unidad de investigación

Con un análisis más detallado de algunos fragmentos de *La Sombra del Viento* y *De Schaduw van de Wind*, esta tesina estudia el estilo de los dos libros. He optado por una investigación del primer y último capítulo, así como uno central, del libro y su traducción, porque puede ser que el texto no tenga el mismo estilo durante todo el libro. De estos capítulos he analizado las primeras 500 palabras, con lo cual, en resumen, el corpus está formado de 1500 palabras, divulgado por el libro sistemáticamente. Analizará los siguientes fragmentos:

La Sombra del Viento:

- Fragmento 1: capítulo 1

‘EL CEMENTERIO DE LOS LIBROS OLVIDADOS’

hasta

‘Se incorporó y descorrió las cortinas para dejar entrarla tibia luz del alba.’

- Fragmento 2: capítulo 27

‘La tormenta no esperó al anochecer para asomar los dientes.’

hasta

‘Ven, encenderemos un fuego para que entres en calor.’

- Fragmento 3: ‘Dramatis personae’

‘1966’

hasta

‘Siempre hay flores frescas sobre la tumba de Nuria.’

De Schaduw van de Wind:

-Fragmento 1: capítulo 1

‘Het Kerkhof der Vergeten Boeken’

hasta

‘Hij stond op en deed de gordijnen open om het bleke ochtendlicht binnen te laten.’

- Fragmento 2: capítulo 27

‘De storm wachtte niet op het invallen van de avond om zijn tanden te laten zien.’

hasta

“‘Kom, we maken een vuur zodat je het weer een beetje warm krijgt.’”

- Fragmento 3: ‘Dramatis personae’

‘1966’

hasta

‘Er liggen altijd verse bloemen op het graf van Nuria.’

4.3 Modelo de análisis de estilo

Esta tesina prueba el método de Van Drunen (59) para evaluarlo y examinar en más detalle los elementos que son importantes según las reseñas. Es un modelo amplio para analizar diferentes elementos de un texto en cuanto al estilo e incluye todos los elementos del método de Leech y Short (61), pero es más útil porque los elementos están divididos en categorías claras como en el método de Steehouder (121). Estas categorías mejoran el método de Leech y Short (61), porque así es posible conectar ciertas categorías lingüísticas a ciertos efectos concernientes a la estructura, la dificultad, la exactitud, la densidad de información, la animación y la actitud de reserva. El análisis incluye la caracterización del texto fuente y meta por elegir uno de los extremos de cada elemento. Las características importantes serán agrupadas para un análisis más detallado.

Después del análisis con componentes cuantitativos, sigue un análisis cualitativo para más observaciones sobre la traducción de estilo, las diferencias entre el texto meta y el texto fuente y el efecto. Este análisis se dirige a las categorías que necesitan una investigación más cualitativa y fragmentos llamativos del análisis cuantitativo para discutirlos en más detalle. Este análisis se dirige a una discusión de ciertas partes de la traducción para aclarar qué patrones son visibles en cuanto a la traducción del estilo.

Finalmente, una entrevista con la traductora Nelleke Geel aclarará su trabajo como traductora, sus decisiones en el proceso de traducir, sus objetivos, su contacto con el autor y otras cosas que tiene que ver con la traducción: *De Schaduw van de Wind*. También la traductora ha evaluado la utilidad del método de análisis de Van Drunen (59) y ha analizado el primer fragmento del texto fuente y meta en cuanto a la dificultad del texto, un análisis especial a una dimensión que forma una parte importante de las reseñas. La entrevista con la traductora y el análisis de Nelleke Geel dejan claro su visión del texto fuente, su traducción y el método de análisis, siendo una manera más de enfocar *La Sombra del Viento* y *De Schaduw van de Wind*.

5. Resultados

Este análisis consiste de varias partes: un análisis cuantitativo, un análisis cualitativo, una entrevista con la traductora Nelleke Geel y un análisis por su parte. El análisis está realizado según el método de Van Drunen (59) porque es el método más reciente y es una combinación de dos métodos interesantes que parece ser muy útil y necesita ser probada. Da una imagen del estilo del libro español y su traducción neerlandesa y, de esta manera, ofrece una respuesta a la pregunta de investigación. La explicación del análisis forma el segundo anexo de esta tesina.

5.1 Análisis cuantitativo

La Sombra del Viento

Estructura externa (e: explícito, i: implícito):

sin explicación sobre la estructura (i)
sin palabras y oraciones centralizadas (i)
el fondo muy difícil de encontrar (i)
sin palabras para indicar la estructura (i)
enumeración escondida (i)
sin repetición (i)
sin frecuencia llamativa de ciertas palabras (i)
pocas figuras retóricas (i)
título y subtítulo (e)
principio, centro, fin poco claros (i)
→ Implícito

De Schaduw van de Wind

sin explicación sobre la estructura (i)
sin palabras y oraciones centralizadas (i)
el fondo muy difícil de encontrar (i)
sin palabras para indicar la estructura (i)
enumeración escondida (i)
sin repetición (i)
sin frecuencia llamativa de ciertas palabras (i)
pocas figuras retóricas (i)
título y subtítulo (e)
principio, centro, fin poco claros (i)
→ Implícito

Van Drunen (92) ya indicaba que la estructura muchas veces se mantiene en una traducción. Este análisis además confirma que la estructura es exactamente la misma en el original y la traducción.

Dificultad (c: complicado, s: simple):

Palabras y oraciones fáciles/difíciles (c/s)

Palabras y oraciones difíciles (c)

Fragmento 1:

	Palabras difíciles
Español	4

Neerlandés	7
------------	---

Fragmento 2:

	Palabras difíciles
Español	1
Neerlandés	5

Fragmento 3:

	Palabras difíciles
Español	-
Neerlandés	8

construcciones verbales (s)	construcciones verbales (s)
construcciones modernas (s)	construcciones anticuadas (d)
relaciones implícitas (d)	relaciones implícitas (d)
verbos abstractos (d)	verbos abstractos (d)
comparaciones y lenguaje figurativo (s)	comparaciones y lenguaje figurativo (s)
notificaciones indirectas (d)	notificaciones indirectas (d)
relaciones oracionales ilógicas (d)	relaciones oracionales ilógicas (d)
sin uso de conjugaciones o adverbios para aclarar relaciones	sin uso de conjugaciones o adverbios (d)
estilo indirecto libre (d)	estilo indirecto libre (d)
comparaciones poco claras (d)	comparaciones poco claras (d)
lenguaje correcto (s)	desviaciones del código lingüístico (d)
suposiciones escondidas (d)	suposiciones escondidas (d)
lenguaje normal/raro y especializado (d/s)	lenguaje normal/raro y especializado (d/s)
lenguaje abstracto (d)	lenguaje abstracto (d)
frases largas (d)	frases largas (d)

Fragmento 1:

	Palabras	Frases	Longitud de las frases
Español	520	31	16,8
Neerlandés	536	31	17,3

Fragmento 2:

	Palabras	Frases	Longitud de las frases
Español	504	39	12,9
Neerlandés	510	39	13,1

Fragmento 3:

	Palabras	Frases	Longitud de las frases
--	----------	--------	------------------------

Español	505	29	17,4
Neerlandés	524	29	18,1

muchas oraciones subordinadas (d)	muchas oraciones subordinadas (d)
orden usual de las palabras (s)	orden inusual de las palabras (d)
asociaciones emocionales (d)	asociaciones emocionales (d)
→ Complicado (menos que la traducción)	→ Complicado

En neerlandés, la información normalmente es expresada de manera resumida, pero en ciertos géneros, como la literatura, se puede dar más detalle (Van Drunen). En *De Schaduw van de Wind* la información no está resumida, sino detallada con muchas oraciones subordinadas y construcciones anticuadas y frases largas (aún más largas que las frases del libro español). Eso se puede explicar por el género, pero también por ser una traducción de un libro español. Müller (56) ha concluido que los traductores procuran mantener la longitud de las oraciones originales. Esto también es visible en la traducción de *La Sombra del Viento*. La traducción puede parecer antinatural por estas características poco usuales en el neerlandés. Sin embargo, como los límites del género de la literatura son flexibles, en este caso es posible mantener las características estilísticas del original, pero sí lleva a un texto más difícil de leer.

Exactitud (v: vago, p: preciso):

términos, referencias, relaciones vagos (v)	términos, referencias, relaciones vagos (v)
alcance poco claro (v)	alcance poco claro (v)
terminología inconsistente (v)	terminología inconsistente (v)
relaciones implícitas (v)	relaciones implícitas (v)
variedad en cuento al lenguaje (v)	variedad en cuento al lenguaje (v)
voz activa (p)	voz activa (p)
lenguaje normal/raro y especializado (v/p)	lenguaje normal/raro y especializado (v/p)
lenguaje abstracto (v)	lenguaje abstracto (v)
suficiente adverbios (p)	suficiente adverbios (p)
palabras referenciales/ nombres propios (v/p)	palabras referenciales/ nombres propios (v/p)
muchos adjetivos (p)	muchos adjetivos (p)

Fragmento 1:

Adjetivos	
Español	11
Neerlandés	14

Fragmento 2:

Adjetivos	
Español	24
Neerlandés	25

Fragmento 3:

Adjetivos	
Español	7
Neerlandés	11

estilo indirecto libre (v)

todos los personajes el mismo estilo (v)

→ Vago

estilo indirecto libre (v)

todos los personajes el mismo estilo (v)

→ Vago

Densidad informática (e: extenso, c: conciso):

mucha paráfrasis (e)

muchas oraciones con mucha introducción (e)

pocas muletillas (c)

saltos de una idea a otra (c)

sin explicación sobre la estructura (c)

verbos abstractos (e)

sin palabras y oraciones centralizadas (c)

notificaciones indirectas (e)

comparaciones y lenguaje figurativo (e)

sin ejemplos (c)

construcciones oracionales modernas (c)

voz activa (c)

abstracto (e)

nombres propios/palabras deícticos (e/c)

mucha paráfrasis (e)

muchas oraciones con mucha introducción (e)

pocas muletillas (c)

saltos de una idea a otra (c)

sin explicación sobre la estructura (c)

verbos abstractos (e)

sin palabras y oraciones centralizadas (c)

notificaciones indirectas (e)

comparaciones y lenguaje figurativo (e)

sin ejemplos (c)

construcciones oracionales anticuadas (e)

voz activa (c)

abstracto (e)

nombres propios/palabras deícticos (e/c)

Fragmento 1:

Nombres propios	
Español	9
Neerlandés	9

Fragmento 2:

Nombres propios	
Español	9
Neerlandés	9

Fragmento 3:

Nombres propios	
Español	19
Neerlandés	19

muchos adjetivos (e)

verbos llevan mucha significación (c)

pocos adverbios (c)

muchos adjetivos (e)

verbos llevan mucha significación (c)

pocos adverbios (c)

Fragmento 1:

Adverbios	
Español	6
Neerlandés	4

Fragmento 2:

Adverbios	
Español	0
Neerlandés	1

Fragmento 3:

Adverbios	
Español	4
Neerlandés	3

asociaciones emocionales (c)

lenguaje normal/raro y especializado (e/c)

descripciones extensas (e)

suposiciones escondidas (c)

→ Extenso/conciso

asociaciones emocionales (c)

lenguaje normal/idioma especializado (e/c)

descripciones extensas (e)

suposiciones escondidas (c)

→ Extenso/conciso

Animación (an: animado, ar: árido):

variación en tipos de oraciones (an)

el orden variado de elementos oracionales (an)

variación en tipos de oraciones (an)

variación en el orden de elementos oracionales (an)

mucha variación en el lenguaje (an)
verbos estáticos (ar)
oraciones fluidas (an)
muchas comparaciones y lenguaje figurativo (an)
pocos ejemplos (ar)
paráfrasis (an)
notificaciones indirectas (ar)
palabras fáciles (an)
construcciones verbales (an)
oraciones con mucha introducción (ar)
sin muletillas (an)
construcciones modernas (an)
voz activa (an)
vocabulario descriptivo (ar)
palabras emocionales (an)
lenguaje normal/raro o especializado (an/ar)
abstracto (ar)
muchos adjetivos (an)
variación en el orden de palabras (an)
sin/con construcciones oracionales llamativas (an/ar)
lenguaje correcto (ar)
contexto permanente (ar)
variación elegante (an)
estilo indirecto libre (an)
el mismo estilo para cada personaje (ar)
→ Animado/árido

mucha variación en el lenguaje (an)
verbos estáticos (ar)
sin oraciones fluidas (ar)
muchas comparaciones y lenguaje figurativo (an)
poco ejemplos (ar)
paráfrasis (an)
notificaciones indirectas (ar)
palabras difíciles (ar)
construcciones verbales (an)
oraciones con mucha introducción (ar)
sin muletillas (an)
construcciones anticuadas (ar)
voz activa (an)
vocabulario descriptivo (ar)
palabras emocionales (an)
lenguaje general/raro o especializado (an/ar)
abstracto (ar)
muchos adjetivos (an)
variación en el orden de palabras (an)
construcciones oracionales llamativas (an)
lenguaje correcto (ar)
contexto permanente (ar)
variación elegante (an)
estilo indirecto libre (an)
el mismo estilo para cada personaje (ar)
→ Animado/árido

Actitud de reserva (d: distante, c: de confianza):

palabras y oraciones habituales/modernas (c)
lenguaje escrito (d)
notificaciones indirectas (d)
voz activa (c)
facilidad (c)
verbos abstractos (d)
oraciones con mucha introducción (d)
comparaciones y lenguaje figurativo (c)
vocabulario informal (c)
lenguaje normal/raro y especializado (d/c)
lenguaje abstracto (d)

palabras y oraciones anticuadas (d)
lenguaje escrito (d)
notificaciones indirectas (d)
voz activa (c)
dificultad (d)
verbos abstractos (d)
oraciones con mucha introducción (d)
comparaciones y lenguaje figurativo (c)
vocabulario formal (d)
lenguaje normal/raro y especializado (d/c)
lenguaje abstracto (d)

escritor no se dirige al lector (d)
oraciones complejas/oraciones simples (d/c)
→ Distante

escritor no se dirige al lector (d)
oraciones complejas/oraciones simples (d/c)
→ Distante

Durante el análisis también he prestado atención a posibles diferencias en el estilo de los fragmentos. No parece existir una diferencia de estilo entre los tres fragmentos, sólo que el último capítulo se presenta más como una recapitulación.

En resumen, la traducción se parece mucho al original en cuanto a la estructura, es más difícil que el original, con construcciones antiguas y palabras y frases difíciles, y desviaciones del código lingüístico. Ambos textos son vagos por el lenguaje abstracto, que a lo mejor podemos explicar por lo antiguo y mágico de la historia, y no son ni extenso ni conciso, ni animado ni árido y distante. El estilo parece ser más llamativo en holandés que en español. Es importante interpretar estos resultados tomando en cuenta las normas de ambas lenguas. En español, por ejemplo, no son inusuales las frases largas. La traducción ha resultado en un estilo que consiste de características extranjeras para la lengua holandesa.

5.2 Análisis cualitativo

Este primer párrafo del libro ilustra cómo está traducida la novela con respecto al estilo en más detalle:

Diferencias entre los fragmentos

El primer fragmento está dirigido a la descripción de la vida de Daniel Sempere, descripciones del entorno, diálogos entre él y su padre y sus primeras acciones de camino al Cementerio de los Libros Olvidados. El segundo fragmento parece ser más activo que los otros dos fragmentos, porque describe diferentes acciones del personaje principal, Daniel Sempere, quien va a una casa abandonada, donde su amiga está esperándole. Aquí, las acciones de Daniel son descritas en detalle. En este fragmento las descripciones del entorno y diálogos también están presentes. El último fragmento es un resumen de las vidas de los personajes principales y es muy descriptivo por el diálogo interno.

La traducción de las primeras frases

Ejemplo 1

a. ‘Todavía recuerdo aquel amanecer en que mi padre me llevó por primera vez a visitar el Cementerio de los Libros Olvidados. Desgranaban los primeros días del verano de 1945 y caminábamos por las calles de una Barcelona atrapada bajo cielos de ceniza y un sol de vapor que se derramaba sobre la Rambla de Santa Mónica en una guirnalda de cobre líquido.’

b. ‘Nog steeds herinner ik me de ochtend dat mijn vader me voor het eerst meenam naar het Kerkhof der Vergeten Boeken. De eerste dagen van de zomer van 1945 regen zich aaneen en we wandelden door de straten van een Barcelona gevangen onder een asgrijze hemel, met een waterig zonnetje dat over de Rambla de Santa Mónica stroomde als een guirlande van vloeibaar koper.’

Este párrafo muestra unas traducciones llamativas, que parecen ser importantes para el estilo de la traducción. ‘Cementerio de los Libros Olvidados’ está traducido con ‘Kerkhof der Vergeten Boeken’, aunque la traductora también podría optar por ‘Kerkhof van de Vergeten Boeken’, que parece más usual en neerlandés. Así, la traductora opta por un estilo más antiguo y difícil. Este estilo se mantiene además por traducir ‘desgranaban’ por ‘regen zich aaneen’, más elevado, poético y difícil (pero también una traducción más fiel) que por ejemplo ‘de dagen gingen voorbij’. No obstante, ‘cielos’ traducido literalmente es ‘luchten’ o ‘hemelen’ en neerlandés, plural en cualquier caso, que parece ser más poético y difícil que ‘hemel’. Otros ejemplos son ‘Rambla’ que en neerlandés significa ‘boulevard’ y como no todos los neerlandeses conocerán esta palabra española o este lugar típico de Barcelona, es interesante que la traductora haya mantenido esta palabra. ‘Guirlande’, que es una palabra muy antigua en neerlandés, también llama la atención. Una traducción más moderna sería ‘(bloemen)krans’.

Este fragmento entonces muestra como la traductora ha elegido un estilo difícil para su traducción, pero al mismo tiempo, ha optado por una traducción más fácil.

Dificultad y frases anticuadas

La dificultad de la traducción no solamente tiene que ver con palabras difíciles, sino también con la manera en que se forman las frases y las combinaciones de palabras. Esta dificultad parece estar relacionada con la traducción fiel del texto original y las palabras españolas. Un ejemplo claro es el siguiente:

Ejemplo 2

- a. 'saberme afortunado'
- b. 'me een gefortuneerd mens te weten'

Aquí, las palabras 'afortunado' y 'gefortuneerd' son muy parecidas, aunque en neerlandés hay otras palabras más usuales, para traducir 'afortunado', como 'gelukkig'. La combinación 'gelukkig mens' sería más común y moderna y por eso más fácil.

En otros lugares en la traducción, la traductora ha optado por palabras más antiguas en comparación con las palabras del libro original y por eso, más difíciles que sus sinónimos, mostrando el siguiente ejemplo del segundo fragmento:

Ejemplo 3

- a. 'me detuve al amparo de un portal'
- b. 'hield ik stil onder de beschutting van een portiek'

En este caso, 'hield ik stil' es una traducción de 'me detuve', pero en neerlandés el verbo 'stilhouden' es más antiguo que por ejemplo 'stoppen'. La palabra detener en español no tiene una connotación antigua, ni es inusual. El siguiente ejemplo es aún más claro:

Ejemplo 4

- a. 'Entre la maleza se adivinaban pedestales de estatuas derrocadas sin piedad.'
- b. 'Tussen het struweel waren voetstukken van standbeelden te zien die zonder pardon omver waren geworpen'

'Struweel', la traducción de 'maleza' es una palabra que muchos neerlandeses probablemente no conocen. Esta palabra anticuada puede ser un obstáculo para el lector medio neerlandés. El sinónimo 'struikgewas' o 'onkruid' es más usual. La traductora, al usar esta palabra, ha optado por un estilo anticuado y difícil. Sobre todo porque

‘struweel’ no es la traducción más adecuada para la palabra española ‘maleza’. En español esta palabra no es antigua ni difícil. Algo parecido es el caso en la siguiente frase:

Ejemplo 5

- a. ‘murmuró el conductor cuando solicité parada’
- b. ‘prevelde de chauffeur toen ik om een stop vroeg’

‘Prevelen’ es más anticuada que por ejemplo ‘mompelen’ y ‘solicité parada’ es traducido muy literalmente con ‘om een stop vragen’ que suena inusual en neerlandés. Sería más natural por ejemplo ‘vroeg te stoppen’. Esta traducción es otro ejemplo de una traducción difícil.

Ejemplo 6

- a. ‘El corazón me batía en el pecho como si el alma quisiera abrirse camino y echar a correr escaleras abajo’
- b. ‘Mijn hart klopte in mijn borst als wilde mijn ziel zich een weg eruit banen en de trap afrennen’

La traducción suena más anticuada que ‘Mijn hart klopte in mijn borst alsof mijn geest los wilde breken en de trap af wilde rennen’. Este uso de ‘als’ no es muy común y no está presente en el texto fuente, que usa ‘como si’. Entonces es visible el estilo antiguo.

En el texto fuente la ausencia de la madre de Daniël Sempere se llama un ‘espejismo’ o un ‘luchtspiegeling’ en neerlandés. Nelleke Geel ha traducido esta parte del texto por ‘hing de afwezigheid van mijn moeder nog steeds om ons heen’ para evitar usar la palabra ‘luchtspiegeling’. Esto es una simplificación del texto.

Como también proponen las reseñas, hay combinaciones de palabras en la traducción que se desvían del lenguaje normal en neerlandés y por lo tanto según algunos lectores no son ‘correctas’. Un ejemplo de una combinación de palabras llamativa es:

Ejemplo 7

- a. ‘para hilvanar los destinos de sus personajes años más tarde’
- b. ‘om de bestemmingen van zijn personages in latere jaren te schetsen’

La palabra 'bestemmingen' parece inusual en este contexto, no es concreto y es más usual en términos de viajes. 'Levens' será una traducción de 'destinos' más usual. Es llamativo que 'bestemmingen', como traducción de 'destinos', es muy parecido al texto fuente y este ejemplo muestra el punto de partida de la traductora: mantenimiento. A la vez, 'bestemmingen' puede ser considerado lenguaje figurativo, el tema siguiente.

Lenguaje figurativo

Probablemente, para crear un texto descriptivo y un mundo de ficción, el autor haya usado muchas palabras que no sólo dan información, sino que también proporcionan una imagen y son figurativas. Por eso ocurren comparaciones inusuales en el texto:

Ejemplo 8

- a. 'La tormenta no esperó al anochecer para asomar los dientes.'
- b. 'De storm wachtte niet op het invallen van de avond om zijn tanden te laten zien.'

'Asomar los dientes', o su traducción literal 'zijn tanden te laten zien', es muy figurativa, porque imagina la tormenta como una persona que puede asomar los dientes para indicar su ira. Este lenguaje figurativo también es visible en ejemplos anteriores, pero para aclararlo más, quiero dar otros ejemplos:

Ejemplo 9

- a. 'del palacete Aldaya, varado entre las arboleda ondulante.'
- b. 'het Aldaya-palazzo, verankerd tussen de golvende boomtoppen'

En este ejemplo, 'varado' o 'verankerd' y 'ondulante' o 'golvende' son palabras muy figurativas. Puedes ver la casa como un barco anclado fijo entre las olas, que en el texto son árboles. También en otras partes del texto, el autor usa este tipo de palabras, y la traducción las mantiene:

Ejemplo 10

- a. 'ojos de niebla y de pérdida'
- b. 'ogen van nevel en verlies'

Esta forma de lenguaje puede ser más fácil de entender, porque estas palabras figurativas describen en detalle cómo aparecen a los ojos. Aunque ‘pérdida’ sea abstracta, tiene una referencia emocional y dice mucho sobre esta persona. Estas descripciones pueden ser usadas en serie, muestra el ejemplo siguiente:

Ejemplo 11

- a. ‘la ciudad ya se desdibujaba bajo telones de terciopelo líquido’
- b. ‘vervaagde de stad al onder gordijnen van vloeibaar fluweel’

La ciudad en realidad no se desdibuja bajo telones de terciopelo líquido. Este lenguaje figurativo describe la situación de una manera clara y fácil, aunque ‘terciopelo líquido’ pueda ser difícil de imaginar. Hace entrar al lector en un mundo de ficción en el que puede andar y ver todo su entorno. Destaca el estilo llamativo del original y su traducción.

Topónimos

En los fragmentos aparecen muchos nombres de calles y otros sitios en Barcelona.

Ejemplo 12

- a. ‘Desgranaban los primeros días del verano de 1945 y caminábamos por las calles de una Barcelona atrapada bajo cielos de ceniza y un sol de vapor que se derramaba sobre la Rambla de Santa Mónica en una guirnalda de cobre líquido.’
- b. ‘De eerste dagen van de zomer van 1945 regen zich aaneen en we wandelden door de straten van een Barcelona gevangen onder een asgrijze hemel, met een waterig zonnetje dat over de Rambla de Santa Mónica stroomde als een guirlande van vloeibaar koper.’

Llamativo es que en la traducción los nombres de las calles y otros sitios españoles están presentes, incluso palabras como ‘Rambla’ que no necesariamente es un nombre pero sí una descripción de una ‘calle ancha y con árboles’. Lo mismo es el caso de ‘calle’, que se puede traducir por ‘straat’. Cuando no se sabe qué significa la palabra, puede estorbar la ilusión del mundo de ficción de la traducción, pero parece que la traductora no ha traducido esta palabra porque así el texto es más español y adaptado a la situación

española en Barcelona. El mantenimiento de las palabras españolas hace exótico el texto para un público neerlandés, y a la vez puede formar parte de la magia de la obra. Para la traductora es muy importante el ambiente de la historia.

El texto siguiente incluye sitios en Barcelona, que no necesariamente son conocidos por el lector:

Ejemplo 13

- a. 'La enterramos en Montjuïc el día de mi cuarto cumpleaños.'
- b. 'We begroeven haar op de Montjuïc op de dag van mijn vierde verjaardag.'

El Montjuïc es una colina cerca del centro de Barcelona. Los lectores que han estado en Barcelona pueden saber dónde está el Montjuïc y qué aspecto tiene. En este caso no es insalvable que el lector no conozca el Montjuïc, pero puede ser un obstáculo. Otros ejemplos de sitios en Barcelona que la traductora ha mantenido están presentes aquí:

Ejemplo 14

- a. 'Mi padre y yo vivíamos en un pequeño piso de la calle Santa Ana, junto a la plaza de la iglesia.'
- b. 'Mijn vader en ik woonden in een klein appartement in Calle Santa Ana, naast het kerkplein.'

Algo de menor importancia pero interesante es que en la traducción se escribe 'calle' con mayúscula. Además, se mantiene el nombre de la calle. Lo mismo ocurre en el siguiente ejemplo de otro fragmento. Aquí, la traductora añade 'Calle' para aclarar que 'Balmes' no es un pueblo o una ciudad, y ha escrito 'Plaza' con mayúscula para indicar que es un nombre de un sitio, aunque en español es una palabra para definir un 'lugar ancho y espacioso dentro de un poblado, donde convergen varias calles'. Esto muestra las adaptaciones del texto al público meta y lo que la traductora piensa del conocimiento del público meta: necesitan más información para interpretar el texto correctamente.

Ejemplo 15

- a. 'Al rodear la plaza Molina y ascender Balmes arriba, la ciudad ya se desdibujaba bajo telones de terciopelo líquido.'

b. 'Toen we om Plaza Molina heen reden, Calle Balmes in, vervaagde de stad al onder gordijnen van vloeibaar flueen die me eraan herinnerden dat ik niet eens een miezerige paraplu had meegenomen.'

Interpretación

En esta traducción de *La Sombra del Viento* es visible que el traductor siempre añade algo de su opinión o interpretación.

Ejemplo 16

- a. 'insinuó mi padre blandiendo una sonrisa enigmática que probablemente había tomado prestada de algún tomo de Alejandro Dumas.'
- b. 'gaf mijn vader me met een raadselachtig glimlachje te verstaan, waarschijnlijk geleend uit een van de door hem stukgelezen boeken van Alexandre Dumas'.

Este 'stukgelezen' hace más explícito que el texto fuente que el padre de Daniel ha leído muchas veces los libros de Alejandro Dumas. La interpretación del traductor también está visible de otras maneras en la traducción:

Ejemplo 17

- a. 'El aliento helado de la tormenta arrastraba un velo gris que enmascaraba el contorno espectral de palacetes y caserones enterrados en la niebla.'
- b. 'De ijzige adem van de storm liet een grijze sluier achter die de spookachtige contouren van de kleine paleizen en deftige huizen nog waziger deed lijken.'

Aquí el 'nog' en la traducción es una forma de interpretación explícita, porque no está presente en el texto original. La traductora implica que los palacetes y caserones ya estaban borrosos. También el tamaño de los palacios y casas es un poco diferente en la traducción que en el texto fuente porque usa adjetivos en lugar de un diminutivo incluido en el sustantivo.

Descripción

Unas de las características más marcadas es la cantidad de descripciones en el texto. Particularmente en oraciones subordinadas, el autor describe el entorno, pensamientos y

personas con mucho detalle. Razón por la que usa muchos adjetivos, adverbios y sustantivos que son muy descriptivos y tiene una asociación emocional junto a la asociación referencial.

Ejemplo 20

- a. 'El aliento helado de la tormenta arrastraba un velo gris que enmascaraba el contorno espectral de palacetes y caserones enterrados en la niebla.'
- b. 'De ijzige adem van de storm liet een grijze sluier achter die de spookachtige contouren van de kleine paleizen en deftige huizen nog waziger deed lijken.'

'Helado', 'gris', 'espectral' son adjetivos en el texto fuente que describen la situación. En la traducción aparecen adjetivos implicados por los sustantivos: 'kleine' y 'deftige', por las diferencias entre la lengua española y holandesa. Otro ejemplo:

Ejemplo 21

- a. 'Entre la maleza se adivinaban pedestales de estatuas derrocadas sin piedad.'
- b. 'Tussen het struweel waren voetstukken van standbeelden te zien die zonder pardon omver waren geworpen'

El ejemplo muestra que el autor describe la situación en detalle. La maleza es el entorno de los pedestales y el 'sin piedad' acentúa la manera en que los pedestales son destruidos. Mucha información sobre unos objetos para describir la situación.

Las frases descriptivas son llamativas por su longitud y su elemento barroco, un contraste con el diálogo muy directo y simple característico del holandés. También las repeticiones, el cielo, la oscuridad y la lluvia son elemento del carácter gótico de Barcelona. La traductora tiene que mantener estas características del texto, pero con variación donde sea necesario. Los adjetivos son evaluativos y frecuentemente son visuales y emocionales.

En resumen, la exotización lleva a una imagen interesante de una cultura extranjera y puede causar cambios en la lengua meta: estirar las percepciones, conocimientos y lenguaje del cultura meta y amenazar el status quo (Boase-Beier & Holman 16). Ahora, la exotización parece ser la forma de traducción más preferible (Venuti, *The Translator's Invisibility* 20), y también con *De Schaduw van de Wind*, la

traductora ha presentado lo extranjero al público (Venuti, *The Translator's Invisibility* 20). Los textos literarios suelen estar anclados en la cultura y en la tradición literaria de la cultura de partida (Hurtado Albir 63), también índice del análisis de esta tesina, porque el texto original contiene características propias.

Koster (9) opina que no se puede traducir el estilo y por eso el traductor tiene que usar un estilo nuevo y tiene que ser creativo. Después del análisis, no estoy de acuerdo con que un traductor tiene que usar un estilo nuevo, pero sí soy de la opinión de que tiene que ser creativo. La traductora está limitada por la lengua y cultura meta y, como consecuencia, necesita ser creativa para traducir el texto al neerlandés. Quizás, la literatura sea el tipo de traducción donde más se incide en la dimensión creativa (Hurtado Albir 64). La traducción de la literatura puede ser más o menos literal y, en este caso, es bastante literal. Al final, lo más importante es que los lectores puedan leer la obra. Entonces, el método de la traducción literal solamente es aceptable cuando lleva a frases gramaticalmente correctas.

La literatura es un mensaje por el mensaje. Langeveld (141) afirma con razón que palabras y expresiones anticuadas en la literatura pueden ser usadas como figuras retóricas, pero contribuyen a la dificultad del texto. Desviaciones de la norma forman un lenguaje original con un efecto extranjero. Los textos literarios son caracterizados por un lenguaje elegido muy cuidadosamente y muestran un mundo con su propia realidad. *La Sombra del Viento* se caracteriza por una sobrecarga estética: un estilo figurativo y poético. La traductora ha reproducido el estilo del original lo más fielmente posible, pero con sus propias decisiones. Como Venuti (*The Translator's Invisibility* 19) ya resumía, el traductor es un escritor, con sus propios objetivos. Cómo difiere el estilo del texto meta del estilo del texto fuente, depende de las decisiones del traductor. Koster (9) dice que las decisiones del traductor son racionales. Eso es verdad, pero manteniendo el estilo, la traductora también puede traducir a veces más 'inconscientemente' el estilo fuente al neerlandés. Normalmente, los elementos no llamativos tienen una función más importante en el texto, pero en este caso parece que lo más importante ya había sido notado por los lectores, resultando bastante llamativo.

Mantener el estilo es una decisión importante (Toolan 20). Comparando los fragmentos españoles con los neerlandeses, son llamativas las semejanzas. La descripción está presente en ambas lenguas. Las desviaciones de las expectativas y la norma llaman la atención en la traducción. En combinación, estas características forman un estilo llamativo. Las diferencias entre el estilo del texto original y la traducción son sutiles (en realidad hay más semejanzas), pero como ha dicho Boase-Beier (5) los efectos (también de las semejanzas) pueden ser profundos y la recepción de ambos textos diferente: facilidad y dificultad. Según Langeveld (124), el efecto más importante es que una traducción tenga el mismo placer que la forma del texto fuente, lo que Nida llama '*dynamic equivalence*'. Esto más o menos es el caso con la traducción, como muestran las reseñas, que son muy positivas o negativas en general.

5.3 Entrevista con la traductora

El 31 de mayo 2012, Nelleke Geel, la traductora neerlandesa fue entrevistada en su apartamento en Ámsterdam para responder a la pregunta de investigación de esta tesina y dar información sobre el proceso de traducir. Como no hay mucha información sobre la traductora en Internet, esta información también fue obtenida de la traductora.

Nelleke Geel indica que, desde niña, ha leído mucho. Realizó sus estudios de la lengua y cultura española en la universidad de Ámsterdam y tuvo clases de traducción. Al culminar sus estudios en Ámsterdam, vivió y estudió en Barcelona durante cinco años. Allí encontró y fue atraída por el libro de Carlos Ruiz Zafón *La Sombra del Viento*: un hombre y un niño caminando en una calle oscura e histórica.

A Nelleke le entusiasma la traducción *De Schaduw van de Wind*. 'En meses anteriores he leído una vez más la traducción y me sorprendió que me gustaba más'. Como en España no se dirige la redacción de libros muy extensamente, un traductor de libros españoles no sólo es traductor, también es redactor. Los traductores leen el libro unas veces más y encuentran errores, es posible decir que la traducción será mejor que el original. Nelleke Geel ha discutido con el autor sobre las características de ciertos sitios en Barcelona: 'la calle no es tan larga como la describes en el libro, Carlos'.

El libro de Zafón, según la traductora, es muy interesante porque consiste de varios géneros, en una manera única. El autor es un maestro inventando cuentos que atraen a un público muy amplio con suspenso, romanticismo, historia, personajes diferentes y un ambiente especial.

En cuanto al estilo, dice que es un aspecto sobre la teoría con el que nunca estará de acuerdo. Es algo que caracteriza al libro lingüísticamente. Lo más importante es que el efecto de la traducción es el mismo; que el mensaje es igual al mensaje del original. En *La Sombra del Viento* las frases largas y palabras arcaicas son llamativas, a veces con mucha repetición de palabras. El estilo entonces incluye un lenguaje florido y descriptivo para los españoles, pero en primer lugar, el libro es único por sus elementos y descripciones históricas y su mezcla de géneros.

La traducción inglesa es mucho más moderna y menos española que el libro original. La traducción alemana es muy fiel al texto original y ha mantenido muchas expresiones españolas y las palabras anticuadas. 'Entremedio se encuentra la traducción neerlandesa', dice Nelleke Geel. En español se usan muchos adjetivos, pero en neerlandés esto no es muy usual. 'Por lo tanto he borrado unos adjetivos y frases en la traducción'. Sí he mantenido todos los nombres de los personajes y los nombre de calles y otros sitios, porque pienso que es un elemento muy importante del estilo español. He saltado la diéresis de Daniel y he mantenido todas las características españolas que son importantes para el efecto sobre el lector y que no surjan preguntas al leer. El lector puede estar consciente de que lee una traducción y que el texto original es escrito por un autor español, pero puede leerlo sin interrupciones. Por eso he reemplazado unas comparaciones. Una vez he cambiado el texto fuente mucho: he optado por una comparación neerlandesa, la comparación de una mujer con un pastel típicamente neerlandés 'moorkop' en lugar de un bocado exquisito típicamente español. El autor me ha dado permiso para este cambio y el borrar de unas frases y adjetivos.

En la traducción neerlandesa ha optado por mantener el texto español y el estilo lo más posible. Que el lenguaje a veces no sea muy usual en neerlandés no causa problemas, según Nelleke Geel. 'El escritor neerlandés Vondel tampoco usa un lenguaje 'normal'. Lo que importa es que el lenguaje sea correcto, nada más. En español también

está escrito en una forma llamativa, entonces el lenguaje de la traducción también tiene que ser llamativo. Sin embargo, surge la pregunta de si el público neerlandés está abierto a este estilo. ¿Quieren leer un libro tan diferente de los libros ‘usuales’?

‘Traducir implica interpretar’. Con cada frase hay que preguntarse: ‘¿qué significa esta frase?, ¿qué quiere decir el autor?’. Este proceso de traducir es subjetivo y significa que cada traducción del mismo libro, por diferentes traductores, será diferente. Nelleke Geel discutía con el autor Carlos Ruiz Zafón sobre problemas de interpretación, pero también sobre hechos del libro original.

‘Empiezo una traducción con leer el libro una vez y traducirlo completamente y rápidamente, marcando todos los sitios donde ocurren problemas para resolver más tarde. Después, retomo la traducción diez días después para resolver los problemas y leer todo el texto. La traducción es leída y corregida por un redactor y una persona que prepara para la impresión, y una última vez por la traductora antes de ser publicada.

‘Siempre hay mucha discusión sobre libros populares, porque cada lector tiene una opinión diferente. Además, las personas con un ‘gusto literario’, ante un libro que va a ser un hype, se distancian de éste porque un libro que todo el mundo lee no puede ser un libro literariamente elevado.

De Schaduw van de Wind no se convirtió inmediatamente en un hype. Tomaron cuatro años para que el libro llegara a ser un éxito. Las librerías olvidan esto y esperan que los libros que siguen a *De Schaduw van de Wind* sean un éxito inmediatamente. Eso es una consecuencia negativa de un libro que llega a ser un hype.

Con la última traducción del tercer libro de Zafón fue más fácil desviarse del texto original que en la primera traducción. ‘Me he dado cuenta que como traductora he llegado a ser más libre cada vez. Eso también se demuestra cuando ella misma contacta con el autor y propone sus traducciones. El confía en mí y deja la edición en mis manos.’

La visibilidad del traductor en realidad depende de los cambios lingüísticos que haga (Munday, 2007). La traductora es visible por no hacer una traducción fluida, moderna, general, idiomática y comprensible, pero por hacer una traducción con características lingüísticas o estilísticas llamativas que rompe la ilusión de transparencia, la ilusión de

que la traducción es el original. De esta manera, cambia la manera en que los textos son leídos en la cultura neerlandesa. Eso puede aclarar por qué el texto traducido no fue aceptable inmediatamente para los editoriales. No se puede leer la traducción fácilmente y la presencia de las características extranjeras no da la ilusión de que es el libro original. Según Orgiu (6), un traductor hace un texto corriente, adaptándolo a la lengua y de esta manera, es invisible. Por no hacer esto, Nelleke Geel es más visible que otros traductores. Existe una gran similitud en la estructura y sintaxis de las frases y palabras. Según Koster (9), los traductores quieren que su traducción esté considerada como el original y para alcanzar esto es necesario cambiar todo, siempre'. Nelleke Geel ha mantenido el original por mantener (casi) todas sus características, sólo que, en ocasiones, tienen otro efecto.

La visibilidad de la traductora de *La Sombra del Viento*, como dice Venuti (*The Translator's Invisibility* 1), sobre todo está limitada. Por eso, no parece tan importante como el autor. El traductor tiene que tener conciencia, en lo posible, de las intenciones autoriales y de las limitaciones personales presentes durante el trabajo del autor (Boase-Beier y Holman 8). Nelleke Geel ha contactado con el autor muchas veces para conocer sus intenciones y su opinión sobre la traducción neerlandesa. El autor entonces tiene la última palabra en este caso. El nombre de la traductora no es muy visible, pero su traducción sí. Sin embargo, Nelleke Geel da más importancia al hecho de que el autor español y el libro original son visibles con esta traducción. Eso es una tendencia que necesita más atención y es muy importante para la práctica de la traducción.

5.4 Análisis por la traductora

La traductora Nelleke Geel ha analizado el primer fragmento del libro original y de su traducción. Opina que para terceras personas que no conocen el texto, el método de análisis de Van Drunen (59) da una impresión excelente de sus características. El método de análisis es muy útil para evaluar una traducción pero es muy académico y no queda bien con la práctica de traducir, porque difiere demasiado de la realidad y la visión del traductor al traducir. 'Sencillamente, no es la manera de hacer una traducción. Tomo en consideración mucho más que sólo las características que incluye el método: el ambiente, las voces de los personajes y cuadro oraciones si en el original no cuadran, busco

sinónimos si una palabra ocurre demasiado a menudo en una página y tomo en consideración la cadencia de las oraciones. Sobre todo me sumerjo en el mundo del libro que tengo que traducir, que es menos distante que este método. Quizás es posible usarlo para otros textos u objetivos. Sobre todo para la traducción de la novela de Zafón no es útil, porque el ambiente, los imágenes de un tiempo que ya no existe y los términos correspondientes y entonces las emociones son lo más importantes. Por consecuencia, sé que las palabras no pueden ser modernas y quiero evitar anacronismos para evocar un tiempo perdido. No necesito un método de análisis para saber esto. Ahora sí traduciré partes del texto diferentemente, pero no en base a la lista de control, más en base a un equilibrio en el texto que siempre puede ser mejorado. Otra palabra puede decir más, cambiar la oración, puede armonizar el texto o hacerlo más variado dentro del marco del texto original'. Traducir los libros de Zafón es algo intuitivo que no se debe analizar. La traductora sabe que la traducción difiere del original. Esto según ella también tiene que ver con el texto español no estando bien corregido. De esta manera, el libro de Zafón es un caso especial, porque un traductor también tiene que corregir el texto. Es posible que un análisis de otro texto, de Javier Marías, por ejemplo, de Juan Gabriel Vásquez o de Juan Marsé, que ya han sido corregidos, es muy diferente y es más dirigido a traducir como disciplina.

La traductora ha analizado la dificultad del texto porque eso es un punto muy importante del texto y de la traducción, como muestran las reseñas y los resultados del análisis. Ha subrayado los partes que encuentra difícil en el original y en la traducción.

Fragment 1:

EL CEMENTERIO DE LOS LIBROS OLVIDADOS

Todavía recuerdo aquel amanecer en que mi padre me llevó por primera vez a visitar el Cementerio de los Libros Olvidados. Desgranaban los primeros días del verano de 1945 y caminábamos por las calles de una Barcelona atrapada bajo cielos de ceniza y un sol de vapor que se derramaba sobre la Rambla de Santa Mónica en una guirnalda de cobre líquido.

-Daniel, lo que vas a ver hoy no se lo puedes contar a nadie -advirtió mi padre-. Ni a tu amigo Tomás. A nadie.

-¿Ni siquiera a mamá? -inquirí yo, a media voz.

Mi padre suspiró, amparado en aquella sonrisa triste que le perseguía como una sombra por la vida.

-Claro que sí -respondió cabizbajo-. Con ella no tenemos secretos. A ella puedes contárselo todo.

Poco después de la guerra civil, un brote de cólera se había llevado a mi madre. La enterramos en Montjuïc el día de mi cuarto cumpleaños. Sólo recuerdo que llovió todo el día y toda la noche, y que cuando le pregunté a mi padre si el cielo lloraba le faltó la voz para responderme. Seis años después, la ausencia de mi madre era para mí todavía un espejismo, un silencio a gritos que aún no había aprendido a callar con palabras. Mi padre y yo vivíamos en un pequeño piso de la calle Santa Ana, junto a la plaza de la iglesia. El piso estaba situado justo encima de la librería especializada en ediciones de coleccionista y libros usados heredada de mi abuelo, un bazar encantado que mi padre confiaba en que algún día pasaría a mis manos. Me crié entre libros, haciendo amigos invisibles en páginas que se deshacían en polvo y cuyo olor aún conservo en las manos. De niño aprendí a conciliar el sueño mientras le explicaba a mi madre en la penumbra de mi habitación las incidencias de la jornada, mis andanzas en el colegio, lo que había aprendido aquel día...No podía oír su voz o sentir su tacto, pero su luz y su calor ardían en cada rincón de aquella casa y yo, con la fe de los que todavía pueden contar sus años con los dedos de las manos, creía que si cerraba los ojos y le hablaba, ella podría oírme desde donde estuviese. A veces, mi padre me escuchaba desde el comedor y lloraba a escondidas.

Recuerdo que aquel alba de junio me desperté gritando. El corazón me batía en el pecho como si el alma quisiera abrirse camino y echar a correr escaleras abajo. Mi padre acudió azorado a mi habitación y me sostuvo en sus brazos, intentando calmarme.

-No puedo acordarme de su cara. No puedo acordarme de la cara de mamá -murmuré sin aliento.

Mi padre me abrazó con fuerza.

-No te preocupes, Daniel. Yo me acordaré por los dos.

Nos miramos en la penumbra, buscando palabras que no existían. Aquella fue la primera vez en que me di cuenta de que mi padre envejecía y de que sus ojos, ojos de niebla y de pérdida, siempre miraban atrás. Se incorporó y descorrió las cortinas para dejar entrar la tibia luz del alba.

Vertaling fragment 1:

Het Kerkhof der Vergeten Boeken

Nog steeds herinner ik me de ochtend dat mijn vader me voor het eerst meenam naar het Kerkhof der Vergeten Boeken. De eerste dagen van de zomer van 1945 regen zich aaneen en we wandelden door de straten van een Barcelona gevangen onder een asgrijze hemel, met een waterig zonnetje dat over de Rambla de Santa Mónica stroomde als een guirlande van vloeibaar koper.

“Daniel, wat je vandaag zult zien mag je aan niemand vertellen”, waarschuwde mijn vader. “Zelfs niet aan je vriend Tomás. Aan niemand.”

“Zelfs niet aan mama?” vroeg ik met gedempte stem.

Mijn vader zuchtte, terwijl hij zich verschanste achter het trieste glimlachje dat hem als een schaduw door het leven volgde.

“Natuurlijk wel”, antwoordde hij terneergeslagen. “Voor haar hebben we geen geheimen. Aan haar mag je alles vertellen.”

Kort na de Burgeroorlog had een aanval van cholera mijn moeder van ons weggenomen. We begroeven haar op de Montjuïc op de dag van mijn vierde verjaardag. Ik herinner me alleen dat het de hele dag regende en dat, toen ik mijn vader vroeg of de hemel hilde, zijn stem braktoen hij antwoord gaf. Zes jaar later hing de afwezigheid van mijn moeder nog steeds om ons heen, een oorverdovende stilte die ik nog niet met woorden tot zwijgen had weten te brengen. Mijn vader en ik woonden in een klein appartement in Calle Santa Ana, naast het kerkplein. De woning lag direct boven de boekhandel gespecialiseerd in verzamelaarsuitgaven en tweedehands boeken, overgegaan van mijn grootvader op mijn vader – een betoverde bazaar die, hoopte mijn vader, ooit in mijn handen zou overgaan. [lange zin] Ik groeide op tussen boeken, maakte onzichtbare vrienden op bladzijden die langzaam tot stof vergingen en waarvan de geur nog steeds aan mijn handen kleeft. Als kind leerde ik in slaap te vallen terwijl ik in de duisternis van mijn slaapkamer de gebeurtenissen van de dag aan mijn moeder vertelde, mijn wederwaardigheden op school, wat ik die dag geleerd had ... Ik kon haar stem niet horen noch haar aanraking voelen, maar haar licht en warmte brandden in elke hoek van het huis en ik geloofde, met de onschuld van hen die hun leeftijd nog op tien vingers kunnen tellen, dat als ik mijn ogen sloot en praatte, ze mij zou kunnen horen, waar ze ook was. [lange zin] Soms luisterde mijn vader naar me vanuit de eetkamer en hilde stilletjes.

Ik herinner me dat ik die ochtend in juni schreeuwend wakker werd. Mijn hart klopte in mijn borst als wilde mijn ziel zich een weg eruit banen en de trap afrennen. Mijn vader haastte zich naar mijn kamer en hield me in zijn armenterwijl hij me trachtte te kalmeren.

“Ik kan me haar gezicht niet herinneren. Ik kan me mama’s gezicht niet meer herinneren”, prevelde ik ademloos. Mijn vader omhelsde me stevig.

“Maak je geen zorgen, Daniel. Ik zal me haar herinneren voor twee.”

We keken elkaar aan in de duisternis, zoekend naar woorden die niet bestonden. Dat was de eerste keer dat ik me realiseerde dat mijn vader ouder werd en dat zijn ogen, ogen van nevel en verlies, altijd in het verleden blikten. Hij stond op en deed de gordijnen open om het bleke ochtendlicht [zou ik nu denk ik ‘vaal’ van hebben gemaakt] binnen te laten.

Parece que también, según la traductora Nelleke Geel, ambos textos incluyen lenguaje difícil, pero más bien, la traducción incluye combinaciones de palabras extrañas o anticuadas y lenguaje figurativo. La construcción de las frases neerlandesas es inusual. En neerlandés, las frases en realidad son largas, concluye Nelleke Geel. Esto muestra que la traductora es consciente de la dificultad del texto original y de la traducción, pero esto es consecuencia del objetivo de la traductora: mostrar al público holandés el libro español y su magia. La traductora deja claro que ahora las decisiones diferirán de las decisiones que ha tomado antes. Como Spitzer (15) ha dicho, el texto muestra mucho del autor, sus preferencias, pero no muestra su ‘espíritu’ o esto sea un ‘espíritu temporal’. Como hemos visto, diferentes traducciones del mismo texto fuente pueden diferir. Con las decisiones que hace un traductor, la subjetividad lingüística y cultural sí es importante, igual que el entorno de un traductor. Venuti (*The Translator’s Invisibility* 18) añade que las decisiones del traductor son determinadas por su interpretación. Eso parece ser confirmado con el análisis de esta tesina. Las expectativas de los lectores son de menor importancia.

Ese análisis por la traductora se puede ver como un análisis especial de esta tesina. Corresponde con el análisis cuantitativo y cualitativo y añade más explicaciones: es un paso al frente para responder a la pregunta de investigación.

6. Conclusión y discusión

Este último capítulo de la tesina resume los resultados y quiere dar una respuesta a la pregunta de investigación. Además, se centra en las limitaciones de esta investigación y da recomendaciones para investigaciones futuras. La tesina termina con unas implicaciones para traductores, que se pueden aplicar en la práctica.

6.1 Resumen de los resultados

Las reseñas sobre *La Sombra del Viento* y *De Schaduw van de Wind* son bastante positivas. Aunque las reseñas sobre el original se enfocan más en el contenido del libro, definen el estilo como poético, fluido, fácil de leer y maravilloso. Sin embargo, muchas reseñas de la versión neerlandesa se enfocan en el estilo de la traducción y aclaran que es bonito, maravilloso y expresivo, pero también anticuado, difícil y artificioso con frases muy largas. En las reseñas sobre el libro holandés que prestan atención al hecho de que es una traducción se demuestra que la traductora es relativamente visible, dicen que es una traducción bonita, pero que no obstante contiene combinaciones raras de palabras. El análisis cuantitativo concluye que ambos, el texto fuente y la traducción, son implícitos, complicados (el original menos que la traducción y más bien por el lenguaje poético), vagos, extensos/concisos, animados/áridos y distantes. El análisis cualitativo muestra los elementos llamativos en el libro original y en la traducción y las diferencias más notables. El estilo de los diferentes capítulos es parecido, aunque el último capítulo es más un resumen de la historia y el texto parece ser más difícil y peculiar en neerlandés que en español, con mucho lenguaje figurativo o más bien, poético, antiguo, con combinaciones raras y muchos topónimos que la traductora ha mantenido en la traducción, muchas descripciones y frases largas. Muchas veces la traductora ha traducido el libro muy literalmente. En cuanto a la traducción, es llamativo que, a veces, la traductora es visible y el lector se dirige al hecho de que es una traducción. Al final, la entrevista confirma los resultados anteriores y añade que la traducción en ciertos puntos es mejor que el original por ciertas adaptaciones. Nelleke Geel concluye que el estilo es muy parecido al estilo del original y tiene el mismo efecto, aunque puede ser un poco más llamativo en neerlandés y puede extrañar al lector. Ella dice que ha mantenido el

estilo porque es un elemento importante de la obra, pero con la condición de que sea legible para el público neerlandés y resulte un texto correcto. No importa que el lector sepa que lee una traducción, porque es una traducción de un libro español, con elementos españoles. Además, según ella, no existe un lenguaje 'normal'. Como en español es un estilo llamativo, o más bien poético, también tiene que ser llamativo en neerlandés. Para los españoles el elemento histórico sí puede ser más interesante y llamativo que el estilo. Aunque no es visible en el análisis de tres fragmentos, Nelleke Geel aclara que sí ha cambiado y borrado ciertas palabras y frases.

Este análisis muestra que la definición de estilo no siempre es clara. Definir, analizar y traducir el estilo es difícil y un libro puede ser más que un libro, puede ser un nuevo mundo. Tanto el análisis cuantitativo como el cualitativo muestran que la traducción *De Schaduw van de Wind* está escrita en un estilo llamativo y propio: frases largas, muchas descripciones, lenguaje figurativo, palabras algo anticuadas y muchas descripciones caracterizan los fragmentos analizados. Aunque en la traducción el estilo es más llamativo que en el original (que tiene un estilo más actual y sólo poético), el estilo tiene el mismo efecto: contribuir al ambiente mágico del libro. La norma de la lengua neerlandesa difiere de la norma española y por eso, el estilo literalmente traducido del libro español es más llamativo en holandés porque es extraño; aunque esto tampoco es muy importante porque es un libro literario, los cuales muchas veces incluyen desviaciones de la norma. Esto aclaran las reseñas con sentimientos opuestos.

La traducción del libro es muy parecido al texto español, pero es un poco 'española' por mantener todos los nombres, las palabras (anticuadas), la longitud de las frases, la estructura de las frases y combinaciones gramaticales. Parece ser que la traductora tenía el texto fuente como punto de partida y un problema práctico al traducir puede ser convertir las frases españolas en frases neerlandesas. Es una traducción literal que lleva a otro estilo y con eso, un efecto distinto al del libro original. Un punto de partida más dirigido al público meta y la accesibilidad de la traducción para los neerlandeses puede llevar a un texto menos difícil y 'anticuado'. Sí parece que un estilo divergente llama la atención del público, es interesante y lleva a una sensación determinada.

6.2 Respuesta a la pregunta de investigación

Una descripción del texto fuente y la traducción, su estilo y sus efectos (las reseñas) efectivamente aclara las preguntas que tenía la traductora durante el proceso de traducir (Boase-Beier 5). El análisis de esta tesina ha aclarado que un elemento del texto que parece ser distintivo, el estilo, en realidad lo es. La tesina se ha dirigido a las dos maneras de analizar el estilo según Toury (Munday 113): un análisis de los textos para investigar los procesos de traducción y las normas presentes y un análisis de comentarios del traductor y los lectores. Es interesante concentrarse en las características lingüísticas que no necesariamente parecen relevantes, como la longitud de frases o las frecuencias de ciertas clases de palabras, porque con estas características se puede descubrir el ADN del autor. Como dicen Leech y Short (34), un análisis basado en la visión del lector o en la visión del autor sobre el estilo de una obra (o ambos como en este análisis) y cuantitativo y cualitativo es muy recomendable. Comparando el texto fuente con el texto meta, se puede analizar las diferencias y cuál era el objetivo del traductor en cuanto al lenguaje. Además, se puede confirmar intuiciones y aclarar características importantes del estilo que no eran visibles previamente (Leech & Short 38). La investigación estilística puede definir las características específicas de una obra literaria y su traducción (Wellek & Warren 183). Con el marco teórico, las reseñas, el análisis cuantitativo y cualitativo y la entrevista con la traductora se puede responder a la pregunta de investigación de esta tesina: *¿Cómo difiere el estilo del libro original 'La Sombra del Viento' del estilo de la traducción y cuál es el efecto?*

Esta investigación explica como una traducción se parece y difiere estilísticamente del original, es llamativo (y porqué tiene éxito?) o se considera que tiene una calidad literaria alta. En resumen, la traducción *De Schaduw van de Wind* no difiere mucho del libro original *La Sombra del Viento*; en realidad son muy parecidos pero el estilo y sus efectos sí difieren. Parece una traducción dirigida al texto fuente, literal. El estilo de ambos libros es llamativo o más bien poético, pero más en la traducción, que contiene palabras anticuadas, frases largas, muchas descripciones y resulta muy florida. La traductora no ha cambiado mucho su estilo para crear un texto más holandés o más fluido. Sin embargo, las reseñas del libro español y del libro neerlandés difieren. Algo que

entonces sí es diferente es el efecto sobre el lector, por su entorno diferente y las diferentes normas de ambas lenguas (también en cuanto al género). Al parecerse mucho al texto fuente, con frases largas, palabras y combinaciones de palabras inusuales, muchas descripciones, nombres extranjeros, un entorno español y extraño, la traducción es mucho más extranjera para el público meta que para el público fuente, aunque para los españoles el estilo también incluye partes poéticas y palabras o construcciones difíciles. El estilo por eso es más llamativo y difícil en la traducción y lleva a evaluaciones mixtas, porque es diferente que el libro neerlandés 'medio'. Un elemento esencial del libro *La Sombra del Viento*, y quizás más de su traducción *De Schaduw van de Wind*, es el estilo. El éxito de *De Schaduw van de Wind*, entre otros, podemos explicar como una consecuencia de su estilo 'español'.

La definición de estilo no clara después del análisis de esta tesina, pero sí está más claro cómo el estilo forma parte central de un texto y de una traducción, y de qué elementos puede consistir. La definición de estilo de Koster (6), Van Dijk (101), Burger y de Jong (21) después de este análisis parece ser correcta: estilo es una decisión entre varias formulaciones, y de esta manera, forma pensamientos visibles en diferentes partes del texto, los cuales generan muchas funciones y efectos en el mismo. Pero también la definición de Van Drunen (139) parece ser correcta: 'el estilo es una combinación de diferentes características de un texto, que en combinación lo hacen único, pero los elementos individualmente pueden ocurrir en varios textos, y pueden ser característicos para un género, época o cierto (grupo de) autor(es), que como texto forman una unidad, aunque no parecen conectar armónicamente y son la consecuencia de las decisiones en relación con las posibilidades de un cierto usuario de lenguaje, como objetivo, público, género y lenguaje'.

6.3 Limitaciones y recomendaciones

El estilo es diferente para cada lector (Parkts 41), por lo que otras investigaciones a este tema pueden llegar a otros resultados. Futuras investigaciones por otros investigadores pueden confirmar los resultados de esta tesina. También una traducción de la traducción neerlandesa a la lengua española y una subsiguiente comparación con el original puede

aclarar las características de la traducción neerlandesa. Un análisis por un investigador español puede aclarar si el estilo del texto original efectivamente es llamativo, fácil/difícil en español. Las investigaciones futuras pueden examinar otras características de estilo porque, como Leech y Short (37) dicen, el estilo consiste de una infinidad de características lingüísticas.

Langeveld (124) aclara que más que el contenido del texto y la significación referencial, la forma o el estilo es el problema más grande para traductores. El estilo es muy importante, pero después de este análisis no podemos decir, como Renkema (32), que la forma del lenguaje es más importante que la información fáctica, porque solamente hemos realizado una investigación estilística. Por eso, una comparación de las dificultades en cuanto al contenido del texto, la significación referencial y el estilo serían importantes para una futura investigación.

Además, como esta tesina se ha dirigido al estilo en la literatura basado en solamente tres fragmentos, no es posible generalizar los resultados. Por otra parte, el estilo de los fragmentos analizados es muy parecido, que muestra la similitud de los capítulos del libro. De cualquier modo, esta tesina y este método pueden funcionar como punto de partida para investigaciones en torno al estilo más amplias o dirigidas a otros textos y géneros.

Para los traductores, la simplicidad, la duración y la claridad son importantes en cuanto a un modelo de análisis. El modelo de Van Drunen (59) incluye categorías que no resultan muy claras. Algo que puede ser mejorado es la claridad de las categorías. El análisis cuantitativo está basado en extremos, lo que es relativo, y no hay una categoría media, aunque puede ser el caso en el texto. Mejor puede ser una escala móvil en lugar de dos extremos. Además, unos ejemplos de cada categoría aclararían las categorías del método. Hasta ahora, el modelo tampoco tiene en cuenta las diferencias que existen entre diferentes lenguas. Las frases largas en holandés son una forma de dificultad, pero en español, las frases largas son muy usuales. Este modelo rápidamente da criterio en el estilo del texto y es muy directo, pero quizás en la práctica no es muy útil para los traductores. El método de Van Drunen (59) sí parece ser muy útil para dar una respuesta a la pregunta de investigación, para definir el estilo y su efecto en detalle o más

generalmente, dependiendo del tiempo que tenga el investigador para el análisis. Los textos pueden ser analizados más cuantitativamente, para recoger todas las características, o más cualitativamente, interpretando y analizando más en general las características. Con abordar el estilo en diferentes maneras y de manera comparativa (análisis lingüístico cuantitativo y cualitativo del libro original y la traducción, por el traductor y por el lector) es posible ver todos los aspectos que lo componen. Este método para analizar el texto es útil para investigadores, pero menos interesante para traductores, según Nelleke Geel. Entrevistas con otros traductores tienen que confirmar este resultado. Quizás, cada traductor necesita su propio recurso. Otros modelos pueden generar otros resultados en cuanto al análisis del estilo del libro español y su traducción.

El interés en el traductor y su trabajo (y su influencia) en las reseñas es muy positivo. No hay algo como una traducción 'correcta', pero sí existen las preferencias de los traductores y los lectores. Sin embargo, como Toury (Munday 113) ha dicho, hay que ser crítico ante la información que da la traductora, porque puede ser tendenciosa e (in)conscientemente manipulada. Lo que se dice no siempre concuerda con lo que se hace. Entonces, la entrevista con la traductora sólo es un lado de la historia. Por eso también hace falta un análisis objetivo. Es recomendable incluir el traductor de un texto junto al análisis, porque puede dar más información y un enfoque diferente para dar una imagen más completa de un texto, sus intenciones y su traducción. Es evidente que la práctica forma un parte esencial de un análisis de una traducción.

Un análisis de más libros de Carlos Ruiz Zafón sería interesante: la diferencia de estilo entre la primera, segunda y tercera novela de Zafón o una comparación entre sus novelas para adultos y sus novelas para jóvenes y una comparación con las traducciones. También, una comparación con libros de otros autores españoles puede dar más criterio sobre el estilo del autor y una comparación con otras traducciones en, por ejemplo, Alemania e Inglaterra pueden aclarar las normas de traducción en los diferentes países. Al final, una comparación del libro y la traducción con otros libros será interesante, porque estilo solamente es estilo en comparación con otras formas de expresiones de otros usuarios o grupos de usuarios de una lengua. De esta manera, también se puede aclarar la norma en cuanto a las expectativas del público.

Otro enfoque interesante es la investigación experimental sobre las opiniones de los lectores y los motivos de estas opiniones. Parks (41) ha aclarado que la medida en que las características de estilo son llamativas difieren y la medida en que el lector responde diferirá como consecuencia de su atención, sensibilidad al estilo y precedente experiencia lectora. Por eso, el estilo es diferente para cada lector, y algunas preguntas de investigación que surgen son: ¿Qué elementos de estilo tienen el efecto más fuerte? Una investigación entre lectores puede aclarar más que las reseñas sobre el estilo en este caso. ¿Hay una relación entre las características de lectores y su opinión sobre el libro? Esta tesina no ha analizado el efecto directo sobre el lector más que por las reseñas.

Puede ser interesante investigar cómo ha cambiado la manera de traducir de Nelleke Geel durante el tiempo. Esta tesina no ha examinado el proceso mental de la traductora durante su trabajo; con una investigación más experimental y psicológica se puede indicar qué exactamente pasa en la cabeza de un traductor mientras está traduciendo. Además, la actitud de las librerías y de las personas que pertenecen al grupo con 'gusto literario' es dependiente de la recepción del libro. ¿Qué cambia un hype? Cuanta influencia tienen estas instancias y personas en la recepción del libro. Además, es interesante investigar qué opinan otros traductores de la traducción de estilo por Nelleke Geel.

6.4 Implicaciones para traductores

Esta tesina ha examinado un aspecto textual que es muy importante para los traductores: el estilo. Los resultados pueden ser un recurso para traductores de textos literarios, pero también de otros textos. Dan un imagen de las posibles acciones y decisiones de un traductor en cuanto al estilo y pueden llevar a la concienciación del traductor sobre este elemento del texto. También ha quedado claro que ciertas decisiones de mantenimiento o transformación pueden tener grandes repercusiones. Un estilo divergente parece ser interesante para un público meta. Esta tesina puede entusiasmar a los traductores para profundizar en la ciencia de la traducción, en el estilo en (su) traducción, pero también para ser más visible (en sus traducciones).

7. Bibliografía

- Anbeek, T. & Verhagen, A. (2001). Over stijl. En: *Neerlandistiek.nl*.
- Armstrong, N. (2005). *Translation, Linguistics, Culture: A French-English Handbook*. Multilingual Matters Ltd.: Clevedon, Buffalo, Toronto.
- Baker, M. (2000). Towards a Methodology for Investigating the Style of a Literary Translator. En: *Target*, 12(2), 241-266.
- Bassnett, S. & Bush, P.R. (2006). *The translator as writer*. Continuum International Publishing Group: London.
- Boase-Beier, J. (2006). *Stylistic Approaches to Translation*. St. Jerome Publishing: Manchester.
- Boase-Beier, J. & Holman, M. (1998). *The practices of literary translation: constraints and creativity*. St. Jerome: Manchester.
- Burger, P. & Jong, J. de (1997). *Handboek Stijl: Adviezen voor aantrekkelijk schrijven*. Martinus Nijhoff uitgevers: Groningen.
- Dijk, T.A. van (1978). *Tekstwetenschap*. Spectrum: Utrecht/Antwerpen.
- Drunen, M. van (2003). *Stijl in vertaling*. Tesina. Radboud Univeridad de Nimega.
- Fawcett, P. (1997). *Translation and Language. Linguistic Theories Explained*. St. Jerome Publishing: Manchester.
- Hatim, B. & Mason, I. (1993). *Discourse and the Translator*. Longman: London.
- Hickey, L. (1998). *The pragmatics of translation*. Multilingual Matters: Clevedon.
- Hurtado Albir, A.H. (2011) *Traducción y Traductología. Introducción a la traductología*. Cátedra: Madrid.
- Iconoserveis (2012). www.iconoserveis.es (consultado el 3 de mayo de 2012)
- Koster, C. (2011). Alles verandert altijd (en blijft ook hetzelfde): Vertaling en stijl. En: *Filter*, 18(4), 3-9.
- Langeveld, A. (2000). *Vertalen wat er staat*. Atlas: Amsterdam.
- Leech, G. & Short, M. (2007). *Style in Fiction. A Linguistic Introduction to English Fictional Prose*. Longman: London.

- Leuven-Zwart, K.M. van, (1992). *Vertaalwetenschap: Ontwikkelingen en perspectief*. Coutinho: Bussum.
- Müller, H.A. (2007). *Sobre la longitud y la composición de oraciones españolas y holandesas: estudio desde un punto de vista lingüístico-traductológico*. Tesina. Universidad de Groningen.
- Munday, J. (2008). *Style and Ideology in Translation. Latin American Writing in English*. Routledge: London.
- Naaijken, T. & Koster, C. (2010). *Denken over vertalen*. Van Tilt: Nijmegen.
- Nida, E.A. (1964). *Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating*. Leiden: E. J. Brill.
- Orgiu, S. (2010). *La invisibilidad del traductor*. Tesina. Universidad de Utrecht.
- Parks, T. (2007). *Translating Style. A Literary Approach to Translation – A Translation Approach to Literature*. St. Jerome Publishing: Manchester.
- Renkema, J. (2002). *Schrijfwijzer*. SDU Uitgevers: Den Haag.
- Renkema, J. & Bleijzer, F. de, (2000). Stijlvol vertalen. En: P. Gillaerts (red.) *Effata. Beschouwingen over bijbelvertalen en stijl*, 49-70.
- Silva-Corvalán, C. (1989). *Sociolingüística: Teoría y análisis*. Editorial Alhambra: Madrid.
- Simpson, P. (2004). *Stylistics: A Resource Book for Students*. Routledge: London.
- Spitzer, L. (1980). *Estilo y estructura en la literatura española*. Editorial Crítica: Barcelona.
- Steehouder, M., Jansen, C., Maat, K., Staak, J. van de, & Woudstra, E. (1992). *Leren communiceren*. Wolters-Noordhoff: Groningen.
- Steen, M.S. (2008). *La sombra del viento: Intersección de géneros y Bildungsroman*. En: *Espéculo. Revista de estudios literarios*. Universidad Complutense: Madrid.
- Sterkenburg, P. van (2002). *Van Dale: Groot woordenboek hedendaags Nederlands*. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Toolan, M. (1990). *The Stylistics of Fiction: A Literary-linguistic Approach*. Routledge: London.

- Tosaus, E.R. (2008). Algunas consideraciones sobre *La sombra del viento* de Ruiz Zafón. En: *Espéculo. Revista de estudios literarios*. Universidad Complutense: Madrid.
- Toury, G. (1980). *In Search of a Theory of Translation*. Tel Aviv: The Porter Institute for Poetics and Semiotics.
- Venuti, L. (1992). *Rethinking translation. Discourse, subjectivity, ideology*. Londres/Nueva York: Routledge, p. 1-17.
- Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A history of translation*. Routledge: London.
- Venuti, L. (2000). *The Translation Studies Reader*. Routledge: London.
- Verdonk, P. (2002). *Stylistics*. University Press: Oxford.
- Wellek, R. & Warren, A. (1949). *Theory of Literature*. Penguin: Harmondsworth.
- Zafón, C.R. (2003). *La Sombra del Viento*. Planeta: Barcelona.
- Zafón, C. R. (2008). *De Schaduw van de Wind*. Signatuur: Utrecht. Traducido por N. Geel.

Reseña neerlandesa 1:

<http://www.doscortados.eu/index.php/lezen-over-spanje/item/188-de-schaduw-van-de-wind>

Reseña neerlandesa 2:

<http://www.gentblogt.be/2005/05/11/zafn-de-schaduw-van-de-wind>

Reseña neerlandesa 3:

<http://speekenbrink.com/2010/08/05/carlos-ruiz-zafon-%E2%80%93-de-schaduw-van-de-wind/>

Reseña neerlandesa 4:

<http://www.boekgrrls.nl/BgDiversen/Aanbevelingen/ZafonCarlosRuiz.htm>

Reseña neerlandesa 5:

<http://boekduveltje.blogspot.nl/2008/06/de-schaduw-van-de-wind.html>

Reseña neerlandesa 6:

<http://www.boekgrrls.nl/BgDiversen/Aanbevelingen/ZafonCarlosRuiz2.htm>

Reseña neerlandesa 7:

http://www.crimezone.nl/web/Thriller/9789056720780_De-schaduw-van-de-wind.htm

Reseña neerlandesa 8:

<http://www.eeuwigweekend.nl/2008/07/16/de-schaduw-van-de-wind-illustere-personages-en-mysterieuze-openbaringen/>

Reseña neerlandesa 9:

<http://recensieweb.punt.nl/?r=1&id=265744>

Reseña neerlandesa 10:

<http://leestafel.messageboard.nl/forum/viewtopic.php?t=1216>

Reseña neerlandesa 11:

<http://www.bol.com/nl/p/de-schaduw-van-de-wind/1001004006175134/>

Reseña neerlandesa 12:

<http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=C31BKP1>

Reseña neerlandesa 13:

<http://www.financieeldagblad.nl/opinie/de-schaduw-van-de-wind/?8e654n8>

Reseña 14:

<http://www.bloggen.be/anja31boekblog/archief.php?ID=534810>

Reseña española 1:

<http://alicespillow.blogspot.nl/2011/12/resena-la-sombra-del-viento.html>

Reseña española 2:

<http://elladrondelibros.blogspot.nl/2011/08/resena-la-sombra-del-viento.html>

Reseña española 3:

<http://www.sopadelibros.com/book/sombra-viento-carlos-ruiz-zafn>

Reseña española 4:

<http://blogs.vandal.net/3996/vm/190598112011>

Reseña española 5:

<http://moonfleet.es/2006/06/02/la-sombra-del-viento-de-carlos-ruiz-zafon/>

Reseña española 6:

<http://unlibroparaestanoche.com/2012/05/>

Reseña española 7:

<http://www.entrelectores.com/libro/496.la-sombra-del-viento-carlos-ruiz-zafon/>

8. Anexo 1

Reseña 1

De schaduw van de wind

In het oude centrum van Barcelona ligt het Kerkhof der Vergeten Boeken. Hoofdpersoon Daniel Sempere wordt door zijn vader, weduwnaar en boekhandelaar, meegenomen naar deze geheimzinnige, verborgen wereld van verhalen.

Vanaf dat moment neemt Daniels leven een wending die hij niet had kunnen voorzien. Hij mag een boek uitzoeken en kiest *De schaduw van de wind*, geschreven door een zekere Julián Carax. Het boek laat hem niet meer los, ook al schudt de wereld tijdens het grauwe Franco-regime om hem heen op zijn grondvesten. Hij wil alles weten over het boek en de schrijver. En merkwaardigerwijs lijken alle mensen die hij ontmoet, ook de vrouwen op wie hij verliefd wordt, deel uit te maken van het grote spel waarvan het boek het middelpunt vormt.

NBD|Bibliion recensie

Als een boekverkoper zijn tienjarige zoon meeneemt naar het paleisachtige, geheimzinnige Kerkhof der Vergeten Boeken, raakt Daniel betoverd door *De schaduw van de wind*. Hij neemt zich voor achter de identiteit van de schrijver Julian Carax te komen. Sterker nog: hij lijkt het leven van deze mysterieuze man te gaan leven. Tegen de achtergrond van het Barcelona van de Burgeroorlog en Franco ontrolt zich een fascinerend verhaal, of feitelijk vele verhalen over figuren die zich in de nabijheid van Carax ophielden en mensen rondom Daniel. De structuur van het verhaal is als een Russische pop, die eindeloos veel kleinere poppen in zich heeft verstopt. Carlos Ruiz Zafon (1964) heeft een fantasierijke, knappe roman

geschreven vol avontuur, spanning, en liefde, die je in een adem uitleest. Zijn taalgebruik is prachtig, zijn belesenheid groot en de vertaling is vloeiend. Velen zullen van deze onderhoudende, intelligente roman genieten. Ruime bladspiegel en normale druk.

(Biblion recensie, Drs. Fieke Nugteren)

VN Detective & Thrillergids

Typisch zo'n boek dat niet in één keer uit hoeft, maar dat je soms even neerlegt om er glimlachend over na te denken. Het basisgegeven is de droom van iedere lezer: een vader neemt zijn zoon mee naar het kerkhof der Vergeten Boeken. Daar mag de jonge Daniel Sempere één boek uitkiezen. Het wordt De schaduw van de wind van ene Julián Carax. De jongen verliest zich helemaal in het boek en onderneemt uit pure bewondering een zoektocht naar de schrijver ervan. Er wordt in dit boek gezocht, gevonden, gevochten, geschoten, gehuild, gelachen, bemind en natuurlijk gelezen. Dat alles vertelt Ruiz Zafón onderkoeld, maar betrokken en vol mededogen. Prachtig.

Reseña 2

Adventures in autofiction by Bruno Bollaert

De schaduw van de wind

11.05.2005

Reeds verkleumd, en veel te laat, kwam ik gisteren rond kwart voor acht bij Boekhandel Walry langs om een glimp op te vangen van Carlos Ruiz Zafón. Overmoedig had ik mijn onbeduimelde maar geestdriftig uitgelezen nederlandstalige exemplaar van *La sombra del viento* (De Schaduw van de Wind) eerst in een fnaczak, maar nadien toch maar in een anoniemer exemplaar (Walry is tenslotte een onafhankelijke boekhandel) gewikkeld, in de hoop het diezelfde avond, voorzien van een korte autograaf van de schrijver zelve, terug mee naar huis te kunnen nemen.

Driewerf helaas, want de plaatsen binnen het café waren reeds alle ingenomen door veel ijveriger mensen dan mezelf. Gelukkig had men het inzicht gehad het terras voor het café te overdekken, waardoor we alsnog, onder het gerammel van haastig bijgeschoven aluminium terrasstoelen, min of meer beschut konden plaatsnemen. De organisatoren hadden een dergelijk succes niet verwacht, en verbijsterd als ze waren, liet de aanvang van het programma dan ook dik twintig minuten op zich wachten. Niet alleen de organisatoren waren verrast, ook de laatkomers waren behoorlijk uit hun lood geslagen. Zo erg zelfs, dat sommigen insisterden, zich een weg door de opeengepakte massa te banen om zichzelf ervan te vergewissen dat er écht wel geen plaatsen vooraan beschikbaar waren. Om vervolgens, met veel misbaar en gepuf, zich dezelfde weg, door dezelfde massa, naar achteren te banen.

Astrid Huygens, goed voorbereid, maar op van de zenuwen, kreeg de eer een over engelengeduld beschikkende Ruiz Zafón te interviewen. ¡Ola Carlos! Waarmee we vertrokken waren voor een anderhalf uur durend interview; interessant maar een beetje moeizaam, gezien zowel vraag als antwoord naar het Nederlands diende te worden vertaald.

Het boek werd reeds gepubliceerd in 2001, heeft eerst in ijltempo de harten van de Spanjaarden gewonnen, en is –nog steeds– druk bezig de rest van de wereld te veroveren. Ruiz Zafón is ondertussen bezig met het tweede deel, van wat hij vanin het begin als een tetralogie heeft gezien.

De synopsis van de synopsis: Daniel Sempere wordt door zijn vader meegenomen naar het Kerkhof der Vergeten boeken. Op die mysterieuze plaats mag Daniel een boek uitzoeken, en hij kiest wat later het enig overblijvend exemplaar van Julián Carax 'De schaduw van de wind' blijkt. Het verhaal houdt hem in zijn greep, en zijn zoektocht naar de geheimzinnige auteur leidt ons door het harde Barcelona tijdens het Franco-regime.

Ruiz Zafóns stijl is zeer zintuiglijk; door zijn ervaring als scenarioschrijver zijn de scènes zeer gedetailleerd en tastbaar, maar vooral ook levendig. Voor de beschrijvingen van Barcelona heeft hij zich gebaseerd op zijn eigen ervaringen, maar ook op de overleveringen en de verhalen die hij oppikte in de buurten waar hij zijn inspiratie opdeed. Hoewel *De Schaduw van de Wind* een boek van omvang is, leest het, zoals dat heet, als een trein. Het is op geen moment saai of verwaand, en elk blad laat je verlangen naar meer. Sterk aangeraden!

Reseña 3

Boekrecensie: Carlos Ruiz Zafon - de schaduw van de wind

by rob on 05/08/2010

Oorspronkelijke titel: La Sombra del Viento 2001

Vertaald uit het Spaans door Nelleke Geel

Uitgeverij Signatuur

Vijfhonderddrieënveertig pagina's boekwerk dat bij de eerste daarvan door vele omstanders die me in dit boek zagen beginnen werd aanbevolen. Ik verwachtte dus veel van deze roman, steeds meer eigenlijk.

Een verwachting die wat mij betreft niet werd ingelost. Tenminste niet helemaal. Vanaf het moment dat het vertelde verhaal wordt overgenomen door Nuria Montford werd het voor mij een stuk interessanter, helaas is deze omslag pas na driekwart van het boek. Ik vond grote delen voorspelbaar (althoewel die voorspelbaarheid volgens diezelfde omstanders in een verassing zou omslaan – iets wat niet gebeurde) en nog meer delen **erg uitvoerig beschreven – te uitvoerig voor mij**. Het eerste deel van het boek beslaat de omschrijving en behandeling van een groot aantal personen, iets wat in Spaanstalige boeken wel vaker wordt gedaan. Het geeft mij het gevoel dat het verhaal maar niet op gang wil komen, ik kwam er dan ook niet lekker in. Normaal gesproken zou ik een boek dat na 100-150 pagina's lezen mij niet in het verhaal heeft getrokken weer wegleggen maar omdat iedereen zo met dit boek wegloopt heb ik dat niet gedaan. Na ruim 200 pagina's kon ik dat ook niet meer doen omdat ik de afloop van het verhaal toch wilde weten. **Het minder lekker lezen van het boek wordt vergroot door een overvloedig gebruik van bijvoeglijk naamwoorden, ook iets dat typerend is voor de Spaanstalige literatuur.**

Het is niet zo dat ik vind dat het een slecht verhaal is of een slecht boek of een slechte schrijver. Het is alleen zo dat ik er niet door gegrepen ben en het zeker ook kon laten liggen zolang ik dat wilde en niet geneigd was nachten over te slaan of mezelf in dit boek te verliezen zonder dat ik mijn omgeving mee heb gekregen.

Het verhaal zit verder wel knap in elkaar. Het boek gaat over een jongen, Daniel Sempere, die bij zijn vader in een boekenwinkel werkt en een voorliefde heeft voor boeken en verhalen. Zijn vader neemt hem mee naar het archief van vergeten boeken waar Daniel een boek krijgt van Julian Carax, een vrijwel vergeten schrijver. Dat boek (dat "de schaduw van de wind" heet) boeit Daniel en hij wil erachter komen waarom het boek en de schrijver niet de roem hebben gevonden die het volgens hem verdient. Wat volgt is de zoektocht, de ontdekkingen en de beschrijvingen van omgevingen en vriendschappen die het leven van Julian hebben gemaakt en gebroken. Naarmate het verhaal vordert lopen de gebeurtenissen in de levens van Daniel en Julian in elkaar over totdat ze daadwerkelijk bij elkaar komen.

Nog een ding dan. Het boek eindigt met een hoofdstuk "wat er verder in het leven van de hoofdpersonen nog gebeurde nadat het verhaal is geëindigd". Ik vind dat niet leuk. Ik houd er

van als er open eindjes zijn waar ik over kan nadenken, met anderen over kan praten, fijn alternatieven kan bedenken etc. Op deze manier wordt dit mij ontnomen (iets wat ik bij Harry Potter ook verschrikkelijk vond). Bij films vind ik het prima, zo'n einde maar bij een boek vind ik het jammer.

Reseña 4

Carlos Ruiz Zafon: De schaduw van de wind

'(...) wat je vandaag zult zien mag je aan niemand vertellen. Aan niemand.' "Zelfs niet aan mama?" informeert de jongen met gedempte stem. Zijn vader zucht, terwijl hij zich verschanst achter het trieste glimlachje dat hem als een schaduw door het leven volgt. "Natuurlijk wel", antwoordt hij. "Voor haar hebben we geen geheimen. Haar kun je alles vertellen."

Zo begint en eindigt dit boek. Er tussen ligt de periode 1945 - 1966. Zes jaar na het beëindigen van de Spaanse burgeroorlog loopt de elfjarige Daniel, aan de hand van zijn vader naar het "Kerkhof van de Vergeten Boeken". Daniel is een kind dat "opgroeit tussen boeken, er onzichtbare vrienden maakt op bladzijden die langzaam tot stof vergaan en waarvan de geur aan zijn handen blijft kleven". In het Kerkhof van de Vergeten Boeken, een Esscher-achtige labyrinth, krijgt hij te horen dat; "het de gewoonte is dat je bij het eerste bezoek een boek kiest, het maakt niet uit welk boek, en het adopteert; daardoor zorg je ervoor dat het nooit verdwijnt, dat het altijd levend blijft. Dat is een heel belangrijke belofte. Voor het leven."

Daniel kiest de roman "De schaduw van de wind" van de schrijver Julian Carax. Daarmee stort hij zich in de leeuwenkuil die het Spanje in de tijd van de Burgeroorlog was en nog lang daarna blijft. Hij raakt geobsedeerd door het boek en komt in de loop der jaren tot de ontdekking dat het boek ook een obsessie is voor anderen. Hij ontdekt dat de schrijver gevlucht is naar Frankrijk, dat zijn boeken bijna allemaal vernietigd zijn en er nog steeds iemand meedogenloos bezig is om elk exemplaar op te sporen en te zorgen dat ook dat vernietigd wordt.

In Daniel's pogingen om te zorgen dat het boek altijd levend blijft wordt het leven van de schrijver Daniel's leven. Hij wordt het doelwit van de terroriserende krachten van het Franco regime en de liefdes van Julian Carax worden zijn liefdes. Het is een drama waarin de spanning langzaam wordt opgebouwd en waarin het lijkt dat elke liefde en elke vriendschap ten onder gaat aan de wraak van één persoon, inspecteur Fumero, een oud klasgenoot van Carax, die zijn sadisme ten tijde van de Burgeroorlog volop heeft kunnen ontplooiën.

Het dagelijkse leven in het Barcelona dat zich onder de Franco dictatuur staande probeert te houden, wordt van verschillende kanten belicht. De macht van de oude en nieuwe rijken en de enorme kloof tussen de happy few en de man van de straat wordt in een taal omschreven die soms ouderwets overvloedig aandoet, maar daardoor ook een hele speciale, warme sfeer weet op te roepen.

Een boek om de tijd voor te nemen en alles langzaam tot je door te laten dringen. Je moet het genot van het lezen ondervinden: "Het aftasten van deuren die zich in je ziel openen, je verliezen in de verbeelding, de schoonheid en het mysterie van de schijn en de taal."

Eisjen

Reseña 5

De schaduw van de wind

Schrijver: Carlos Ruiz Zafón

Titel: De schaduw van de wind

Jaar van 1e uitgave: 2003

Uitgever: Signatuur, Utrecht

ISBN: 978 90 5672 078 0

Genre: Roman

Periode: 20e eeuw, vanaf 1900 tot ca. 1970

Hoofdpersonen:

Daniel Sempere – zoon van de boekhandelaar

zijn vader – de hoedenhandelaar

Julian Carax – schrijver, zoon van Don Ricardo en Sophie Carax

Fermín Romero de Torres – zwerver, speurneus, tegenstander van het regime van Franco

Francisco Javier Fumero Almuñiz – Inspecteur van politie

Tomás Aguilar – vriend van Daniel

Isaac Montfort – bewaarder van het Kerkhof der Vergeten Boeken

Nuria Montfort – zijn dochter secretaresse van de uitgever van Carax, Cabestany

Penélope Aldaya – dochter van Don Ricardo Aldaya, en halfzus van Julián Carax

Jorge Aldaya – broer van Penélope Aldaya

Miquel Moliner – oude schoolvriend van Jorge en Julián

Gustavo Barceló - boekhandelaar

Samenvatting van het verhaal:

1945. In het Kerkhof der Vergeten Boeken vindt de elfjarige Daniel het boek “De Schaduw van de Wind” van de onbekende schrijver Julián Carax. Het verhaal boeit hem en hij begint een speurtocht naar de schrijver. Zijn vader, een boekhandelaar, brengt hem in contact met een collega-handelaar Gustavo Barceló. Deze wil “De Schaduw van de Wind” van Julián kopen, maar deze weigert. Daniel maakt kennis met het nichtje van Barceló, de blinde Clara en hij wordt gelijk verliefd. Clara weet meer over Carax en vertelt Daniel over de schrijver en diens werk.

Op Daniel’s zestiende verjaardag ontmoet hij een geheimzinnige man die zijn gezicht verbergt en ruikt naar verbrand papier. Ook hij wil “De Schaduw van de Wind” van Daniel kopen, maar deze weigert opnieuw. Als Daniel vraagt waarom de man zo geïnteresseerd is in het boek antwoordt deze dat hij het boek wil verbranden.

Daniel maakt kennis met de zwerver Fermín Romero de Torres, die hij voorstelt aan zijn vader. Fermín krijgt een baantje als speurneus naar zeldzame boeken. Daniel krijgt nog meer informatie over Carax van Isaac, de bewaarder van het Kerkhof der Vergeten Boeken. Ook Isaac is benaderd door de geheimzinnige figuur, die zich Lain Coubert noemt, naar een personage uit een boek van Carax. Isaac’s dochter Nuria is een tijd de secretaresse geweest van Carax’s uitgever, Toni Cabestany. Fermín begint een verhouding met de huishoudster van Barceló. Daniel ontmoet Bea, de zus van zijn vroegere vriend Tomás en wordt opnieuw verliefd. Bea vertelt hem echter dat ze binnenkort zal gaan trouwen met een vaandrig.

Daniel vindt de hoedenwinkel van Antonio Fortuny, de vader van Julián Carax. De winkel staat leeg maar de conciërge van het gebouw, Doña Aurora, helpt hem verder. Antonio Fortuny is twaalf jaar terug gestorven. Julian, die de achternaam van zijn moeder draagt, is ca. 1918 naar Parijs vertrokken en in 1935 weer teruggekomen. Volgens de conciërge was Antonio niet de natuurlijke vader van Julian. Zij vertelt hem ook dat Julian in zijn jeugd bevriend raakte met Miquel Aldaya. Julian’s moeder zou verhuisd zijn naar Buenos Aires. Samen met de conciërge gaat hij het huis binnen. Hij vindt een foto van een zekere Penélope en ook een brief van Penélope aan Julián Carax.

De beheerder van het pand, Molins, weet nog meer te vertellen. Julian is inderdaad het kind van een andere vader. Volgens Molins was Antoni een wrede man die zijn vrouw Sophie Carax vaak sloeg. Julian toonde al snel een talent voor tekenen en schrijven.

Hij vindt Nuria Montfort en hoort haar uit. Ze beweert dat haar man, Miquel Moliner, in de gevangenis verblijft. Nuria merkt op dat Daniel wel wat op Julián Carax lijkt. Ze vertelt dat ze in 1936 is benaderd door een medewerker van het mortuarium die beweerde dat het lijk van Julián Carax was binnengebracht. Op het lichaam was het paspoort van Carax gevonden en een exemplaar van “De Schaduw van de Wind”. Ook Nuria is bezocht door de geheimzinnige Lain Coubert. De exemplaren die zij bezat van het werk van Carax heeft ze in het Kerkhof der Vergeten Boeken verstopt.

Fermín ontdekt dat Nuria de postbus leeghaalt waar de post voor Julián Carax naar toegestuurd wordt. Hij vermoedt dat Nuria gelogen heeft over wat ze weet van Carax. (210)

Daniel en Fermín zetten hun speurtocht voort en komen terecht in de vroegere school van Jorge, Miquel en Julián, waar ze Pater Fernando uithoren. Daniel doet zich voor als de zoon van Carax. Fernando vertelt dat de vader van Miquel sympathie opvatte voor Julián en zorgde dat hij op deze dure school terecht kon. Julián raakte op school bevriend met een van de zoons van een kok, Fernando

Ramos. De enige vriend van Fernando is Miquel Moliner. Verder raakt Julian bevriend met de zoon van de conciërge, Francisco Javier, de latere inspecteur Fumero. Pater Fernando brengt Daniel en Fermín op het spoor van de gouvernante van Penélope, Jacinta Coronado. Volgens de pater heeft niemand Penélope na 1919 nog gezien. De familie Aldaya verhuisde naar Argentinië nadat zich een soortspookdrama had afgespeeld, waarbij mevrouw Aldaya in 1921 dood in haar slaapkamer werd aangetroffen.

Daniel en Fermin zoeken Jacinta op in het duistere Santa Maria Hospice. Jacinta vertelt hoe Julian en Penélope verliefd op elkaar werden. Julian ontdekte hoe zijn moeder en Don Ricardo Aldaya elkaar in het geheim ontmoetten. Julian en Penelope worden samen in bed aangetroffen door de moeder van Penélope. Ze besluiten samen naar Parijs te vluchten, maar Penélope wordt door haar vader in een kamer opgesloten. Julian vertrekt alleen naar Parijs, geholpen door Miquel Moliner.

Als ze het gebouw verlaten worden ze aangehouden door inspecteur Fumero. Fermin wordt helemaal inelkaar geslagen. Ze zoeken onderdak bij Barcelo.

Bea en Daniel gaan opnieuw het oude spookhuis van Aldaya binnen en bedrijven de liefde, maar Bea lijkt niet van plan om een durende relatie te beginnen. (340) Daarna vindt Daniel in het huis de graftome van Penelope en haar kind.

Een paar dagen later gaat Daniel op zoek naar Bea, maar ze is verdwenen.

Gustavo Barcelo vertelt Daniel over zijn ontmoeting met Manuel Gutierrez Fonseca, de ambtenaar van het mortuarium. Die vertelde hem dat het lijk van Julian Carax waarschijnlijk dat van iemand anders was. Fumero dwong hem echter het lijk te identificeren als dat van Carax.

Nuria wordt vermoord, en Fermin wordt van deze moord beschuldigd. Via Nuria's vader ontvangt Daniel een brief die ze schreef voor haar dood. In de brief vertelt ze hoe ze Miquel Moliner ontmoette, hoe ze Julian Carax in Parijs opzocht en verliefd op hem werd. Het blijkt dat Penélope en Julian half broer en -zuster waren. Julian was een kind van Sophie Carax en van Don Ricardo. Toen de Aldaya's in 1926 per boot naar Argentinië reisde pleegde de zieke Don Ricardo zelfmoord door van boord te springen. Tien jaar later keerde Jorge Aldaya terug naar Barcelona Daar kwam hij Fumero weer tegen. Jorge besluit op zoek te gaan naar Julian Carax. Fumero laat hem zijn gang gaan. Hij wil dat Jorge hem op het spoor van Miquel en Carax brengt zodat hij met iedereen kan afrekenen.

Miquel en Nuria beginnen samen een relatie. Julian komt terug naar Barcelona en ontmoet Miquel. Miquel heeft tbc en als Fumero hen op de hielen zit besluit hij zich op te offeren. Miquel wordt door Fumero's handlangers in een schietpartij vermoord, Julian weet te ontvluchten. Het was dus het lichaam van Miquel dat als dat van Julian werd geïdentificeerd.

Julian ontdekt het graf van Penelope en haar zoontje dat doodgeboren werd. Vanaf dat moment gaat Julian op zoek naar zijn boeken, met de bedoeling om deze te verbranden. Zo komt Julian ook uiteindelijk op het spoor van Daniel.

Daniel zoekt Tomás op en hoort dat Bea zwanger is van hem. Hij vindt Fermin terug. Tenslotte ontmoet Daniel zijn Bea in het spookhuis. Ook Fumero en Julian Carax zijn in het huis. Daniel wordt getroffen door een kogel van Fumero, maar overleeft het. Fumero sterft in een vechtpartij met Carax.

Titelverklaring:

De schaduw van het licht is de titel van een boek van de hand van de hoofdpersoon. De titel van het boek schetst ook het hoofdmotief (zie Thema's en motieven)

Plaats en tijd:

Het verhaal speelt zich af in Barcelona, een deels in Parijs, tussen 1900 en 1966.

Schrijfstijl / persoon/ vertelwijze:

Het boek is geschreven in de ikvorm, vanuit de persoon van Daniel

Opbouw:

Het boek is geschreven als een detectiveverhaal. Er lopen verschillende lijnen door het boek die uiteindelijk allen samenkomen in het slot van het boek. De verteller groeit op van een elfjarige jongen aan het begin van het verhaal (1945) tot een man van 32 jaar (1966).

Thema en Motieven:

Thema's zijn liefde, geweld. De titel van het boek schetst ook het hoofdmotief; het onderscheid tussen licht en donker en het samenkomen daarvan. Licht en donker staat uiteraard ook voor goed en kwaad, liefde en haat.

Informatie over de schrijver:

Carlos Ruiz Zafón, werd in 1964 geboren in Barcelona, maar woont en werkt in Los Angeles. Daar hield hij zich bezig met het schrijven van scripts en scenarios voor films. Waarschijnlijk is dit van invloed geweest op zijn beeldende schrijfstijl.

Het boek De Schaduw van de Wind betekende zijn grote, internationale doorbraak. Van het boek werden wereldwijd miljoenen exemplaren verkocht. Hij schreef daarna slechts één ander boek, getiteld Het Spel van de Engel. Het boek werd een bestseller, de schrijver werd een hype. Volgens velen deed hij zelf teveel zijn best om die hype in stand te houden, door bijvoorbeeld interviews in kranten en optredens in tv-programma's.

Overige informatie:

In het boek zijn invloeden uit de klassieke literatuur merkbaar. Zo lijkt de hoofdfiguur Fermin enigszins op een Don Quichotte. Dat Daniel's grote liefde Beatriz heet is waarschijnlijk ook geen toeval.

Het drama dat zich in het leven van Julian Carax heeft voltrokken herhaalt zich in het leven van de verteller Daniel, ook hij verliest bijna zijn grote liefde nadat ze zwanger van hem is geraakt. Verschillende malen merken hoofdpersonen op dat Daniel qua uiterlijk en karakter op Carax lijkt. De dictatuur van het Franco Regime komt uitsluitend terug in de persoon van Inspecteur Fumero. Verder speelt politiek geen rol.

Duveltje's oordeel:

Het boek is een absoluut meesterwerk. **Het is goed en vlot geschreven**, spannend, romantisch, komisch, dramatisch, meeslepend tot aan het einde. **(bovendien heel goed vertaald in het Nederlands door Nelleke Geel)**. Af en toe lijkt het boek iets te compleet, te fantastisch, te goed, alsof er een heel team van vertellers achter zit. Ik vind dat het soms iets te veel weg heeft van een Harry Potterfilm met een soort van Verkadeblikkennostalgie. Lekker speurneuzen in stoffige boekwinkels, spookhuizen, met krakende planken en opfladderende vogels.

Geplaatst door Duveltje op 07:41

Reseña 6

Carloz Ruiz Zafon: De schaduw van de wind

Ik kreeg dit splinternieuwe boek spontaan aangeboden na wat gmail tussen Eisjen en ik over een mogelijk interview met de schrijver in Utrecht. Ben bijna halverwege en vind het... eh... nee, geloof de hype niet grrls, dit is dus niet alles dat wordt beloofd aan de kaft. En echt, ik was meer dan bereid om het geweldig te vinden... En het idee is wel mooi, maar helaas komt het verhaal nooit helemaal tot leven. Ik had meer een 'Crimson Petal' leeservaring verwacht, zo'n boek waar je helemaal ingezogen wordt in het wereld van het verhaal. Maar nee, het werkt gewoon niet. Het is niet slecht. Ik zal het wel uitlezen maar ... nou ja, te veel 'maars' zal ik maar zeggen... Ik begon zelfs heel even aan mezelf te twifelen ('Waarom vindt iedereen behalve ik dit boek zo geweldig? Mis ik iets?') en zocht wat recensies op. Tussen alle positief geschreeuw vond ik gelukkig eentje van een vrouw die veegt de vloer met dit boek - ze zei alles dat ik zelf vaag voelde maar dan veel venijniger! ;-)) Oja, even wat voor de vertaalgrls - de engelse vertaling is van Lucia Graves. Dochter van de dichter Robert Graves, die de 2e helft van zijn leven met zijn 2e vrouw op Majorca doorbracht (vandaar een dochter die vloeiend Spaans spreekt.)

Elm@

Elma schreef:

> ('Waarom vindt iedereen behalve ik dit boek zo geweldig? Mis ik iets?')

(...) zelf heb ik het vooral gezien als een boek dat een lekker leesboek was. "Dit boek blijft echt een verhaál. Je hebt boeken die onder je huid kruipen, -wat ik een kwaliteit van het boek vind -, maar dat had ik hier niet" schreef ik op 9-4 hier ter plekke. Maar een lekker verhaal op zijn tijd, met ouderwets tegenover elkaar gesteld goed en kwaad, dat gaat er op bepaalde momenten bij mij wel in. Deze keer zelfs gretig. Het deed me denken aan boeken die ik als kind verslond. Nu moet het allemaal veel verantwoorder, maar niet altijd.

> Ik kon me voor geen enkele karakter interesseren.

Dat kan ik me wel voorstellen. Het is allesbehalve een psychologische roman. De meisjes worden in ieder geval niet goed getekend en de psychologie van de mannen is dunnetjes. En toch vond ik het heel leesbaar. **Ik zag zelf wél parodie in het gebruik van de stijl die vaak "te" is** en in het personage van Firmin. Je weet alleen nooit of iemand serieus een nevel in huis laat zweven of daarmee inderdaad de gothic novel parodieert.

> Helaas speelde de Cemetery of Forgotten Books maar een heel klein deel in het verhaal

Ja, dat was een lumineus idee dat er toch een beetje bij is blijven hangen. **Maar wat vind je van de titel: De schaduw van de wind? Ik vind het een uitstekend voorbeeld van de hele stijl. Poëtisch maar maar raketings niet over the top, of wel natuurlijk. Als je die titel kunt waarderen, valt er meer te genieten. Hij glijdt wel regelmatig uit met zijn beeldspraak, maar dat deed me dan grinniken. Heel vaak ook vond ik het erg mooi gezegd. Barok en exuberant, allesbehalve Hollands, dat kan ik wel waarderen. Het is precies het tegenovergestelde van de stroeve stijl van P.O. Enquist waar ik óók van houd.** Barok Rooms en streng protestant, beiden raken kennelijk een snaar. En dan de compositie van het boek. Okee, in elkaar geknutseld, zo kun je het noemen, maar degelijk rondgebreed. Heb je het boek uit, dan klopt het verhaal. Geen losse eindjes, niks open eind, van dat bevredigende werk als je hoofd niet naar doordenken staat. **Een ouderwets geschreven verhaal** voor bij de kachel, terwijl je niks meer hoort van het lawijt van broers en vooral zusjes. Niet naar bed willen, zo onopgemerkt mogelijk zitten lezen. Schreef hij voor jong volwassenen? Herkenbaar dan. Hoewel ik me inmiddels als echt volwassen beschouw, maar mogelijk met een tijdelijke regressie ;-)

> Ik zag zelf wél parodie in het gebruik van de stijl die vaak "te" is en in het personage van Firmin.

Fermin Romero de Torres, met zijn prachtige naam gejat van een stierenvechters poster, is inderdaad de enige van de vele aanwezigen waarvoor ik toch een klein beetje sympathie voor kon opbrengen.

> Helaas speelde de Cemetery of Forgotten Books maar een heel klein deel in het verhaal
> Ja, dat was een lumineus idee dat er toch een beetje bij is blijven hangen.

Ik voelde me hierdoor echt ... eh 'verneukt' is zeker geen nette woord hiero, nou jammer dan - het is er al uitgefloept en ik kan geen betere zo snel bedenken! ;-o Boekenliefhebbers lokken met blurb over een verhaal met een mysterieuze plek waar alle vergeten boeken terecht komen en dan zowat niets mee _doen_ in het verhaal!

> Maar wat vind je van de titel: De schaduw van de wind? Ik vind het een uitstekend voorbeeld van de hele stijl. Poëtisch maar maar rakelings niet over the top, of wel natuurlijk.

Wel dus, vond ik dan.

Ik had al mijn twijfels hierover (geen goed voorteken dussssss)

> Barok en exuberant, allesbehalve Hollands, dat kan ik wel
> waarderen.

ik ook, soms. The Gormenghast boeken zijn eigenlijk _veel_ fleuriger geschreven dan dit, maar die zijn ook veel _beter_ geschreven. Dit boek 'werkte' gewoon niet voor mij. En de recente Crimson Petal and the White van Michael Faber was ook zo'n barok extravaganza waarvan ik heb gesmuld.

> Schreef hij voor jong volwassenen? Herkenbaar dan.

Hij zegt ergens dat dit 'niet zijn natuurlijke genre was' maar dat het 'zomaar uitkwam' dat hij voor jong volwassenen boeken schreef. (Wat dat ook mag betekenen, klinkt erg vaag.) Hij heeft ook jaren in Los Angeles gewoond en als screenwriter daar gewerkt.

elma

die nu alle _niet_ geëzelsord stukken gaat opzoeken...

Carlos Ruiz Zafón

De Schaduw van de Wind

Carlos Ruiz Zafón: De Schaduw van de Wind

EEN OVERDOSIS AAN PRACHTIGE ZINNEN

Eric Herni | www.ezzulia.nl

Wat valt er nog te schrijven over een boek dat door vrijwel iedereen al uitvoerig is bejubeld en werkelijk euforische recensies heeft gekregen? Een literaire sensatie, waarvan alleen in Europa al meer dan twee miljoen exemplaren zijn verkocht. *Carlos Ruiz Zafón* is met zijn debuutroman in één keer doorgeschoten naar de top van alle bestsellerslijsten en zelden waren de meningen zo unaniem positief als bij de beoordeling van **De Schaduw van de Wind**. De beeldende kracht en het zeer poëtische taalgebruik maakte zo enorm veel emoties los, dat het al snel werd uitgeroepen tot één van de allermooiste boeken van het afgelopen jaar. Lezers verloren zich massaal in de schoonheid en mysterie van de taal en het verhaal van de jonge Daniel Sempere raakte plekken in de ziel die op literair niveau bij veel mensen al enige tijd stevig op slot hadden gezeten. Het prachtige hedendaagse Barcelona, op dit moment één van de meest geliefde steden voor romantische vakanties en architectonische bezienswaardigheden, werd door *Zafón* ingeruild voor de mistroostige en duistere variant van 1945, zes jaar na het beëindigen van de Spaanse burgeroorlog. Een kille en donkere stad, gevangen in een beangstigende grauwsliuier en in de greep van het vaak zeer gewelddadige regime van Franco.

Het taalgebruik van *Zafón* is werkelijk prachtig, maar op een gegeven moment lijkt het wel alsof helemaal niemand meer normaal kan praten. Het verlangen naar een paar normaal uitgesproken zinnen wordt groter naarmate de pagina's zich aaneenrijgen. Zelfs Daniel Sempere – het middelpunt in het gehele verhaal – lijkt reeds in zijn tienerjaren op een volgroeide *Philip Freriks*, maar dan zonder diens aandoenlijke fouten en versprekingen. Het verhaal zelf is echter zeer intrigerend te noemen, waarbij de zoektocht van Sempere naar de mysterieuze auteur Julián Carax centraal staat. Ondanks de hulp van de raadselachtige Fermín Romero de Torres lijkt het onmogelijk om te ontdekken wie Carax precies is, of hij nog wel leeft en waarom zijn boeken inmiddels nauwelijks meer te vinden zijn. Alle sporen lopen dood of eindigen bij het absolute stilzwijgen van voormalige vrienden van de verdwenen auteur. Maar als er dan eindelijk toch een paar druppels aan informatie doorsijpelen naar Daniel Sempere, blijkt dat de zoektocht naar Julián Carax mogelijk gevaarlijker kan zijn dan in eerste instantie was gedacht.

Waarom flopt een groot aangekondigd boek als **De Historicus** van *Elizabeth Kostova* en wordt **De Schaduw van de Wind** van *Carlos Ruiz Zafón* zo'n enorm succes? Laatstgenoemde begon aan zijn indrukwekkende opmars na een wel zeer enthousiaste recensie in de Volkskrant. Het werd vervolgens meteen opgepakt door het publiek, terwijl het in de weken daarvoor nog nauwelijks enige verkoop van betekenis had weten te realiseren. Het succes van *Zafón* is best wel te verklaren, want het is zeer zeker een bijzonder boek, maar de mate waarin het in de boekhandels over de toonbank gaat zal ook de uitgever zelf toch redelijk verbazen. Het is mogelijk de niet te stoppen kracht van ouderwetse mond tot mond reclame in combinatie met de zeer nostalgische uitstraling van het boek. De sfeer van de jaren vijftig is op literair vlak weer helemaal terug en ook *Jan Siebelink* weet daar met zijn bekroonde **Knielen op een Bed Violen** een aantal gevoelige snaren te raken. Het lukt beide boeken een zeer breed publiek aan te spreken, waarbij *Zafón* het ook nog eens weet te combineren met een bij vlagen spannend en mysterieus verhaal. **Liefhebbers van De Taal kunnen zich er heerlijk in uitleven al denk ik dat er ook redelijk wat lezers zijn die na afloop hun overdosis aan prachtige zinnen aan niemand wil toegeven. Want daarvoor is de hype rondom De Schaduw van de Wind inmiddels te groot.**

Lezersrecensie

Nevs

13/07/2011

5

Bij gebrek aan boeken besloot ik dit boek uit de boekenkast te plukken en een poging te wagen. Het bleek echter een schot in de roos: wat een goed boek! **Mooi geschreven, af en toe wat moeilijk taalgebruik maar absoluut niet storend.** Daarbij komt nog dat ik het boek in 5 dagen uit had. Het slot is misschien wat voorspelbaar maar wordt door Zafon erg goed verteld. Zeker een aanrader. Ik ben ook gelijk maar in het tweede boek begonnen, Het Spel van de Engel.

KenBernaerts

07/11/2010

5

De schaduw van de wind gaat van start wanneer een vader zijn tienjarige zoon, genaamd Daniel, meeneemt naar 'het kerkhof der vergeten boeken'. Toen ik dit las dacht ik dat ik mij per ongeluk in één van Zafóns jeugdromans waande. Het 'kerkhof der vergeten boeken' vind ik persoonlijk eerder een naam voor de boeken van 'kippenvol' die ik één voor één verslond toen ik tien jaar was. Hier mag Daniel één boek kiezen uit een majestueuze collectie. De keuze van Daniel gaat uit naar een boek genaamd 'De schaduw van de wind' geschreven door Julian Carax. Daniel gaat volledig op in het boek en leest heel de nacht door, tot hij het helemaal heeft uitgelezen. Daniel wil meer te weten komen over deze auteur maar er blijkt een groot mysterie rond deze persoon te circuleren. Hij besluit om

toch verder naar informatie te zoeken. Dit blijkt niet enkel een zoektocht te zijn naar Julian Carax maar ook naar zichzelf, een zoektocht waarin hij wordt blootgesteld aan de realiteit van het leven, een zoektocht waarin hij bondgenoten zal vinden evenals rivalen, maar vooral een zoektocht die Daniel beïnvloedt in zijn opvoeding en levensbeschouwing.

Net als Daniel kon ik het boek niet laten liggen. De auteur zorgt ervoor dat je steeds wordt geboeid door het verhaal, en net wanneer je denkt dat hij toch aan het einde van zijn Latijn is, neemt het verhaal plots een andere wending waardoor je als het ware gedwongen wordt om verder te lezen. Dit gecombineerd met **de prachtige schrijfstijl van Zafón**, maakt van dit boek één van de beste die ik ooit gelezen heb en dat is beslist niet eufemistisch uitgedrukt.

De perfectie bestaat volgens mij niet, dus nu zal de criticus in mezelf de bovenhand nemen. **Wat mij toch wel stoorde in het boek is de mate waarin het werkwoord 'interrumperen' voorkwam. Ik vermoed dat de oorzaak van dit fenomeen toe te schrijven is aan de vertaler, Nelleke Geel, hier kan ik uiteraard geen duidelijk antwoord op formuleren. Een beter surrogaat zou, volgens mij, het ietwat simpelere 'onderbreken' zijn.** **Wat mij ook wel opviel is dat Zafón tijdens zijn beschrijvingen zeer veel gebruik maakt van kleuren. Dit zorgt niet bepaald voor een minder goede leeservaring, het was simpelweg iets dat mij in het oog sprong.**

Kortom: **De schaduw van de wind** was voor mij een boek dat me heeft geraakt. Een boek die emoties bij mij heeft teweeggebracht die ik niet kan benoemen. Het is een aanrader voor iedereen die graag leest en niet bang is om aan een dik boek te beginnen. Ten slotte wil ik eindigen met een fragment uit het boek: "Julian had me eens gezegd dat een verhaal een brief was die de auteur aan zichzelf schreef om hem dingen te vertellen waar hij op een andere manier niet achter zou kunnen komen." Iedereen interpreteert dit op zijn eigen manier. Ik doe dit als volgt: Als hierin zich enige grond van waarheid schuilhoudt dan zou dhr. *Carlos Ruiz Zafón* nu de waarheid van ons bestaan stiekem verbergen in zijn bewustzijn.

Pemoskee

11/08/2009

5

Sprakeloos ben ik na het lezen van dit boek. Een meesterwerk dat ze over honderd jaar nog zullen bewonderen en oh, hoe graag zou ik eens iemand als Fermín Romero de Torres willen ontmoeten, dat moeten onvergetelijke, boeiende gespreksmomenten zijn...

Remember*Me*Sylvie*

11/11/2008

5

'Nog steeds herinner ik me de ochtend dat mijn vader me voor het eerst meenam naar het Kerkhof der Vergeten Boeken'. Wellicht zal deze openingszin van *Zafóns* bestseller **La Sombra del Viento** me nooit meer loslaten. Het is de aanzet tot een hels avontuur dat blijft boeien van begin tot einde.

De elfjarige Daniel Sempere loopt aan de hand van zijn vader, weduwnaar en boekenhandelaar, naar het "Kerkhof der Vergeten Boeken" waar hij De schaduw van de wind op de kop tikt van een zekere Carax.

De jongeling groeit op tussen boeken, maakt er onzichtbare vrienden op bladzijden die langzaam tot stof vergaan en die verder leven in zijn herinneringen. Maar dit exemplaar onderscheidt zich in alle opzichten van de reeds gelezen meesterwerkjes. Het verandert drastisch zijn leven. Een onbeschreven kracht maakt zich meester over de boekenwurm en houdt hem in zijn greep.

Wanneer alle andere uitgaven van dit raadselachtige staaltje epiek worden opgekocht en vervolgens verbrand worden door een man met een zwartgeblakerd gelaat, wordt duidelijk dat het ook voor anderen een ware obsessie blijkt te zijn.

Roept deze korte beschrijving van de beginhoofdstukken reeds enige spanning bij u op? Dan is dit slechts een voorproefje van wat **De schaduw van de wind** de lezer werkelijk te bieden heeft. Een sterke plot, geniale opbouw van een beklijvend relaas en urenlang leesplezier liggen op u te wachten!

Carlos Ruiz Zafón is een meester in het bedenken van ingenieuze intriges, het maken van zijsprongen en het opvoeren van nevenpersonages; strategieën en spitsvondigheden die hij aan het genre van de populaire thriller ontleent. **Als de auteur zijn eigen roman dit etiket bespaart, is dat door de schrijfstijl die net zo barok is als de guirlandes en tierlantijntjes in het oude Barcelona.**

Naast het overbrengen van een (knap) verhaal schetst de schrijver een nauwkeurig beeld van de Spaanse stad tijdens en kort na de burgeroorlog. Hiermee bewijst de man dat hij met zijn wereldwijd bejubelde werk meer in petto heeft dan louter een portie spanning van de bovenste plank!

Dit duizelingwekkende, labyrintische avontuur is een Iberisch juweel van ongekende pracht en bovendien een must voor elke literatuurlijfhebber. Mijn leeshonger is alvast niet gestild!

Bij het verschijnen van **Het spel van de engel**, het tweede deel van een vierluik rond het Kerkhof der Vergeten Boeken, zal een nieuwe geheimzinnige, verborgen wereld van verhalen zich weldra voor me openen... Want dit smaakt naar meer!

Rombaut Julie

02/12/2007

5

Een goed boek moet boeien. Dat is nu hetgeen dit boek bij mij non-stop heeft gedaan, mij geboeid, mij meegesleept, mij ontroerd, mij op het verkeerde spoor gebracht en mij telkens naar meer doen verlangen. Ik heb een grote appreciatie kunnen opbrengen over de manier waarop Zafón schrijft, hij doet dit niet alleen met oog voor de kleinste details maar hij zorgt er ook voor dat ieder van ons kan genieten van elke zin die hij schrijft. Het is dan ook geen wonder dat critici het unaniem eens zijn: Zafón verdient niets dan lof voor dit boek.

De zinnen kunnen soms wat langdradig zijn maar de materie die er in steekt zorgt ervoor dat we niet alleen tekst maar ook klank en beeld krijgen bij dit boek. De schrijver slaagt er niet alleen in een verhaal te creëren, hij laat het historische aspect ook niet ontbreken en schets een mooi beeld van het duistere Barcelona onder de Franco dictatuur.

Zafón heeft de personages zo zorgvuldig uitgewerkt dat je naarmate het boek vordert, je je bij hun leven betrokken voelt.

Elk personage heeft zijn geheimen waar de lezer naar op zoek moet. Het mooie is dat Daniels leven een weerspiegeling wordt van het boek van Julià Carax. Hij maakt precies die obstakels mee die Julià beschrijft. Dus terwijl hij op zoek gaat naar meer informatie over het boek, is hij bezig met de zoektocht naar zichzelf en naar de liefde.

De karakters van de personages zijn zo verschillend dat ieder van ons zich wel kan vergelijken met één van de hen. We hebben Fermín, de wijze, charmante man die altijd klaarstaat om Daniel te helpen. Hij zorgt eveneens voor de grappige en lichtere noot in het boek. Julià, die volledig verloren is in deze wereld, hij berouwt de fouten die hij gemaakt heeft en weet niet meer wat "het leven" is. Miquel, de beste vriend van Julià die zijn leven opoffert voor hem. Nuria, die alles voor haar geliefde doet, al blijft deze liefde onbeantwoord. Fumero, het personage dat vol haat en wrok zit tegenover Julià en al diegene die nog maar iets met hem te maken hebben gehad. En dan hebben we nog Daniel die op zoek gaat naar meer informatie over de schrijver van zijn boek en die ondertussen zichzelf en zijn ware liefde vindt.

"Dat was mijn verhaal. Ons verhaal. In de verloren voetstappen van Carax herkende ik de mijne"

De schrijver blijft je telkens weer op het verkeerde spoor zetten waardoor het een aartsmoeilijke klus wordt om het boek al op voorhand te voorspellen. Het einde van het boek is ongelooflijk spannend en misleidend. Wanneer juist de tranen beginnen te vloeien en je je zakdoeken bij de hand neemt, blijkt het dat het niet tranen van verdriet horen te zijn maar juist wel tranen van opluchting.

Om mijn adoratie van dit boek te besluiten: "Mijn hart is voor altijd verloren in de schaduw van de wind."

Peter

17/10/2007

1

Lezen doe ik graag en veel. Nu worstel ik me al weken door **De schaduw van de wind**. Soms lijkt het even interessant te worden, maar **oder andere door de eindeloze beschouwingen slaat het verhaal steeds weer dood.**

Met veel tipp-ex zou het misschien nog een aantrekkelijk boek kunnen worden. Ik heb me voorgenomen om het boek helemaal uit te lezen, maar verheug me nu al op het moment dat ik de laatste zin heb gelezen.

Een goed boek? **Tirza** van *Arnon Grunberg*!

Els

04/10/2007

1

Ik hoor tot de groep die het boek halverwege in de boekenkast heeft teruggezet. Van de beloofde spanning kon ik de eerste honderd pagina's niets vinden, hoewel het idee voor het verhaal juist zo aardig leek.

Verder heb ik nogal wat kritiek op de vertaling. Ik zeg er eerlijk bij dat ik geen Spaans lees en dus niet weet wat er in de brontaal staat, maar ik had moeite niet een rood potlood te pakken en overall verbeteringen aan te brengen. De vertaling komt stroef over, te letterlijk.

Lammert gaf al wat voorbeelden en ik kan daar nog wel een paar aan toevoegen.

- Kort na de oorlog had een aanval van cholera mijn moeder van ons weggenomen. (Een aanval van cholera?)

- 'Sommige dingen kun je slechts in het donker zien', gaf mijn vader me met een raadselachtig glimlachje te verstaan, waarschijnlijk geleend uit een van de door hem stukgelezen boeken van Alexandre Dumas. (gaf me te verstaan? Liever: legde uit. En de zin omdraaien: legde mijn vader me uit met een raadselachtig glimlachje, dat hij misschien had geleend...

- ... tot het schijnsel van de Ramblas zich achter onze ruggen verloor. (zich verloor? Zich verliezen betekent: geheel opgaan in, zich vergeten. Niet: verdwijnen)

- Het licht van de ochtend sijpelde langs balkons en dekljsten heen in schuine vegen licht die de grond niet raakten. (Waarom tweemaal licht?; en 'heen' moet weg: in schuine banen die de grond niet raakten)

Afijn, zo kan ik nog wel doorgaan. Erg jammer. Een vertaler moet een boek nooit te letterlijk vertalen, maar zorgen dat de vertaling klinkt alsof het boek in de doeltaal is geschreven. Daarmee doet hij er niets aan af; daarmee geeft hij zijn werk juist een meerwaarde.

Michel Christ

29/08/2007

4

Tja, wat kan ik er over vertellen wat er nog niet gezegd is?

Ik heb de vorige recensies gelezen (en ook nog vele anderen).

Ik kan degene die pleiten voor een prachtig boek helemaal gelijk geven maar ook degenen welke het bekritisieren. Het komt erop neer dat *Zafón* een geweldig verhaal kan vertellen maar dat er ook nog puntjes zijn welke voor verbetering vatbaar zijn.

Natuurlijk is het een prachtig verhaal wat zich afspeelt in het Barcelona onder Franco. Ik vond het heerlijk om te lezen op vakantie waar ik in Spanje was en Barcelona ook heb bezocht. Misschien gaf dat wat extra's. *Zafón* neemt je mee in het verhaal met een **fantastisch taalgebruik**. Ook op het verhaal zelf valt weinig aan te merken. Nu dan de mindere kant. **Het is inderdaad waar dat er zinnen in voor komen welke soms een halve bladzijde innemen. Prachtig dat er goede schetsen door *Zafón* gegeven worden maar met deze overdadigheid in een zin kan ik begrijpen dat er lezers zijn welke langzaam afdwalen en het boek weg willen leggen. Soms wil *Zafón* dus teveel in een zin. Maak de zin wat korter en begin gewoon aan de volgende. Literair gezien is dit ook niet verantwoord.**

Ook ben ik het eens dat *Zafón* teveel "bubbels" gebruikt. Hij begint iets te vertellen en er blijven maar verhaaltjes bij komen welke mijn inziens aan het verhaal niets toevoegen, dit is zeer jammer.

Nu dan, Ik vond het al met al een prettige leeservaring en dat zorgt er dan ook voor dat wanneer *Zafón* met een volgend boek komt ik deze zeer zeker in huis haal. Wanneer *Zafón* leert van deze minpunten zal het volgende boek ongetwijfeld vijf sterren opleveren...

Jaap Koper

26/08/2007

4

Ik weet weinig van *Zafón*. Ik heb even gekeken wat de man al had uitgebracht, maar dat waren jeugdboeken. Als je het verhaal direct al leest, proef je *Zafón's* voorliefde voor de stad Barcelona. Het werd **haast beeldend beschreven**. Soms had ik ook heel even het idee dat het allemaal bekend voor kwam. *Zafón* zal denk ik een richtpunt hebben gehad, maar daar ben ik nog niet achter wat dat precies is geweest. **Bloemrijk is de taal zeker, maar echt perfect is het niet. Wellicht had de vertaler soms wat mindere momenten, want af en toe haperde het een beetje op het gebied van de taal.**

Geheel in lijn met sommige mensen en recensenten die mij vooraf gingen, viel mij inderdaad op dat het verhaal traag op gang kwam. Maar het moment dat **De schaduw van de wind** op gang kwam, werd het verhaal steeds intrigerender. Dat zat voornamelijk in de karakters die *Zafón* in zijn verhaal had verwerkt. Elke karakter had zo zijn geheimen. Vooral de manier waarop Daniel Sempere de informatie wilde achterhalen over het boek dat hij uit het Kerkhof van de Vergeten Boeken meenam werd met de minuut meer interessant. *Zafón* heeft een bijzonder verhaal verteld over een boek, waarbij ook een geheimzinnige figuur ten tonele verschijnt. Op zich doet dat niets aan het verhaal af, maar het lijkt wel of religie en liefde een centrale plaats in het boek neemt. Het decor waar het verhaal zich afspeelt is bijzonder. *Zafón* slaagt er toch in wat er in de periode onder het Franco regime zich heeft afgepeeld. De lijnen van het verhaal zijn terug te voeren op vier personen in het verhaal.

Fumero, de opportunistische maar uiterst bloeddorstige politie inspecteur, Aldaya zoon van een welgestelde man, Moliner en de schrijver van De schaduw van de wind Julian Carax zelf. Alle verbanden lopen terug naar deze vier en het huis aan de Avenida del Tibidabo, waarin de familie van Aldaya ten gronde werd gericht. Daar ligt de oorzaak en gevolg van het verhaal en het beschreven boek in het verhaal van Zafon. In dat opzicht mag je *Zafon* een pluim geven.

Voor mij houdt dit boek het midden tussen roman en literaire thriller. Echt een thriller waarbij je op het puntje van je stoel zit is het weer net niet, maar de spanning is voortdurend merkbaar waarbij je toch niet de neiging hebt om het boek weg te leggen. Een boek vol bloemrijk taalgebruik is het wel geworden, maar dat verpest het leesplezier niet. Het wekt bij mij dan geen verbazing dat zoveel mensen dit een bijzonder mooi verhaal vinden. Daar is *Zafon* wel degelijk goed in geslaagd.

lakoko

14/08/2007

5

Door iemand aangeprezen en kon het boek niet loslaten. Het liefst werd ik snel wakker om weer verder in het mooie verhaal te komen.

Wat liefde kan doen lees je in dit verhaal maar ook hoe mooi vriendschappen zijn maar helaas wat haat kan doen.

Ik heb hem binnen 2 dagen uitgelezen en het was een genot.

Lezersrecensie

Inge

13/04/2007

4

Hoewel twee vriendinnen mij gewaarschuwd hadden dat dit boek veel te traag uit de startblokken kwam en zij na een honderdtal bladzijden hadden afgehaakt, wou ik het toch zelf uitproberen.

Ik moest hen gelijk geven: het boek komt langzaam op dreef, maar gelukkig vond ik de moed om verder te lezen en dat heb ik me geen moment beklagd.

Wat mij betreft, is de **Schaduw van de wind** een prachtige poëtische roman. Het verhaal - eens op dreef - is boeiend en laat je niet meer los. De personages worden mooi in de verf gezet. Kortom: dit boek werd terecht een bestseller.

Waarom dan maar vier sterren en geen vijf. Dat heeft meer te maken met deze site, dan met het boek zelf. Het boek is immers helemaal geen thriller en hoort mijns inziens niet thuis op een thrillersite.

Marion

08/02/2007

2

Wat een opluchting: er bestaan dus ook mensen die dit boek maar een hoop gebral vonden. **Mischien komt het door een slechte vertaling, maar dat kan niet de enige reden zijn.** Er mankeert toch ook wel het een en ander aan het verhaal zelf. Je verwacht een hele hoop, ploegt het hele boek door (men heeft je verzekerd dat het werkelijk de moeite waard is) en dan? Zob!!! Puur tijdverlies, doe dus maar één sterretje (plus nog een kleintje van m'n moeder en d'r vriendinnen die er helemaal weg van waren...)

Lammert

24/01/2007

1

Hoe wonderlijk dat mensen deze roman prijzen om zijn stijl! Terwijl deze Zafon toch werkelijk niet schrijven kan. Ik typ de eerste zin over: 'Nog steeds herinner ik me de ochtend dat mijn vader me voor het eerst meenam naar het Kerkhof der Vergeten boeken.' Huh? Nog steeds? Dat klinkt nogal verveeld. Hij bedoelt misschien: 'nog altijd'. Slecht vertaald waarschijnlijk, net als 'de ochtend dat' - bedoeld wordt waarschijnlijk 'de ochtend waarop'. Wat een onachtzaamheid in de openingszin! Tweede zin dan maar, op hoop van zegen: 'De eerste dagen van de zomer van 1945 regen zich aaneen [ugh!, dagen die zich aaneen rijgen: kent u zulke dagen? Dagen lossen elkaar hooguit af, volgen elkaar op of verglijden, maar aaneenrijgen? Zichzelf ook nog eens? Ooit een kralensnoer zichzelf aaneen zien rijgen? - we gaan verder:] en we wandelden door de straten [hoezo 'en'? De straten zich maar aaneenrijgen en wij maar wandelen?] van een Barcelona [u weet wel: in Catalonië] gevangen onder een asgrijze hemel ['nog een Barcelona gevangen vandaag?' 'Ja hoor, twee zelfs.' 'Mooi! Waarmee?' 'Onder een hemel' 'O! Wat voor kleur hemel?' 'Asgrijs natuurlijk'], met een waterig zonnetje [asgrijs maar toch een zonnetje - heel bijzonder] dat over de Rambla de Santa Monica stroomde als een guirlande van vloeibaar koper.' [Halleluja!: De zon stroomt als water over de Rambla, en ook als een guirlande, die bovendien op vloeibaar koper lijkt. Maak toch keuzes Zafon!: óf water, óf koper, óf guirlandes, maar niet van drie walletjes eten vriend - dat wordt je boek zo dik van...]

Let wel: dit zijn de eerste twee zinnen van een roman die op deze voet duizenden zinnen dooremmert. Ik heb hem (onder druk) helemaal uitgelezen en begrijp niet hoe een dergelijk monstrum de waardering kan vinden van een dergelijk groot publiek. Literatuur bestaat uit taal en als die taal niet verzorgd is, wat is dan nog de waarde van een boek? Ik vind het droevig dat het leeuwendeel van de lezers blijkbaar geen oog heeft voor dat wat zijn lezen pas mogelijk maakt: de woorden op de pagina. Blijf toch eens haken bij de wijze waarop, leesvrienden! En stel dan vast dat Zafon een knulletje is, dat knullig, clichématig, belachelijk proza schrijft, dat over vier jaar op de vuilnisbelt ligt naast al die andere modieuze meesterwerken. En wij dan weer nieuwe meesterwerkjes bejubelen...

Strobbe Christine

23/01/2007

5

Het is nu 2 dagen geleden dat ik het boek uit heb en ik moet zeggen ik kan het nog steeds niet loslaten. De eerste 200 bladzijden vond ik nochtans zeer overroepen maar naarmate het verhaal vorderde raakte ik volledig in de ban van Daniel, Fermin, Julian en Nuria. **Het taalgebruik vond ik erg bloemrijk.** Het dubbele verhaal sprak mij erg aan. Ik vind dat dit boek zeker een plaats verdient tussen de boeken van Crimezone.

Bart De Motte

17/11/2006

4

Zafon toont in het boek dat hij heel goed kan schrijven. Het komt langzaam op gang maar de personages zijn sterk en boeien. Stilaan komt lijn in het verhaal en van dan af grijpt het je vast. Zeker voorbij de helft leest het boek als een trein. Heel sterk dus allemaal en belooft veel voor het volgende boek. Hopelijk iets minder dik, toch wel.

Ben Graven

03/11/2006

5

Een meesterwerk waarin ik na een enigszins stroef begin (lange beschrijvende zinnen, waarvan ik geen fan ben) helemaal in onder ging.

Dit boek heeft alles in zich wat lezen tot een waar genot maakt.

Ik was af en toe werkelijk geëmotioneerd door de gebeurtenissen en de personages in het boek. Ik kijk nu al uit naar het volgende boek van *Zafon*. Om een dergelijk niveau weer te halen lijkt mij praktisch ondoenlijk. In ieder geval het beste boek wat ik in jaren heb gelezen. Een onvergetelijke leeservaring.

Al. Cohol

21/10/2006

2

Wat doet dit boek op Crimezone? Deze site gaat toch over spannende boeken. **De schaduw van de wind** is echter gespeend van elke vorm van spanning. Het is geen thriller maar een roman. Een zoektocht in de geschiedenis van Barcelona naar een vergeten mysterieuze schrijver wiens boeken

bijna allemaal verbrand zijn: Julian Carax. Gezien het aantal moorden zou de bijbel een betere kandidaat voor een plek op Crimezone zijn.

Het staat buiten kijf dat *Zafon* een echte verteller is, iemand met een grote fantasie, een genie in het verzinnen van verhalen. Maar het kan ook teveel van het goede zijn. Het eigenlijke verhaal, de zoektocht, is een flinterdun verhaaltje. Maar er worden constant bijfiguren en bijfiguren van bijfiguren bijgesleept waarbij van ieder weer de hele voorgeschiedenis wordt vermeld. Het wordt op een gegeven moment echt irritant en komt het verhaal niet ten goede. Toen de geschiedenis van de diaken van de parochie van de gouvernante van de zuster van de vriend van Carax werd beschreven, zo ergens halverwege het boek, werd het mij te gortig en zag ik het nut van verder lezen niet meer in. De verhalen gingen op een gegeven moment echt het ene oog in en het andere oog weer uit. Al die korte verhaaltjes over bijfiguren van bijfiguren beklijft allemaal niet, en lijken enkel bedoeld om het boek omvang te geven. Ik moest constant denken aan een afgewasteiltje met een klein laagje water (het verhaal) en bubbels, bubbels en bubbels, waarbij iedere bubbel weer een subverhaaltje is. En dat is jammer. Goede leesbare hoofdstukken waarin wel wat gebeurt en hoofdstukken met bubbels wisselen elkaar af. Het ene moment wil je doorlezen en het andere moment wil je het boek weggooien. Dus lezers; weet waar u aan begint... Meer dan 2 sterren kan ik er echt niet van maken.

HJ

11/10/2006

5

ik heb dit boek vorige week gekocht en gelijk helemaal uitgelezen, het verhaal is echt meesterlijk en de personages zijn erg sterk. Ik kon het boek gewoonweg niet wegleggen. Het verhaal is denk ik niet uit te leggen in het kort. Dit is waarschijnlijk het beste boek wat ik dit jaar gelezen heb.

Bart

19/09/2006

5

Ik heb het boek net uit. Ik heb een paar dagen in de roes van het boek en Barcelona geleefd en het lijkt alsof ik er nog niet uit ontwaakt ben. **Prachtige schrijfstijl** met verrassende plots. De personages, op Fumero na, heb ik in mijn hart gesloten. In één woord adembenemend.

Ellen

30/08/2006

5

Het was gewoonweg een prachtig boek! Ik had het nog maar net uit en wou al terug opnieuw beginnen. *Zafon* **schrijft hele pagina's vol, zonder ook maar één moment langdradig te worden.** Ik kan

al niet meer wachten op de volgende! Een boek dat je kippevel doet krijgen en deze keer ligt dat niet enkel aan de opbouwende spanning! Knap werk!

Roos

16/08/2006

2

Ik snap niet dat zelfs mensen het taalgebruik van hem prijzen want hoe hij over vrouwen schrijft is walgelijk. Ik hoef niet zo nodig de feminist uit te hangen maar er wordt in dit hele boek geen één echte vrouw beschreven. Er wordt alleen maar gepraat over ze alsof ze objecten zijn om alleen maar te neuken. Dat gebeurt er ongeveer met elke "vrouw" die in dit boek staat. Zelfs die Bea die er dan in beschreven wordt wordt zo omschreven, ik zeg: schaam je Zafon.

Ben Dijkhuizen

25/05/2006

5

Ik heb dit boek binnen korte tijd tweemaal in de Nederlandse vertaling gelezen en ben zojuist verwachtingsvol aan het Spaans origineel begonnen. **Ik veronderstel dat de prachtige volzinnen de grenzen van elke taal overschrijden.** In mijn geval moest ik dit fantastische boek meerdere malen lezen in verband met de veelheid aan personages en de vergelijkbare gebeurtenissen in het leven van Julian Carax en de hoofdpersoon Daniel Sempere. De schrijver is erin geslaagd om een mystieke sfeer te scheppen die resulteert in een verwarrende onzekerheid bij mij als lezer ten aanzien van de gebeurtenissen in de levens van Carax en Sempere. Het wordt er niet makkelijker op als deze personages elkaar uiteindelijk ontmoeten, waarbij de opportunistische inspecteur Fumero voor hen beiden de bindende factor is. Jammer dat de schrijver een lang manuscript van Nuria Montfort nodig heeft om de eerder beschreven gebeurtenissen in het belang van de lezer op te frissen en om uiteindelijk de eerder in het boek verspreide puzzelstukken aan elkaar te leggen. Mijn conclusie is: een buitengewoon indrukwekkend, **in rijk proza geschreven boek** met een juiste verdeling tussen romantiek, suspense en historische informatie.

Marieke Benning

27/02/2006

5

Onlangs kreeg ik dit heerlijke dikke boek van een goede vriendin.

Ik heb gelukkig nog een paar honderd bladzijden te gaan, maar weet nu al dat **De schaduw van de wind** tot de absolute top in mijn boekenkast gaat behoren.

zo prachtig, bloemrijk beschreven zonder langdradig te worden. En eveneens heel realistisch in de

dialogen en uitpuilend van emotie. Werkelijk geweldig zoals deze schrijver je betreft in een combinatie van thriller, roman, historie etc.

Ik geniet er intens van en zou het liefst hele dagen doorlezen, maar moet mij gezien de weinige tijd, iedere ochtend tevreden stellen met een uurtje voor het opstaan. gedurende de dag is dit boek veel in mijn gedachten, iets wat nog maar heel weinig boeken voor elkaar hebben gekregen. Het is mijn eerste kennismaking met deze schrijver en met een Spaanse schrijver überhaupt en er gaat een wereld voor mij open.

Bijzonder knap ook dat een vertaling zo goed uit de verf komt; dit mis ik nogal eens. het feit dat ik Barcelona voordat ik het boek kreeg al twee maal heb bezocht maakt het extra realistisch. Een derde keer gaat er zeker komen; met dit boek in de hand!

AnneLoes

20/02/2006

3

Vol verwachting ben ik aan **De schaduw van de wind** begonnen. Het is zeker **heel goed geschreven**, en bijzonder origineel. De Barcelona -iefhebber (en wie is dat niet?) zal er zeker zijn hart aan op halen.

Maar ik had, in tegenstelling tot vele lezers, juist moeite om te blijven lezen. Ik vond het verhaal erg breed uitgesponnen en bij tijd en wijle zelfs **langdradig**. Halverwege het boek was ik de belangstelling voor de ontknoping bijna kwijtgeraakt en het kostte me moeite het boek helemaal uit te lezen. Voor een thriller is dat toch wel een must. Maar, zoals jullie op deze pagina kunnen lezen ben ik vast de enige Crimezone fan die er zo over denkt. *Zafón* krijgt van mij wel het voordeel van de twijfel, want schrijven dát kan hij. Als hij zijn volgende boek nu nog wat bondiger maakt?

Sandra van der Velden

24/01/2006

5

Heerlijk dit boek! Na het lezen van een korte recensie, uiteindelijk toch op Schiphol aangeschaft. Notabene net voor vertrek naar ..... Barcelona! Dit bleek zo'n geweldige stad dat ik totaal geen tijd heb gehad om verder te komen dan bladzijde 25. Wel voelde ik dat dit boek mijn verdere aandacht verdiende. Tijdens de volgende vakantie opnieuw in de wereld van Daniel en alle andere zeer kleurrijke figuren gedoken en dit maal kwam ik niet meer los uit dit geweldig spannende verhaal! **Wat een beelddspraken**, wat een gebeurtenissen en wat een prachtig einde. Ik zag het verhaal meteen als een Hollywood format aan mij voorbij trekken. Wat eigenlijk jammer zou zijn want ik twijfel of een film dit verhaal recht zou kunnen doen. Binnenkort ga ik opnieuw beginnen aan dit epos, heerlijk; ik verheug me nu al op het moment dat ik in gedachten weer rondwaal in de straten van Barcelona totdat Daniel Sempere me bij de hand pakt en begint met het vertellen van zijn verhaal.

Bianca

21/01/2006

5

Naar aanleiding van de vijf sterrenreeks die dit boek behaald op deze site en de niet aflatende lijst met lovende recensies, ben "De schaduw van de Wind" gaan lezen en ik kan niet anders, dan er nog een pluim aan toevoegen. Zafon weet met dit boek de lezer van het begin tot het einde, op meesterlijke wijze met zijn "dichterlijke" proza aan de bladzijden te kluisteren.

Peter Van Dessel

13/01/2006

5

dit boek werd mij aangeraden als een "must", meestal lost dit de verwachting niet in of is er toch iets dat niet klopt of moeten er kunstgrepen gebruikt worden, hier zuigt het boek je op vanaf het eerste blad en als je denkt te weten hoe het zal verder lopen gaat het net iets anders, Zafón is een meestertverteller. Het is inderdaad lang geleden dat een boek na het lezen zo blijft nazinderen en dat de koffers bijna klaar staan. Wij dachten Barcelona te kennen maar dit opent weer perspectieven.

Jan-Pieter van Waasbergen

05/01/2006

5

Voor de tweede keer herlezen, in drie dagen. De Crimezonelezers waarderen het met zijn allen met 5 sterren en terecht, dit is een boek der boeken, laat je niet los, en ik weet zeker over 25 jaar als ik nog niet dement ben dan kan je me wakker maken voor dit boek. Dit boek vergeet ik nooit! Als je het een tweede keer leest valt met name de afzonderlijke verhaallijnen op en hoe mooi die in elkaar worden geweven, een ware Kunst, met de grote K! *Carlos Ruiz Zafón*, ik heb de uitgever gemaild met verzoek wanneer er weer een boek van je komt. Werkelijke KLASSE!

Tons Fleuren

03/01/2006

5

Een boek vol met spanning, humor, prachtige karakters en liefde.

Ellen Smid

22/12/2005

5

Dit boek heeft een diepe indruk op mij gemaakt. Het verhaal, het plot, **het taalgebruik: subliem!** Nadat ik het boek heb gelezen, heb ik Barcelona bezocht en daar heb ik de locaties opgezocht die in het boek beschreven zijn. Een fantastische ervaring! Het trammetje naar de Tibidabo, het straatje waar Daniel woonde met zijn vader en het steegje waarin het Kerkhof der Vergeten Boeken staat. Dit is een boek dat ik iedereen aanraad om te lezen, zo mooi! En het is een boek om over een poosje weer te herlezen.

hedwig

21/12/2005

5

Schitterend boek. **In het begin moest ik wat aan de beetje bombastische stijl wennen, daarna in één adem uitgelezen.** Een bezoek aan Barcelona zal nooit meer hetzelfde zijn. Toen ik het uit had wilde ik het liefst opnieuw beginnen om mijn oordeel over het begin te toetsen. Die tijd ga ik zeker nog wel voor nemen.

maaïke

18/12/2005

5

Dit is het eerste boek ooit, dat ik voor de tweede keer wil lezen. Er gebeurt veel en als je het weg legt, ben je stiekem nog steeds met het verhaal bezig. Ik betrapte me er soms op dat ik halverwege de dag over het boek aan het nadenken was. Super!

Rik

24/11/2005

5

Wat een prachtig verhaal... Spannend als een thriller, avontuurlijk als een *Alexandre Dumas*, ontroerend als een *Michael Cunningham*. En de bonte stoet aan karakters doen soms denken aan *John Irving*. Het is een dik boek, maar toch komt het einde veel te snel. Ik geef het aan iedereen cadeau, want dit is een van de mooiste boeken die ik in jaren gelezen heb...

Ine Jacet

20/11/2005

5

Wat doet dit boek het geweldig goed qua verkoopcijfers en waardering. Volkomen terecht en volkomen verdiend. Nadat ik het gelezen had, maanden geleden, vond ik het over het geheel genomen meer een roman dan een misdaadroman, maar het tijdstip voor de nominatie van de beste misdaadroman van 2005 op Crimezone nadert met rasse schreden en hierbij mag, achteraf gezien, *Zafon* voor mij niet ontbreken. In welke categorie het boek ook moge vallen. Terugblikkend is dit een van de beste boeken die ik in 2005 gelezen heb en het verhaal laat sporen na. Ook maanden na lezing blijft het goed blijft hangen omdat het zo bijzonder is.

De titel is een verwijzing naar een boek dat Daniel Sempere uitkiest in het 'Kerkhof der Vergeten Boeken. Het is een geheime en verborgen wereld, een soort doolhof waar talrijke boeken verzameld zijn. Vanaf het begin raakt Daniel gefascineerd door 'De schaduw van de wind'. Hij gaat op zoek naar het verhaal van de auteur en het boek. Hierbij overkomt hem van alles. Hij wordt volwassen, ervaart de liefde, verraad, trouw en lafheid. Het verhaal speelt zich af tijdens het Franco regime in Barcelona. Een prachtig epos over een jongen die opgroeit en het geheim van een boek en zijn schrijver tracht te doorgronden.

In **De schaduw van de wind** wemelt het van kleurrijke en mooi uitgewerkte personages.

Vanaf het begin werd ik gepakt door de schrijfstijl van deze Spaanse auteur. Dit is literatuur door het rijke taalgebruik. Daarnaast is het verhaal geestig en vol met spitsvondige uitspraken en prachtige schilderingen van de mensen en de stad. Een markante en kleurrijke persoonlijkheid is Fermin, een ex-zwerver die door Daniel en zijn vader van straat wordt geplukt. Het kwaad wordt belichaamd door Furmero, een politiefunctaris die opportunistisch meewaait met elke politieke stroming en telkens weer zijn macht misbruikt. En zo komen er tal van boeiende karakters voorbij. Veel symboliek, veel mooie citaten en er zitten meerdere lagen in het verhaal. Ook is er humor. Vooral de zwerver Fermin heeft wijze en soms kolderieke uitspraken.

Een rijk boek. Begrijpelijk dat het wereldwijd zoveel waardering krijgt. *Carlos Ruiz Zafon* is een eersteklas auteur en een rasverteller.

Andrea

18/11/2005

5

In 1 woord een geweldig boek. Ik vond het zo mooi, dat ik het echt jammer vond toen ik de laatste bladzijde bereikte...

Mies Huibers (old)

26/10/2005

5

Als je **De schaduw van de wind** uit hebt, zit je met één groot probleem: je zult je afvragen of je ooit van je leven nog een boek zult lezen dat ook maar in de buurt komt van dit magistrale meesterwerk. De personages Daniel Sempere, Julián Carax en Fermin Romero de Torres zullen tot in lengte van jaren in je herinnering blijven. **Zafón weet je met zijn adembenemende schrijfstijl het boek mee in te sleuren waar je na de laatste bladzijde met tegenzin weer uit stapt.** *Carlos Ruiz Zafón* hoort als schrijver bij de allergrootsten. **En daarbij komt dat de Nederlandse vertaling van Nelleke Geel werkelijk subliem is.** Een boek om nooit, maar dan ook nóóit te vergeten.

Jan-Pieter van Waasbergen

03/10/2005

5

Ik heb het boek nog niet uit (dat zal niet lang meer duren, zo'n prachtig boek vind ik dit) maar kan niet wachten met recensie van mijn kant. Wat een prachtig boek is dit, begrijp ook niet goed dat er niet literaire thriller onder staat. Want dat verdient het zeker. **Wat me vooral treft in het verhaal is de stijl van vertellen, zo menselijk en direct dat het boek je echt ontroert op momenten.** Zo'n scherpe diepe karakter uitwerking heb ik zelden meegemaakt, alles in het boek ontroert, is liefde tussen mensen en voor het boek, tederheid, voeg daarbij ook nog spanning toe en je hebt inderdaad een boek dat een boek der boeken genoemd mag worden. Op het boek staat een sticker met "boek van het jaar", voor mij nog sterker en dan overdrijf ik niet met alle *Mankells*, *Indridasons* en *Elizabeth Georges* die ik gelezen heb: dit boek overstijgt het nog meer, dus geen 5 maar 10 sterren indien dat gegeven kan worden.

Maarten Schut

18/09/2005

5

Ik ben op zijn zachts gezegt nooit een leesliefhebber geweest toch ben ik begin dit jaar gaan lezen. In Augustus kocht ik dit boek en het boeide mij meteen!! De verhaallijn zit goed in elkaar, de personages zijn echte karakters waar je iemand in kan herkennen. Daarnaast is de lokatie extra speciaal omdat ik een paar van die straten zelf ken.

De spanning druipt er vanaf een paar zinnen voordat de man met het verbrande gezicht zijn entre maakte kreeg ik al kippenvel op mijn armen en dat werd een paar keer herhaald. **Hetenige waar ik in het begin als onge oefend lezer problemen mee had was het taalgebruik dat soms best formeel is, maar daar was ik gauw aan gewend.**

Kortom: spannend, humoristisch, romantisch, aktie dit boek bevat alles. Een volgend boek vsn *Carlos Ruiz Zafón* zal ik zeker lezen!!

Edwin Alders

16/09/2005

5

Ik heb het boek gekocht op basis van de voorkant, en niet de moeite genomen om even op de achterkant te kijken waarover het precies gaat. Het is lang geleden dat ik een boek heb gelezen dat zo mooi geschreven is. Prachtig verhaal, en **mooi vertaald**. Een absolute aanrader. Met name het personage Fermin is hartverwarmend.

Marilyn

12/09/2005

5

Heb dit boek vannacht ademloos uitgelezen. Wat een prachtig verhaal. Het laat je dromen over verborgen verlangens en diep meezuchten als alles verloren lijkt om vervolgens te glimlachen als er hoop is! Ik ben jaloers op de schrijver die mij op deze wijze mee kan sleuren in zijn wereld. Prachtig boek!

luukie

03/09/2005

5

Ik heb **De schaduw van de wind** ongeveer een jaar geleden in Barcelona gelezen. Ik wil eigenlijk niets over de inhoud zeggen, omdat ik daarmee het boek tekort doe in al zijn facetten. Vergeet wat de achterkant je verteld. Dit boek gaat over veel meer. Het is herontdekking van een tragische liefdesgeschiedenis. Drama, emotie, tragiek, spanning en boven alles een **ontzettend mooie schrijfstijl** maken onderdeel uit van dit meesterwerk. *Carlos Ruiz Zafon* heeft zichzelf overtroffen. Ik zou dit boek willen nomineren voor 6 sterren, omdat het een leeservaring biedt die nergens anders mee te vergelijken is. Woorden schieten eigenlijk tekort om aan te geven van welke klasse dit boek is... en juist deze woorden zijn het, die aangeven van welke klasse het is...

Astrid Veldman

22/08/2005

5

Voor elk wat wils: Historie, passie, detective, liefde en humor!

Bert Ketelaars

13/08/2005

5

Het is weer even geleden dat ik een boek, zoals dat heet, vrijwel ademloos heb uitgelezen. En dat terwijl ik het in een impuls heb gekocht, afgaande op de tekst van de flap en de vermelding dat het was uitverkozen tot boek van het jaar. Poëtisch, vooral door het taalgebruik. Zinnen als: 'Ze had een stem als glas, transparant en zo fragiel dat ik bang was dat haar woorden zouden breken als ik haar halverwege de zin zou interrumpen' en 'Het licht van de ochtend sijpelde langs balkons heen in schuine vegen die de grond niet raakten' blijven bij mij althans lang hangen. Maar daarnaast is het gewoon ook een spannend verhaal, met humor verteld en zeer, zeer meeslepend. Nu nog een keer naar Barcelona, om alle locaties af te gaan. Met het boek bij me natuurlijk, om het nog eens te lezen. Absolute aanrader!

Jeroen Beghin

26/07/2005

5

Carlos Ruiz Zafón verkocht van zijn boek **De schaduw van de wind** wereldwijd meer dan 1 miljoen exemplaren. Als die allemaal zo dik zijn als de Nederlandstalige versie, is dat een stapel van 45 kilometer hoog. De verwachtingen waren dan ook navenant en werden volledig ingelost.

De jonge Daniel mag van zijn vader mee naar het Kerkhof van Vergeten Boeken. Het is traditie dat iedere nieuwe telg in de familie van boekhandelaars een boek mag uitkiezen, om ervoor te zorgen dat het voor altijd levend blijft. Daniel kiest *De schaduw van de wind* van de onbekende schrijver Julián Carax. Maar het boek trekt rare figuren aan: iemand heeft jaren geleden alle boeken van Carax opgespoord om ze te verbranden. Dit is zowat het enige exemplaar dat aan de vlammen ontsnapt is, goed weggestopt als het was in het Kerkhof. Nu het boek weer naar buiten komt, trekt het terug de aandacht: een man met een verbrand gezicht duikt regelmatig op. Voor Daniel is dat het teken om op zoek te gaan naar het verhaal achter het boek, en vooral naar de geschiedenis van de schrijver.

Doorgaans is uitgeverij Signature gul met het etiket 'literaire thriller'. Eigenaardig dat een boek als **De schaduw van de wind** dan gewoon 'roman' opgedrukt krijgt. Nochtans heeft *De schaduw* veel van een thriller: de spanning wordt langzaam opgebouwd naarmate de schrijver en de man met het verbrande gezicht opgespoord en ontmaskerd worden. Een van de laatste scènes, een gevecht in een verlaten paleis in Barcelona, is nagelbijten eerste klas. Maar *De schaduw* is ook meer dan een thriller. Het is een dubbel liefdesverhaal dat voor Romeo en Juliet niet moet onderdoen, tragisch en

aangrijpend. En bovenal is het ook literatuur: een knap ineengestoken verhaal met talloze verwijzingen naar het kille Barcelona onder de Franco-dictatuur, maar ook met prachtige dialogen en genoeg citaten om er een boek apart mee te vullen. Laat ex-zwerfer Fermín dan nog een paar grappige levenswijsheden verkondigen en je krijgt een roman die je niet kan opzijleggen. Een boek over een boek, dat is leesplezier in het kwadraat.

De schaduw van de wind: Illustere personages en mysterieuze openbaringen

Door Lenneke Osterhaus

544 bladzijden puur leesgenot belooft de achterflap van één van de inmiddels 500.000 exemplaren van Carlos Ruiz Zafóns *De schaduw van de wind* (La Sombra del Viento) mij. Deze belofte en de aantrekkelijke aankoopprijs van vijftien euro, waarvan de actie in ieder geval nog tot 31 augustus duurt, doen mij besluiten om, op het absurde tijdstip van 4.30 's ochtends bij de AKO op Schiphol, tot de koop van deze papiermassa over te gaan. Mocht onverhoopt het boek tegenvallen, zal de kolos in ieder geval enige recyclingwaarde hebben.

Aangekomen op het strand van de één der talrijke Griekse eilandjes, blijk ik met mijn *De schaduw van de wind* in goed gezelschap te verkeren. Onder menig bananenbladparasolletje worden de armspieren flink getraind door middel van de omvangrijke bestseller, die inmiddels in veertig landen uitgebracht is. Dit kenschetst wel de publieke belangstelling voor het literaire werk, dat voor Carlos Ruiz Zafón een razendsnelle internationale doorbraak betekende.

Het kerkhof der vergeten boeken

Wanneer hoofdpersoon Daniel Sempere zich op een dag het gezicht van zijn overleden moeder niet meer voor de geest kan halen, besluit zijn vader, weduenaar en boekhandelaar, hem mee te nemen naar het 'kerkhof der vergeten boeken.' Volgens de familietraditie mag hij een boek uitzoeken. Daniels keuze valt op *De schaduw van de wind*, geschreven door een zekere Julián Carax. Van begin tot het einde is Daniel geboeid door het boek en zonder dat hij het merkt, lijkt het boek een deel van zijn eigen leven te gaan uitmaken.

Geïntrigeerd door de mysterieuze auteur, gaat Daniel op zoek naar het verhaal achter de schrijver, waarvan alle sporen uitgewist lijken te zijn. Op zijn zoektocht door de straten van Barcelona raakt Daniel verwickeld in een doolhof van illustere personages, raadselachtige gebeurtenissen en mysterieuze openbaringen, die hem langzamerhand steeds meer aanwijzingen geven voor het vormen van de biografische puzzel van Caraxs leven. Hij raakt zo doordrongen van zijn bevindingen, dat het lijkt of fictie en non-fictie door elkaar heen lopen. Begint Daniels leven daadwerkelijk dezelfde wendingen te nemen als dat van zijn grote voorbeeld?

Doolhof der gebeurtenissen

Het verhaal intrigeert vanaf de eerste bladzijde: de absurde gebeurtenissen doen zo surrealistisch aan, dat de plot je meesleurt door de naargeestige straten van het Barcelona na de Spaanse burgeroorlog, gedurende het grauwe Franco-regime. Dit is meteen ook de kracht van het boek: **Ruiz Zafón schildert met lyrische woorden en gedetailleerde beschrijvingen,**

doordrenkt met Spaanse passie en temperament, een prachtig Barcelona tafereel, waar je als lezer, zonder er veel moeite voor te hoeven doen, deel van uit gaat maken. Zelfs wanneer je nog nooit een bezoek aan Barcelona hebt gebracht, proef je de sfeer van de tijdgeest en waan je in deze wereldstad.

De gebeurtenissen volgen zich in een razend tempo op en lijken soms een tikkeltje onwaarschijnlijk. De personages zijn op een zodanig zeldzaam nauwe manier met elkaar verbonden, waardoor het soms een beetje een *Goede Tijden, Slechte Tijden*-setting lijkt. Deze ‘vanzelfsprekende’ intimiteiten lijken namelijk moeilijk voor te stellen in een stad als Barcelona. Hetzelfde geldt voor de gebeurtenissen die soms net té toevallig in elkaar overlopen. Desalniettemin is het raamwerk van het verhaal ondoorgrondelijk en moet je als lezer meerdere malen terugbladeren om je te herinneren hoe het ook alweer allemaal in elkaar stak. Wat dat betreft doet Ruiz Zafón geen enkele moeite om het de lezers en zichzelf gemakkelijk te maken. Voor liefhebbers van lyrische en romantische literatuur met een vleugje Spaanse passie en thrillerachtige intriges zal dit boek uren adembenemende leesvertier bieden.

Stuiverromannetjes

Carlos Ruiz Zafón blijkt met zijn volwassenendebuut meteen furore te maken (hij heeft eerder enkele kinderboeken uitgebracht.) Zijn voorliefde voor zijn geboortestad steekt hij niet onder stoelen en banken en naar aanleiding van deze roman heeft hij zelfs een literaire reisgids over Barcelona uitgebracht, bovendien zal deze stad in zijn vervolgomannen steeds als setting blijven terugkeren.

De nuchterheid van de auteur uit zich in het voorvechten van hedendaagse literatuur in al zijn facetten, zoals hij deze zelf omschrijft als “de stuiveromanetjes.” Julián Carax, een van de hoofdpersonen, is geen gewaardeerde schrijver, maar weet toch een handjevol mensen enorm te boeien met zijn romans. De metafoor die Ruiz Zafón hiermee wil illustreren, is dat men in de twintigste eeuw zó liep op te geven over ‘hoge literatuur’, dat het mensen de zin tot lezen heeft ontnomen. ‘Er zou respect moeten zijn voor alle boeken’, aldus Ruiz Zafón. Dat respect heeft hij met deze roman meer dan verdiend!

Reacties

Merel B.

19 July 2008 om 18:06

Inderdaad 'n zowel letterlijk als figuurlijk vet boek!! Jammer dat er in het kielzog van 't DSvdW-succes een hele zwik veul minder mooie rip-offs is verschenen. Ik zit nu al een paar weken muurvast in Middeleeuws Barcelona dankzij De Kathedraal van de Zee (van Ildefonso Falcones), die nóg dikker is en nóg epischer beloofde te wezen. Well, like, no.

lies

26 August 2009 om 12:21

Ik vond het een draak van een boek. Ik snap echt niet wat iedereen er nou zo geweldig aan vindt. Ik vind het gekunsteld, véél te veel namen/personages, om dol van te worden. Ik heb het uitgelezen in de hoop dat het toch ergens nog boeiend zou worden, maar helaas...tevergeefse hoop was dat. Misschien klopt er aan mij iets niet hoor, maar ik begon echt vol goede moed aan dit boek om er vervolgens achter te komen dat de schrijver een zielige pervers is, die waarschijnlijk seksueel niet aan zijn trekken komt (gezien de passages die hier op duiden in mijn ogen). Te triest voor woorden. Zonde van mijn geld, tijd en energie! Ben ik de enige?

Anja Luchies

24 May 2010 om 19:40

Onbeschrijfelijk is het enige woord wat bij me op komt. Van de 1e t/m de laatste bladzijde heeft het boek me gegrepen, werd compleet in het verhaal meegezogen. Heb het dit pinsterweekende in 1x uitgelezen, met gevolg dat ik afgelopen nacht om 2.30 het licht uit deed. Als ik regisseur zou zijn zou ik als eerste dit boek verfilmen. Net als het boek zal ook een filmversie de 'voyeur' blijven boeien. Het enige dat mij verbaasde was ,dat de zon niet schijnt in (het) Barcelona (van toen). Ik ben nog nooit in Barcelona geweest, maar ik kan me niet voorstellen dat het er alleen maar grijs, mistig en mistroostig is. De (prachtig vertelde) stadssfeer doet me meer aan een mistroostig Londen denken dan aan een zonnige zuid Europese stad.

Reseña 9

30 Oktober 2005 | 15:09:57

Titel: De Schaduw van de Wind

Auteur: Carlos Ruiz Zafón

Uitgeverij: A.W. Bruna Uitgevers

Een waarschuwing vooraf: Begin niet in 'De Schaduw van de Wind' als je vroeg op moet staan! Het boek is namelijk ontzettend moeilijk weg te leggen, dus je zit makkelijk tot 2:00 uur 's nachts te lezen.

Het boek opent met de 10 jaar oude Daniel, wiens moeder is overleden. Hij wordt in paniek wakker, omdat hij ineens beseft dat hij zich zijn moeders gezicht niet meer kan herinneren. Om hem af te leiden en te troosten neemt zijn vader, een boekhandelaar, hem mee naar Het Kerkhof der Vergeten Boeken. Hij mag daar een boek uitzoeken, wat hij voor altijd goed moet bewaren. Daniel kiest het boek 'De Schaduw van de Wind', geschreven voor Julian Carax.

Daniel leest het boek en wordt er zo door gegrepen dat hij opzoek gaat naar meer informatie over de schrijver Carax. Daniel komt tot de ontdekking dat Carax niet een bepaald gelukkig leven heeft geleid en onder mysterieuze omstandigheden om het leven is gekomen. Hij komt er ook achter dat hij het enige exemplaar van een

boek van Julian Carax in zijn bezit heeft. Iemand heeft de rest systematisch verbrand. Gauw wordt het duidelijk dat Daniel wordt gevolgd door een aantal mensen, waar onder een man wiens gezicht misvormd is door brandwonden. Zijn naam is Lain Coubert, een karakter uit de roman van Julian Carax.

Ruiz Zafon is wel vergeleken met Gabriel Garcia Marquez, maar dit boek leest toch een stuk makkelijker weg!

In dit verhaal zit meer dan 1 held en meer dan 1 slechterik. De karakters zijn vaak totale tegenpolen van elkaar, en houden elkaar een spiegel voor.

Daniel zijn leven gaat steeds meer lijken op het leven van Carax.

De situaties in het boek blijken altijd veel gecompliceerder dan ze eerst lijken. Zelfs karakters, zoals Nuria Monfort, die in eerste instantie totaal onbelangrijk lijken voor het verhaal, blijken dit uiteindelijk toch te zijn en worden met de nodige diepgang neergezet.

Wel wil ik opmerken dat het lijkt alsof Ruiz Zafon er beter in is de mannelijke karakters te schetsen. Iemand als Clara Barcelo, het meisje op wie Daniel voor het eerst verliefd wordt, had veel intenser neergezet kunnen worden. Ze bleef zo een beetje oppervlakkig, terwijl ze voor Daniel wel degelijk belangrijk is. Ook zijn 2^e geliefde Beatriz komt niet echt uit de verf.

Een karakter wat wel geweldig wordt neergezet is Fermin. Hij maakt je constant aan het lachen.

De vertel- en schrijfstijl spreken mij persoonlijk zeer aan en ik kan dit boek zeker aanbevelen! De meeste karakters zijn kleurrijk, het beeld wat van Barcelona (waar het verhaal zich afspeelt) wordt geschetst... Alles zie je levendig voor je! Het boek heeft mij gegrepen en ik zal er net zo goed voor zorgen als Daniel voor 'De Schaduw van de Wind'.

Reactie:

Het is inderdaad een betoverende roman die ik binnen no-time heb uitgelezen.

Het Barcelona dat hij schetste was minder levendig, minder indrukwekkend dan dat van Eduardo Mendoza (in La Ciudad de los Prodigios), maar nog altijd een aanmoedigingsprijs waard.

Met deze roman heeft Zafon daadwerkelijk bewezen dat hij iets in zijn mars heeft. De meeste andere romans die hij schreef zijn daarentegen van beroerde kwaliteit (in mijn ogen).

De vergelijking met Garcia Marquez gaat in mijn ogen ook niet op. De stijl van Ruiz Zafon is volledig anders; bovendien kan hij in mijn ogen geen aansluiting vinden bij het magisch realisme.

Reseña 10

Marjo

Geplaatst: 03 aug 2005, 14:31

Heerlijk boek om in weg te dwalen. Ingewikkelde plot, maar alles valt op zijn plaats. Het schijnt de eerste van vier bij elkaar horende boeken te zijn..

Lees het verslag....

<http://www.leestafel.info/carlos-ruiz-zafon>

marjo

irene

Geplaatst: 04 aug 2005, 20:49

Prachtig boek. In een adem uitgelezen. Uitgeleend, teruggekregen, uitgeleend etc. Dat zegt wel genoeg.

In dit boek wordt wel zo onmenselijk **goed beschreven** hoe je je in een verhaal zo goed kunt vinden. Fenominiaal.

Dettie

Geplaatst: 05 aug 2005, 14:35

Marjo! Nu wil ik het helemaal lezen. Ik ben namelijk ook in Barcelona geweest, prachtige stad! En het verhaal volgens jouw verslag spreekt me ook heel erg aan. ja, dit moet ik echt lezen.

Bernadet

irene

Geplaatst: 05 aug 2005, 22:21

Marjo.

Mijn complimenten voor jouw samenvatting! Ik ben - helaas- nog niet in Barcelona geweest, maar als je het boek leest, voel je je al opgeslorpt! Niet alleen door het verhaal, maar ook de verlangens die je hebt om deze stad te gaan ontdekken!

Buenos noches,
Irene

Marjo

Geplaatst: 06 aug 2005, 13:13

Martin Ros, de onvolprezen boekenrecensent van Tros Radio was helemaal lyrisch over "dit boek van het jaar". Het was de eerste keer trouwens dat ik eens een boek dat hij besprak al gelezen had!! En daardoor kon ik hem betrappen of foutjes in zijn samenvatting. Maar het feit blijft dat het een heerlijk boek is!
Dus: goede keuze, Bernadet!!

WlV

Geplaatst: 17 aug 2005, 19:42

En uit....wat een lekker boek zeg, als ik met een boek ga slepen..het van hot naar her zeulen om steeds maar een stukje te kunnen lezen,
dan is dat een teken dat ik t erg goed vind..en dit boek ging door de dag heen het halve huis door..steeds even verder

lezend...echt zo n heerlijk boek
waar je in kunt verdwalen.
ik heb het deels in de vakantie
gelezen, en daar leent het zich erg
goed voor.
Halverwege dacht ik even dat alle
stukjes van de puzzel nooit op zijn
plaats zou kunnen komen, maar
op is dat zoals Marjo al schreef,
inderdaad toch het geval.

Wil

<C:\Users\1989Romy\Documents\UU\Scriptie\viewtopic.php.htm>
[- wrapheader](#)

irene

Geplaatst: 17 aug 2005, 21:59

Mooi boek hè???"Stond" in april in mijn boekenkast, sindsdien is het
zwervende...
Gelukkig houd ik "een uitleensysteem" bij!
groeten vanuit het boekenkerkhof!

WilV

Geplaatst: 18 aug 2005, 12:57

Ja dat alleen al...het kerkhof der vergeten boeken...

Toen had ie mijn aandacht al meteen te pakken..daar zou ik gaarne eens
rond dwalen.

Wil

Dettie

Geplaatst: 04 sep 2005, 13:57

Ik ben er in begonnen en wat een mooi boek en **wat een mooie zinnen!**
ik kan het hele boek wel aanstrepen om de mooie zinnen te markeren.
(Ja Wil ik lees mét potlood erbij 😊)

Bernadet

lizzy

Geplaatst: 04 sep 2005, 15:20

Ik lees het verslag nog niet, ik ben net in het boek begonnen. Ik wil me niet laten beïnvloeden. Maar het begin is veelbelovend.

Dettie

Geplaatst: 20 sep 2005, 18:13

En het boek is uit, in een woord P R A C H T I G!

Mijn verslag staat hier

<http://www.leestafel.info/carlos-ruiz-zafon>

Bernadet

Dettie

Geplaatst: 20 sep 2005, 21:17

Citaat:

Prachtig verslag trouwens

Dankjewel Wil, ik vond een verslag maken over dit boek érg moeilijk. Wat moet je vertellen, en vooral wat moet je niet vertellen.

ik vond het boek echt erg mooi. Ik vind zo knap dat het alles in zich heeft, het is griezelen (uiterlijk Julian Carax) het is liefdesgeschiedenis, het is op de achtergrond de geschiedenis van Spanje, het corrupte politieapparaat, het is een thriller maar ook een roman, een mooie beschrijving van Barcelona. Wat zit er niet in kan je je beter afvragen.

Ik had op gegeven moment wel een beetje moeite met volgen wie, wie was. Jullie ook?

Hoe vonden jullie het einde?

Bernadet

Dettie

Geplaatst: 21 sep 2005, 14:59

Dit las ik bij boekgrrls.

(Iemand van de boekgrrls heeft Zafón geïnterviewd.)

De Schaduw van de Wind is eigenlijk deel 1 van een vierluik! En The Cemetery of Forgotten Books gaat een grotere rol spelen in de vervolg boeken. Niet dat de boeken echt op volgorde gelezen moeten worden, ik heb begrepen dat het wordt meer een soort series coalybag boek. (Verhaal dat 'rijdt op de rug' van een bekende boek) Waar karakters uit één boek later weer opduiken in een ander verhaal.

bernadet

bianca

Geplaatst: 21 sep 2005, 17:38

Ik vond het boek ook een juweeltje. Het boek heeft alles in zich. Roman, spanning en prachtige zinnen.

Ik vond het een goed einde. Ik hou van einde's waar alles verklaard wordt.

Dettie

Geplaatst: 23 sep 2005, 10:19

Er zitten ook gothic elementen in rotor.

Ik moest al de hele tijd aan jou denken bij dit boek. Zou het zeker lezen. Pas op, als je eenmaal begint kan je niet meer stoppen!

Bernadet

irene

Geplaatst: 23 sep 2005, 10:25

Let je bij het lezen van dit boek ook op je ademhaling Rotor! Sommige fragmenten doen je namelijk naar adem happen.

Groet, Irene

irene

Geplaatst: 27 sep 2005, 19:37

Ben benieuwd!!!

Dat kerkhof van vergeten boeken laat me naar niet los... ik houd niet van kerkhoven, wel van vergeten boeken!

Roel

Berichttitel:

Geplaatst: 29 sep 2005, 10:33

Nou hier komt mijn verslag.

Het is een boek waar ik snel doorheen las, personages zijn geloofwaardig en ontroeren en grijpen de lezer aan (tenminste mij), het verhaal is spannend, op meerdere momenten creëert de schrijver zelfs spanning om te snijden. Een goed boek ja zondermeer, maar geen meesterwerk? Waarom niet? Een aantal redenen. **Het is me te vaak te populair geschreven. Er zijn hele mooie zinnen aan te wijzen, maar ik had toch vaker om meer diepgaande beschrijvingen verwacht, het verhaal schreeuwt erom.** Dus meer uitdieping van de sfeer om het hallucinant te maken. Wat ik jammer vind is dat bepaalde gebeurtenissen, verhalen meerdere keren zo goed als hetzelfde langskomen, ik had hier meer vindingrijkheid verwacht. Ook verbaasde het mij dat er niet meer passages uit het boek van de geheimzinnige schrijver in dit boek, De schaduw van de wind geciteerd werden. Dat vond ik toch wel vreemd, want daar draait wel veel om. **De stijl in het boek varieert soms behoorlijk gaat van populaire, om meer diepgang vragende zinnen tot diepzinnige bespiegelingen (zonder onleesbaar te worden)** over thema's als oorlog, eenzaamheid, liefde en vriendschap; dat zijn voor mij de beste passages uit het boek. Ik moet de schrijver ook nageven dat hij ijzersterke

personages heeft gecreëerd die na blijven zinderen, ook al is boek al dagen uit. De gotische en horror-passages zijn heftig en soms bloederig en gewoon zeer geslaagd, dat geldt ook voor de gedachten en schilderingen van de Spaanse burgeroorlog.

Ik kwalificeer dit boek als een thriller met soms grote literaire diepgang. Het is een boek dat ik zeker zal herlezen.

bianca

Geplaatst: 29 sep 2005, 17:57

Dat is grappig rotor. Als fanatieke thriller lezer vind ik dit boek dus geen thriller. Tuurlijk er zitten wel dingen in die spannend zijn, maar ik vind het toch meer een literair boek. **Al die prachtige zinnen vind je niet in een thriller.**

lizzy

Geplaatst: 29 sep 2005, 19:18

De zinnen waren mij iets te prachtig. Daar kan ik niet goed tegen.

irene

Geplaatst: 29 sep 2005, 20:13

Eigenlijk vind ik wel dat Rotor gelijk heeft: een thriller met een literaire

diepgang. De meeste thrillers worden tegenwoordig verkocht onder het motto: Literaire thriller, denk aan Saskia Noort, Simone van Vught (of hoe ze ook mag heten), Nicci French. etc. etc. Toch vind ik deze boeken vaak niet meer dan een bouquetreeksboekje" Toegegeven ze lezen soms lekker weg, maar de literaire kwaliteiten zijn soms ver te zoeken! Toch heb ik ademloos genoten van Schaduw in de wind: vanwege dat vergeten kerkhof, en vanwege Barcelona, waar ik al zolang eens een kijkje wil nemen.
Een alleslezer, van Aafjes tot Zwagerman, van Alighieri tot Zafon.

Irene

Dettie

Geplaatst: 29 sep 2005, 20:17

Citaat:

De zinnen waren mij iets te prachtig

Dat begrijp ik niet Lizzy. Zinnen die té mooi zijn?
Kan je vertellen wat je bedoelt?

Marjo

Geplaatst: 29 sep 2005, 20:20

Ik denk dat ze bedoelt dat ze gekunsteld lijken?

Dettie

Geplaatst: 29 sep 2005, 20:22

Citaat:

een thriller met een literaire diepgang

Ja, dat is goed gezegd. Op deze manier wil ik wel thrillers lezen. Als ik van tevoren had geweten dat het een thriller was, was ik er waarschijnlijk niet eens aan begonnen. Ik vind veel thrillers niet zo goed. Hoe moet ik het zeggen, te plat geschreven? Te makkelijke oplossingen, ontsnappingen?

Eigenlijk mag ik dit niet zeggen want ik lees te weinig thrillers om daar een goed oordeel over te kunnen geven.

Maar dit boek vond ik gewoon lekker spannend, **mooi geschreven** en ondanks dat er gruwelijke dingen gebeurd waren werd het zo beschreven dat je het boek niet vol walging opzij legt.

Bernadet

Roel

Berichttitel:

Geplaatst: 29 sep 2005, 21:38

Hallo,

Ja, een thriller, iets wat ik niet had verwacht. Ik had een echte literaire roman met gotische inslag verwacht, maar de hele opbouw van het verhaal en subverhalen is als in een thriller, daar tussendoor gaat Zafon de diepte in met uitwijdingen over allerlei onderwerpen die rechtstreeks

uit het verhaal opkringelen. Maar in een literaire roman wordt er een groot bouwwerk van gemaakt, hier stond toch alles meer in dienst van het thriller-plot. Als je een echte literaire romans met een thriller-plot (moord) wil lezen, moet de voor Jan Kjaerstad proberen.

Lizzy vond het soms te mooie zinnen, voor mij hadden ze nog poëtischer mogen zijn! Sommige zinnen waren raak, anderen misten net die ademtocht, wat ze vleugeltjes zou geven. En gekunsteld waren deze zinnen zeker niet!

Bianca zegt dat ze minder het idee had een thriller te lezen vanwege de mooie zinnen. Tegenwoordig zijn er zoveel schrijvers in dit genre te vinden, dat je werkelijk alle kanten uit kan. Van heel populair tot inderdaad ook schrijvers die hun zinnen meer uitdiepen.

En de echte horror-scenes waren voor mij als horror-liefhebbers smullen geblazen. Het boek is eigenlijk een grote jacht, maar dan een zolang mogelijk uitgestelde jacht.

WilV

Geplaatst: 30 sep 2005, 16:21

Citaat:

Een goed boek ja zondermeer, maar geen meesterwerk

Vond ik het een meesterwerk?

Nee niet in de zin dat het een groot literair boek is.

Vond ik het een literaire thriller? nee toch ook niet echt, nee ook niet echt, eerder nog een complot-theorie boek, maar ook dat denkt niet helemaal de lading.

Een literaire thriller met iets meer diepgang en veel mooiere zinnen, dat komt inderdaad wel het meest in de richting wat mij betreft.

Wat bij mij bij dit boek het meest naar voren springt was het ontzettende leesplezier waarmee ik het gelezen heb.... Lezen om het plezier van het lezen.

Ik lees wel eens vaker iets gewoon omdat het zo lekker leest, (inderdaad Nicky French, Saskia Noort etc)

maar heb ik als ik het uit heb toch niet echt voldoening, en dat is bij dit boek weldegelijk het geval. Het gaat ook nog ergens over.

En ik vond dat er weldegelijk af en toe erg mooie zinnen in zaten.

Groet,

Wil

Isabel

Geplaatst: 12 okt 2005, 11:15

Vond dit wel een heel erg boeiend boek. Met prachtige, poëtische zinnen, maar soms net iets té. Het verhaal werd telkens weer van een andere kant belicht. Vond het ook wel spannend en soms werd het me iets te horrorachtig. Maar desondanks kon ik het niet laten liggen.

Omdat er zoveel personages in voorkwamen, raakte ik de draad soms kwijt. Denk dat ik het later nog wel eens wil lezen, zodat de dingen weer wat duidelijker worden. Dat lijkt me ook wel de kracht. Het laat je niet zo gauw los.

Geen leven zonder boeken

PetraO.

Geplaatst: 20 okt 2005, 12:30

Ik heb het boek in de vakantie gelezen. Die mooie zinnen vond ik wat cliché-matig, vooral in het begin. Overbodige mooischrijverij, vond ik. Het verhaal mocht er zijn, al ging ik me steeds meer afvragen waarom er zoveel aandacht uitging naar die Daniel. Iedereen kwam steeds maar weer bij hem uit en dat ging me op den duur irriteren. Maar ik heb op dit moment een beetje genoeg van boeken-met-jongetjes-in-de-hoofdrol. Het mooiste personage vond ik Fermon (zo heette hij toch?): veel ironische humor en dat mag ik wel. Van mij had de Spaanse Burgeroorlog en de ellende die erna kwam wat meer uitgediept mogen worden. Dat neemt niet weg dat ik me een paar dagen goed heb vermaakt met dit boek, want spannend is het wel, en voor het grootste deel leest het ook lekker weg.

Ook dit gaat voorbij.

Gast   **Geplaatst:** 12 sep 2006, 21:52

Ik heb het boek zojuist uitgelezen en vond het erg indrukwekkend. Ook tot mijn verrassing bleek het ook een thriller te zijn, echter vind ik de relaties tussen mensen, de synchroon lopende belevenissen prachtig. Het heeft me ontroerd, vastgehouden, laten nadenken, etc. eigenlijk alles wat je in een boek zoekt. Hulde! Ik heb genoten!

Dettie   **Geplaatst:** 13 sep 2006, 07:45

Ik heb begrepen dat er vervolgen komen op dit boek.
Steeds wordt er een personage uitgelicht. Kan er al naar uitkijken!

Bernadet

Hendrik

Geplaatst: 06 okt 2006, 18:31

Hype of geen hype ik vindt het een fantastisch boek.

Prachtige zinnen, sterke personen, de magisch realistische en engszins bevreemdende sfeer. En ja, die Fermin!

---

levende in de wereld van 'Schaduw van de wind' Carlos Ruiz Zafon.

Inge

Geplaatst: 21 nov 2006, 11:35

Als ik de recensies lees is het houden van of haten. Kan dus maar 1 van die twee mogelijkheden zijn

inge

MoniquevZ

Geplaatst: 21 nov 2006, 11:51

Bij mij was het zeker houden van. Prachtig boek!

Dettie

Geplaatst: 21 nov 2006, 14:02

Nou zeg dat wel! Heerlijk en mooi boek! Ik vond het echt een verrassing.

Bernadet

Inge

Geplaatst: 19 jan 2007, 08:43

Ik heb het uitgelezen. Prachtig boek. Maar het is een boek dat ik eigenlijk opnieuw moet lezen om alles te kunne bevatten. Ik heb nu al het gevoel dat ik teveel dingen gemist heb om er echt over te kunnen praten. Het leest zo vlot dat ik vlugger ga lezen en dan krijg ik steeds het gevoel dat ik "over" belangrijke dingen gelezen heb.

Ik lees het boek zeker en vast nog eens opnieuw maar nu eerst Oz Amos.

Inge

Rael

Geplaatst: 20 dec 2008, 03:23

@ Dettie:

Als Fermin, Daniël en Gustavo door het voorstel van Gustavo een plan in werking zetten, verdwijnt Fermin plotseling. Zijn taak is om Nuria op te wachten nadat Daniël haar geconfronteerd heeft. Fermin vermomt zich als priester (of pastoor, weet ik niet meer) en wordt later beschuldigd van de moord op Nuria. Hoe Fumero dat geënceneerd heeft, wordt niet duidelijk. Fermin verdwijnt van het toneel en laat via een briefje aan Daniël weten dat hij veilig is.

Later als Daniël door Tomas geslagen en van de trap af geduwd wordt, komt hij op straat een auto tegen waar hij ingeloodst wordt. Daar is Fermin weer. Hij geeft Daniël een plek om op te knappen en valt in slaap. Daniël gaat achter Bea aan... etc. etc.

Dat is in mijn ogen de enige zwakte van Zafon, dat hij naar gelieve zonder goede verklaring mensen kan laten komen en verdwijnen. Ook de horlogemaker die inderdaad geen grote rol had, krijgt naarmate het verhaal vordert een steeds belangrijkere rol zonder dat de lezer weet waarom.

Verder alleen maar lof over dit boek. Ik ben het ermee eens dat de taal soms wat gekunsteld overkomt. Het boek staat bol van de literaire verwijzingen en 'boeken' is een belangrijk motief in het verhaal, dus ongepast vind ik het zeker niet... Wat er overblijft is een fantastisch verhaal dat zowel ontroerd als intrigeert door de intelligentie die door het hele boek heen vertegenwoordigd is. Een parel in de literatuur.

Zo, en nu weer terug naar m'n schaduwplekje

mira

Geplaatst: 24 dec 2008, 18:52

Vandaag Schaduw van de wind uitgelezen.

Prachtig boek met schitterende stijl, vooral in het begin, een beetje overrompend. Naarmate er meer actie komt, naar het einde toe, wordt de stijl minder 'literair' heb ik de indruk.

De titel zelf vind ik banaal, die vergeet ik zeker.

Ook raar dat er niets geciteerd werd uit dat boek dat zoveel indruk maakte op Daniël, zoals hier iemand vroeger opmerkte.

Alleszins een absolute aanrader.

Reseña 11

Alle reviews (47)

Gemiddelde beoordeling:

Pluspunten:

- Goede verhaallijn(16),
- Meeslepend verhaal(16),
- Spannend(10)

Minpunten:

- duurt even voor je in het boek zit(1),
- Ingewikkeld verhaal(1),
- Moeilijk in te komen(1)

Sorteren op: [datum](#) | [beoordeling](#) | [top reviewer](#) | [behulpzaamheid](#)

Sfeervol tijdsbeeld van Barcelona

3 april 2012

| Door: [Esscherp](#)

| 30-39 jaar

Deze roman begint uitermate intrigerend en houdt dat gedurende het hele boek consequent vol. De personages zijn goed beschreven, de dialogen zijn spitsvondig en geloofwaardig, en dat alles tegen het decor van een Barcelona dat er, op enkele uitzonderingen na, nog precies hetzelfde uitziet als in de tijd waarin het verhaal zich afspeelt.

Die stad is uiteindelijk ook een van de hoofdpersonen: die plek van de geheime politie, van liefde en verlies en intrige, en van het geheimzinnige Kerkhof der Vergeten Boeken. En Carlos Ruiz Safon weet dit alles te beschrijven met zo veel gevoel dat ik op verschillende plaatsen hardop heb gelachen... terwijl ik op andere plaatsen bijna heb gehuild. Een ontdekking!

Pluspunten: Goede verhaallijn, Grappig, mooie personages

Minpunten: sommige punten waren voorspelbaar

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Prachtig meeslepend boek

29 december 2011

| Door: [Berkvens](#)

| 50-59 jaar

| Eindhoven

Het is even wennen aan de schrijfstijl, maar daarna ben je helemaal verkocht. Prachtig verhaal, waarbij het mystieke dat langzaam opgebouwd wordt, op het einde volledig op zijn plaats valt. De impact blijft nog lang na het lezen nadenderen. Aanrader!

Pluspunten: Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal

Minpunten: Moeilijk in te komen

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Onweerstaanbaar!

29 juli 2011

| Door: [lieverdxcor](#)

| 20-29 jaar

Ik heb dit boek dit jaar meegenomen op vakantie. Ik dacht een lekker dik boek, dan zal het ook is wat langer duren voordat ik hem uit heb. Niets was minder waar! Door de fantastische verhaallijnen, de levendige karakters en het ontzettend mooie taalgebruik is dit voor mij een boek geworden om nooit meer te vergeten. Het spel van de Engel van Zafon heb ik als eerste gelezen en ook dit was fantastisch. De hele setting waarin beide boeken zich afspelen is zo geweldig en spannend dat het boek onweerstaanbaar is. Het lag op me nachtkastje en telkens moest ik het weer pakken om te gaan lezen en het niet meer weg te leggen. Een echte onweerstaanbare aanrader!

Pluspunten: Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal, Spannend

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Subliem geschreven boek

9 juli 2011

| Door: [YvonneR](#)

| 20-29 jaar

| Amersfoort

Fenomenaal boek, waarschijnlijk wel het beste boek dat ik gelezen heb! En met afstand ook beter dan Zafon zijn latere werk 'het spel van de engel'. Enorm spannend, mystiek en deed mij ook werkelijk denken aan Barcelona. Hopelijk kan Zafon ooit nog zijn meesterwerk evenaren!

Pluspunten: Fantasierijk, Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal, Spannend

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Goed boek !

4 juli 2011

| Door: [Nesch](#)

| 40-49 jaar

| Gent

Dit is een persoonlijke mening.

Een prachtige geschreven verhaal. Zafon is een meesterverteller.

2 negatieve puntjes waardoor ik geen 5 sterren geef.

1/Een 100 blz te lang (na de eerste 80 blz) is er een onnodig cryptische lange passage die achteraf duidelijk word.

2/Ik vind het een beetje jammer hoe het boek eindigd, ... einde die naar mijn mening contradictorisch

is met de eerste 539 blz , jammer ! De dramatische lijn is niet doorgetrokken.
Dit neemt niet weg dat dit boek een absolute aanrader is.

Pluspunten: Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Mooi en raadselachtig

1 juli 2011

| Door: [Mirella32](#)

| 30-39 jaar

Ik ben helemaal fan geworden van deze schrijver sinds ik dit boek heb gelezen. Het is een mooi maar raadselachtig verhaal, waar je wel even in moet komen als je begint. Het is ook echt duizeling wekkend zoals vermeld staat, het blijft lang een raadsel voordat het mysterie wordt opgelost. Zeker een aanrader!

Pluspunten: Fantasierijk, Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal, Spannend, niet voorspelbaar

Minpunten: duurt even voor je in het boek zit

Vond je deze review nuttig? [Ja \(1\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Geweldig!

20 juni 2011

| Door: [BusyLizzy](#)

| 30-39 jaar

Magisch realistisch literair meesterwerk dat je met zijn beeldrijke taal, filosofische bedenkingen en historische beschrijvingen betovert en meeslept van de eerste tot de laatste bladzijde. Een aanrader!

Pluspunten: Fantasierijk, Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal, Spannend

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Niet weg te leggen.

14 juni 2011

| Door: [ErikNoorman](#)

| 30-39 jaar

| Texel

Een meer dan goed boek dat erom vraagt in een keer uitgelezen te worden. Na de laatste bladzijde gelezen te hebben val je bijna in een gat, zo jammer is het dat het boek uit is. Een regelrechte aanrader, evenals de andere boeken van Carlos Ruiz Safon.

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Persoonlijke favoriet

16 april 2011

| Door: [Kelles](#)

| 20-29 jaar

| Noord-Holland

Sommige boeken lees je vanwege het gigantisch grote succes dat ze hebben, zonder het plot te kennen.

Voor mij was dit het geval bij "De schaduw van de wind".

De eerste keer vlieg je door het boek heen om het verhaal te achterhalen. Vanwege o.a. de spanning, nieuwsgierigheid en medeleven is erg moeilijk om dit boek weg te leggen. De tweede keer merk je

eigenlijk pas hoe goed dit boek geschreven is.

De schaduw van de wind is typisch zo'n boek waar je, als het al lang uit is, nog lang over na denkt.

Pluspunten: Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal, Spannend, origineel

Vond je deze review nuttig? [Ja \(5\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Geboeid

6 februari 2011

| Door: [Malibu83](#)

| 20-29 jaar

| Amersfoort

Wat een prachtig boek is dit. Vaak hebben auteurs, wat geschreven is, te vergeten, waar we geen antwoord op krijgen. Op het einde komt, wat nog geen antwoord had, aan bod. Gewoonweg: een grandioos mooi boek. Een absolute aanrader van de auteur: Carlos Ruiz Zafon. Wat kan hij mooi schrijven, boeiend en geordend. Ik ga zeker meer van hem lezen.

Pluspunten: Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

De schaduw van de wind.

29 januari 2011

| Door: [boekenbonbon](#)

| 60-69 jaar

| Hoogerheide

Naar aanleiding van een vijfdaags bezoek aan Barcelona op aanraden van een leesvriendin dit boek aangeschaft.

Mooi, mooi, mooi en vooral om het na het Barcelonabezoek opnieuw te lezen.

Er valt zoveel herkenbaars, met toegevoegde waarde door het bezoek, in terug te lezen.
Een dubbel fijn boek!

Pluspunten: Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Prachtig boek

1 november 2010

| Door: [Lidah](#)

| 50-59 jaar

Dit boek heb ik besteld omdat ik voor het eerst naar Barcelona ging. Gelukkig kwam ik er pas aan toe na dat tripje. Zo komt dit schitterende boek voor mij nog meer tot leven omdat ik inmiddels de beschreven locaties ken. Het is een zeer meeslepend verhaal met meerdere lagen dat vraagt om keer op keer herlezen te worden.

Pluspunten: Fantasierijk, Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Wat een waanzinnig boek!

30 oktober 2010

| Door: [1Ocean](#)

| 40-49 jaar

| Den Haag

Een sierlijke schrijfstijl om van te smullen, een ongelooflijk spannend verhaal, prachtige humor, lichte erotiek en een snufje occultisme. Wil je echt van de wereld zijn? Lees dan dit boek. Wat een prachtige vertelling.

Pluspunten: Fantasierijk, Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal, Grappig, Spannend, waanzinnig mooi

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Tempo, typetjes, spanning en een bijzondere sfeer

18 juni 2010

| Door: [silviastegeman](#)

| 30-39 jaar

| Almelo

Een prachtig geschreven boek. Heb het in een keer uitgelezen en meteen daarna ook kado gedaan aan mijn vrienden en familie die graag lezen. Want: wat een overgetelijk meesterwerk! Veel plotwendingen, vreemde figuren, historie en sfeerbeschrijvingen. Je waant je echt in de donkere steegjes van Barcelona, zo mooi beschrijft hij de stad. Zeker geen boek voor aan het zwembad, want je bent helemaal van de wereld als je dit leest. En daar wil je niet bij gestoord worden! Je blijft erin lezen, tot de laatste bladzijde. Een heerlijk boek voor de liefhebber van een mooie en meeslepende roman.

Pluspunten: Fantasierijk, Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal, Grappig, Spannend, heel sfeervol, veel historie

Minpunten: Ingewikkeld verhaal

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Prachtig en meeslepend verhaal

5 april 2010

| Door: [Deboor](#)

| 20-29 jaar

| Barendrecht

Zeker weten is dit 1 van mijn lievelingsboeken geworden. Het verhaal is zo mysterieus en meeslepend geschreven dat je het gewoon niet weg wilt leggen. Dit is één van de weinige boeken welke ik zonder meer een tweede en derde keer ga lezen!

Pluspunten: Fantasierijk, Meeslepend verhaal, Spannend

Vond je deze review nuttig? [Ja \(3\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Meesterwerk

30 maart 2010

| Door: [MarloesGeerdink](#)

| 20-29 jaar

| Hengelo

'De schaduw van de wind' is echt een literair meesterwerk! **Carlos Ruiz Zafon weet het verhaal op een prachtige, bijna poëtische manier te brengen.** Het verhaal liet me geen moment los, sterker nog; ik heb het hele boek in minder dan 6 uur uitgelezen. Ik kon het écht niet wegleggen! **Ik bewonder Zafon om zijn fantastische schrijfstijl,** de manier van schrijven én het verhaal zijn uniek.

Hoofdpersoon Daniel stal mijn hart en ook alle andere personages lieten (en laten) me niet meer los. Ik ben nog steeds zo verrukt van dit boek, dat ik zijn andere (het spel van de engel) ook direct heb aangeschaft. In één woord: wauw. Een van mijn favorieten!

Pluspunten: Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal, Spannend

Vond je deze review nuttig? [Ja \(1\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Fantastisch!

10 december 2009

| Door: [Karen111](#)

| 20-29 jaar

| Druten

Een super mooi boek. Echt een onschrijfelijke leeservaring. Het boek heeft veel verassende wendingen. Alleen als je het boek een tijdje weglegd en daarna weer gaat lezen moet je weer even in het verhaal komen omdat het zo diep gaat.

Echt een aanrader!

Pluspunten: Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal, Spannend

Vond je deze review nuttig? [Ja \(1\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Geweldig verhaal

3 december 2009

| Door: [maalli](#)

| 14-19 jaar

| Musselkanaal

Ik had veel goede recensies gelezen over dit verhaal, dat was eigenlijk de reden waarom ik het boek kocht. Meestal lees ik literaire thrillers, maar nu wilde ik een keer wat anders. Ik zat gelijk middenin het verhaal en heb Daniel, de hoofdpersoon, direct in m'n hart gesloten. **Soms vond ik het taalgebruik wat vervelend, maar na een tijdje was ik hier min of meer aan gewend.** Ik ga zeker binnenkort het nieuwe boek van Zafon kopen!

Pluspunten: Goede verhaallijn, Meeslepend verhaal

Vond je deze review nuttig? [Ja \(1\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

gelezen in Schiedam

27 juli 2009

| Door: Anoniem

| Schiedam

Een reeds door velen gelezen en met lof omschreven boek, nu uiteindelijk ook in mijn bezit. Gelijk vanaf het begin intrigeerde het verhaal me en kon het ook niet meer wegleggen. Meer dan 500 blz. in twee dagen is toch wel de top van mijn concentratie en bij tijden gonstte het in mijn hoofd... Wat een genot: een boek bestaand uit meerdere genres: detective, thriller, liefdesverhalen, humor, soms bijna sprookjesachtig. Zoveel levensverhalen en personages door elkaar heen uit gewerkt met als achtergrond een voelbaar tijdsbeeld van Barcelona na de Burgeroorlog. **Het taalgebruik is wellicht even wennen vanwege het overvloedige gebruik van bijvoeglijke naamwoorden die niet allen meer even actueel zijn en de soms wat stroef aanvoelende zinsconstructies.** Maar na gewenning neemt het je helemaal op in de wereld en tijd van Daniel. Overspoeld door emoties weet ik zeker dat gedurende het lezen van dit boek mijn hart in verschillende tempo's heeft geklopt. Met ingehouden adem sommige passages verslonden. De levendig omschreven situaties en sfeer maken het voor mij een mooi boek. Ik moet wel glimlachen om het volgende stukje (Dramatis Personae 1966): "Bea says that the art of reading is slowly dying, that it's an intimate ritual, that a book is a mirror that offers us only what we already carry inside us, that when we read, we do it with all our heart and mind, and great readers are becoming more scarce by the day." Alhoewel ik deze stelling maar ten dele onderschrijf vond ik het wel een strelende knipoog. (ik heb dit boek in de engelse versie gelezen "The Shadow of the Wind")

Vond je deze review nuttig? [Ja \(1\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Aanrader

15 juli 2009

| Door: Stefanie

| Dieren

Dit boek is een echte aanrader! Het is een dik boek, maar daar merk je weinig van. Je blijft lezen en leest het zo uit. Een verrassend en mysterieus verhaal...

Vond je deze review nuttig? [Ja \(1\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Heerlijk boek

7 juli 2009

| Door: Joyce

| TILBURG

Wat een heerlijk boek! Prachtig hoe de als het ware twee verhaallijnen door elkaar lopen en toch op een zeer speciale manier met elkaar verbonden zijn. Geweldig ook hoe de schrijver de verschillende personages heeft uitgewerkt. Met een aantal van hen kon ik zo meeleven. Het boek is ook op een **mooi manier geschreven en het leest heel fijn**. Dit is een boek dat ik aan iedereen aan zal raden! Binnenkort maar eens beginnen aan zijn nieuwste boek.

Vond je deze review nuttig? [Ja \(1\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Zeer langdradig en ingewikkeld geschreven.

17 juni 2009

| Door: Moque.

| STEENWIJK

Dikke pil waar ik moeilijk doorheen kon komen. Ik heb er ook lang over gedaan om het boek uit te lezen en had af en toe zin om maar aan een ander boek te beginnen. Aangezien dat toch mijn eer te na was, heb ik me er toch doorheen geworsteld. Af en toe moest ik stukken teruglezen, omdat ik niet meer wist wie een personage was of omdat ik de draad kwijt was. Terugkijkend vind ik het op zich wel een leuke verhaallijn, maar erg **ingewikkeld geschreven** en het boek had wat mij betreft de helft dunner kunnen zijn.

Vond je deze review nuttig? [Ja \(3\)](#) | [Nee \(2\)](#) | [Ongepast?](#)

Fantastisch verhaal

2 juni 2009

| Door: Marco de Vries

| Nieuwerkerk aan den IJssel

Een van de beste boeken die ik de afgelopen jaren heb gelezen. Mooie beschrijving, **makkelijk leesbaar**, uitzonderlijke verhaallijn.

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Een hype die niet de moeite waard is

25 mei 2009

| Door: Anoniem

| WADDINXVEEN

Helaas heb ik me, als literatuur verslaafde, door alle positieve reacties laten overhalen dit boek te lezen. Dit tegen mijn principe om een boek te lezen dat een hype is. K vond het een oppervlakkig en niet boeiend boek. K zal me voortaan ook niet meer laten verleiden tijd te besteden aan de fantasiewereld van Zafon.

Vond je deze review nuttig? [Ja \(1\)](#) | [Nee \(4\)](#) | [Ongepast?](#)

Spannend en veel diepgang

2 mei 2009

| Door: Henk

| Ruurlo

Prachtig gestileerd verhaal tegen een achtergrond welke steeds meer gaat leven naar mate je vordert met lezen. Boeiend, mooie beschrijvingen en karakters die uit de werkelijkheid lijken weggelopen. Echte aanrader.

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Meesterlijk

29 april 2009

| Door: marty star

| RIJNSBURG

Meesterlijk, ik kan er niets anders van maken, zeer intelligent geschreven, een prachtig verhaal met vele verrassende wendingen die je tot de laatste bladzijde in zijn greep houdt!

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

langdradig boek

27 april 2009

| Door: A van Tiggelen

| MAARSSEN

Ook ik heb het boek gekocht omdat het zoveel goede beoordelingen had. Het verhaal vond ik best wel saai. Meestal lees ik een boek achter elkaar uit, maar hier heb ik heel lang over gedaan, soms was ik dan de draad kwijt, er komen nogal veel personages in voor. Ach, we houden het er maar op dat smaken verschillen !

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(1\)](#) | [Ongepast?](#)

Van adembenemende pracht

26 april 2009

| Door: Anoniem

| GOES

Geweldig boek, **prachtig geschreven**. **De schrijfstijl is klasse, dit adembenemende verhaal wordt** **detaillijk en schitterend verteld**. De Schaduw van de Wind is een pareltje voor de zwijnen die zeuren over de langdradigheid: het is uitvoerig en **woordenrijk**, maar allesbehalve saai.

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

wat een ongelofelijk saai boek

20 april 2009

| Door: Hanneke

| BREDA

Ik begon met veel enthousiasme aan dit boek. Het was mij van diverse kanten aanbevolen. Vooral ook omdat het overal in de boekenwinkels op een eerste plaats prijkte dacht ik hier echt iets interressants gevonden te hebben. De eerste pagina's vond ik minder pakkend, maar soms heeft een verhaal even tijd nodig om op gang te komen... Halverwege het boek was ik ernstig verveeld en ik moet zeggen dat ik ook na veel geworstel niet veel verder meer ben gekomen. Wat een saai en langdradig verhaal..... Ik begrijp echt helemaal niets van de hype over dit boek!

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(1\)](#) | [Ongepast?](#)

Niet mijn kop thee

17 april 2009

| Door: M Verstappen

| REUVER

Ik lees graag, maar dit boek kon mij niet bekoren. Alles wat in het boek gebeurt is het net niet. Ik vond het misplaatst romantisch en langdradig en voelde mij al zeker niet meegenomen naar de straten van Barcelona. Samenvattend: GAAAP !

Vond je deze review nuttig?[Ja](#) (0) | [Nee](#) (1) | [Ongepast?](#)

De schaduw van de wind

15 april 2009

| Door: Anoniem

| AMSTERDAM

Zonder twijfel het mooiste boek dat ik ooit heb gelezen. Zo indrukwekkend en **prachtig verwoord...** Dikke 10! **Deze schrijver weet als geen ander wat hij met woorden aan moet.**

Vond je deze review nuttig?[Ja](#) (0) | [Nee](#) (0) | [Ongepast?](#)

Eindelijk weer een topper!

4 april 2009

| Door: Maud de Lange

| Nuth

Het leuke van dit boek is dat terwijl je aan het lezen bent men zich echt in de straten van Barcelona waant. Je herkent allerlei stadsdelen en bekende plekken. Het boek begon een beetje slap in mijn ogen maar toch wordt men op een gegeven moment zo gegrepen door het boek dat je niet meer kunt stoppen! Het plot is echt ongelooflijk, alles wat ik had gedacht was totaal anders! Echt en superversassend plot! Eindelijk weer een echte topper.

Vond je deze review nuttig?[Ja](#) (0) | [Nee](#) (0) | [Ongepast?](#)

Geen woorden voor...

15 maart 2009

| Door: Natascha Leunissen

| Landgraaf

Gisteren in het boek begonnen en in 1 dag uitgelezen. Wat een fantastisch boek.... Het boek neemt je mee in het leven van de hoofdpersoon die tegelijkertijd eenzelfde soort levenswegen bewandeld als de schrijver waar hij naar op zoek is. Dit boek heb ik ook 'geadopteerd' en wil ik eveneens voor geen enkel geldbedrag kwijt. Weergaloos! Echt geen woorden voor.

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Schaduw van de wind

8 maart 2009

| Door: Willy Hemmelder

| Borne

Een weergaloos en tijdloos boek. Het neemt je mee naar vroegere tijden en **zorgt door een geweldige schrijfstijl en prachtige verwoordingen voor een uniek uitgave, die je vooral niet mag missen. Een van de mooiste boeken qua taalgebruik.**

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Wauw!

1 maart 2009

| Door: Sanne

| Kesteren

Wat een ongelooflijk mooi boek! Het deed me denken aan 'Een schitterend gebrek' van Arthur Japin, qua romantiek en tragiek. De auteur heeft een **heel mooie schrijfstijl en door het taalgebruik en deze stijl blijf je het hele boek door geboeid en dat wil wat zeggen voor een boek van ruim 500 bladzijden!** Echt geweldig!

Vond je deze review nuttig?[Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Adembenemend mooi....

21 februari 2009

| Door: Linda Duijverman

| 'S-GRAVENHAGE

Lees en oordeel. Ruiz Zafon is een rasverteller. Ontroerend mooi geschreven; in jaren niet zo een mooi boek gelezen. Met een zucht heb ik de laatste bladzijde omgeslagen, alsof een lieve vriend vertrokken is...

Vond je deze review nuttig?[Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Mooi!

19 februari 2009

| Door: Anoniem

| AMERSFOORT

Erg mooi boek! **In het begin moest ik wel wennen aan de schrijf stijl, hij gebruikt veel moeilijke woorden, maar eenmaal gewent is het een geweldig boek!**

Vond je deze review nuttig?[Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

meeslepend

4 februari 2009

| Door: Kla

| doetinchem

Ondanks dat ik pas 200 pagina's heb gelezen in het boek, laat het me niet los. Het is spannend, aangrijpend en prachtig geschreven. Ben benieuwd naar het einde en ook weer niet: dan is het boek jammergenoeg uit ! Iedereen MOET dit boek gewoon gaan lezen !!!

Vond je deze review nuttig?[Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Ik wou dat ik zo mooi kon schrijven

29 januari 2009

| Door: T.Klouwer

| EDAM

Dit boek is een genot om te lezen. Applaus voor de schrijver.

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Schaduw van de wind

26 januari 2009

| Door: Anoniem

| Hoogezand

Omdat ik toch wel wilde weten hoe het af liep heb ik het boek uitgelezen. Helemaal bevredigend was dit niet. Wat ik bij bladzijde 100 als einde had bedacht bleek ook te kloppen. Het was wel overduidelijk. **Wat me nog het meest geïrriteerd heeft zijn de zinnen van wel vijf regels lang. Bij de vijfde regel weet ik allang niet meer hoe de zin begon. De hoogdravende zinnen van de heer Fermin maakten het er niet beter op.** Soms was ik totaal de draad van het verhaal kwijt. Op zich een leuk bedacht verhaal, maar soms toch wel zeer onduidelijk!

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

sprookjesachtig

1 januari 2009

| Door: Desiree

| Voorburg

Dit boek raad ik iedereen aan die van romantiek en spanning houdt. Het sleept je mee met de hoofdpersoon en de hoofdpersoon van het boek wat hij uit het kerhof van boeken heeft gehaald. Het zijn 2 boeken doorelkaar. **Heel mooi geschreven!**

Vond je deze review nuttig?[Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Zeer meeslepend

27 december 2008

| Door: Simone Piers

| Hoogezand

Dit is echt een prachtig boek voor mensen die houden van een roman met diepgang en spanning. De schrijver laat je tot het laatste moment in het ongewisse over de uitkomst. Een zeer meeslepend boek wat je nauwelijks kunt wegleggen! Een echte aanrader!

Vond je deze review nuttig?[Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Sprookje in Barcelona

18 november 2008

| Door: Anoniem

| Budel-dorplein

Het boek leest als een sprookje, dat zich afspeelt in Barcelona tijdens een gruwelijke periode. De tienjarige Daniel krijgt een boek in handen en raakt gefascineerd door de schrijver. Hij gaat op zoek naar diens achtergronden. Tijdens zijn zoektocht wordt Daniel geholpen door vele kleurrijke personen. Tegelijkertijd wordt Barcelona geteisterd door de gruwelen die het begin deze eeuw meemaakte. Het boek is zo mooi vanwege de prachtige personages en de bijzondere gebeurtenissen in Daniels leven, terwijl hij oproeit.

Vond je deze review nuttig?[Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

ga mee naar barcelona, terug in de tijd

9 november 2008

| Door: Peet

Vorig jaar op vakantie geweest naar Barcelona. Ik wilde een nieuw boek mee, sta je daar voor al die boeken en top-tienen... De sticker met (toen nog) 'meer dan 400.000 exemplaren verkocht', daar viel

mijn oog op. Waarempel, het speelde zich af in Barcelona. Meegenomen dus. Ook mij sprak het verhaal op de achterkant niet erg aan, maar ben er halverwege de vakantie toch in begonnen (toen had mijn amper-boeken-lezende vriend het inmiddels uit). Je wordt aan de hand meegeleid door het Barcelona van de jaren 30. Eerst kalmpjes, Daniel is niet een spectaculair persoon. Gaandeweg wordt de man steeds dapperder, het verhaal steeds spannender, en Julian Carax móet ontmaskerd worden. Prachtige personages (vooral de 'zwerfer' die Daniel in dienst neemt!!!). Prachtig boek, ook als ik niet in Barcelona was geweest. Ik heb gelachen, gehuild en mijn nagels afgebeten (doe ik nooit!). Een boek wat ik het liefst niet tussen mijn andere boeken zet, maar op een ereplek verheven.

Vond je deze review nuttig? [Ja \(1\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Wat een prachtig boek

22 oktober 2008

| Door: Anoniem

Normaal gesproken ben ik geen fan van de zogenaamde literaire boeken, zodat toen ik dit boek in handen kreeg ik niet erg enthousiast was. Dat was dus helemaal verkeerd gedacht. Wat een ontzettend goed boek is dit! Het begint met de jongen Daniel die op een dag door zijn vader wordt meegenomen naar een labyrint met vergeten boeken. Volgens zijn vader worden boeken meer waard naarmate ze worden gelezen. Daniel mag een boek uitzoeken en moet daar dan goed voor zorgen. Hij vindt het boek De Schaduw van de wind en bij thuiskomst begint hij te lezen totdat hij het uit heeft. De schrijver is een onbekende auteur en Daniel vat het plan op om op zoek te gaan naar deze auteur. Gedurende zijn zoektocht komt hij allerlei personen tegen en raakt meer en meer verstrikt in het leven van deze auteur Julian Carax. Meer kan ik er eigenlijk niet over vertellen, anders gaat het plezier van het lezen van dit boek teniet. Wel kan ik zeggen dat dit echt een heel verrassend boek is, zo eentje waarvan je denkt: dit is niets, maar wat kan je je daarin vergissen. Dus trek je niets aan van dat label literair, maar ga dit boek lezen!

Vond je deze review nuttig? [Ja \(0\)](#) | [Nee \(0\)](#) | [Ongepast?](#)

Ai

21 oktober 2008

| Door: Wendy

| hilversum

Het is lastig om voor een ander een beoordeling te geven over een boek. Dit boek bijvoorbeeld kon bij mij niet uit de schaduw komen. Het bleef verborgen onder de donkere wolken. Ik vond het aardig maar niet geweldig. Ach.. lees het zelf en beoordeel het zelf.

Vond je deze review nuttig?[Ja](#) (0) | [Nee](#) (0) | [Ongepast?](#)

Mooiste boek ooit gelezen!

19 oktober 2008

| Door: Purdey

| Ede

Ik hoorde dat dit een heel mooi boek moest zijn. Daardoor ben ik het gaan lezen. Niet door het verhaaltje wat op de achterkant staat. Dat sprak me eigenlijk niet aan.. Maar wat een schitterend boek zeg.. Echt het mooiste boek wat ik ooit heb gelezen. Het is onmogelijk om dit boek weg te leggen.

Vond je deze review nuttig?[Ja](#) (1) | [Nee](#) (0) | [Ongepast?](#)

Reseña 12

'De schaduw van de wind' mag dan een wereldwijd verkoopkanon zijn, dat maakt van het boek nog geen betrouwbare stadsgids van Barcelona.

De verwevenheid tussen stad en personage is bij Zafón ver te zoeken

'La Ciutat Vella' is de oude stad van Barcelona, het toeristische centrum. Een honingraat van middeleeuwse straatjes en pleintjes waar de tijdgeest heeft huisgehouden. Maar vanavond is het er vrijwel uitgestorven. Terug in de tijd is er niet bij, maar met de T-shirts en de kitsch achter de rolluiken, kun je je voorstellen hoe het er ooit uitzag. Een werkplaatsje, een winkeltje met worsten tussen beha's en overhemden, een 'clásico' waar Catalanen hun zelfgemaakte sterkedrank wegwerken, een Baskisch restaurantje waar je niet wordt getild. En overall schaduwen. Als er één stad rijk is aan schaduwen, dan het oude Barcelona. De Carrer de Santa Anna is een schemerig winkelstraatje zoals ik die inmiddels bij tientallen heb doorkruist op mijn pijnlijk gezwollen voeten. Als er één stad is waar je goedkoop schoenen kunt kopen, dan Barcelona. Je moet alleen je oude nog niet weggooien. Bij een kerkpleintje focus ik op de donkere gevels. Op zoek naar een boekhandeltje dat er niet is. Of niet meer. Maar in het boek dat me hier brengt, bestond het wel degelijk, zo'n vijftig jaar geleden: 'Mijn vader en ik woonden in een klein appartement aan Carrer de Santa Anna naast het kerkplein. De woning lag direct boven de boekhandel.' De schaduw van de wind (2001) van Carlos Ruiz Zafón is zowel een 'gothic novel' als een historische speurdersroman. Bovendien is Zafón een Barcelonees en dat zullen we weten. Als je na honderden pagina's weet hoe het zit, heb je roodomrande oogjes van het kaartlezen. Auteurs doen het vaak, een snuffje topografie, soms een snuifdoos vol. Couperus, Dickens, Bordewijk, Joyce, Hermans, Auster. Detectiveromans staan er bol van: Maigret in Parijs, Sherlock Holmes in Londen, Philip Marlowe in L.A., Martin Beck in Stockholm. Voor de lezer die er was, is het de schok der herkenning; voor anderen een kennismaking. Vaak is het een trucje van de auteur om zijn fictie de meerwaarde van de authenticiteit te geven. Want maakt het echt uit of de hoofdpersoon de Keizersgracht inslaat om zich bij de Magere Brug in de Amstel te verdrinken? Als hij het maar doet. Zafón schreef een topografische roman met de pretentie ons het Barcelona van een halve eeuw terug te leren kennen. De vraag is of dat gelukt is. Bij Couperus, bijvoorbeeld, leer ik niet alleen Den Haag rond 1900 kennen, maar daardoor ook Eline Vere. Die verwevenheid tussen stad en personage is bij Zafón ver te zoeken. Eerder lijkt hij Barcelona uit commerciële overwegingen als decor te hebben gebruikt, als toeristische trekpleister, en dan met name die oude stad, de buurten aanpalend aan de Ramblas: El Raval, Barri Gòtic, La Ribera en El Born - die soms nog de sfeer en grandeur van vijftig jaar geleden ademen. Het is als Appie Baantjer die stevast de Wallen als vaste locatie neemt: overbekend en uitgemolken. Slim. Erg? Welnee, maar wel als je, zoals Zafón, de pretentie hebt me kennis te laten maken met het onbekende Barcelona van een halve eeuw geleden. Spannend en beeldend als het boek is, topografisch is het een toeristische brochure: Plaça Reial, station Francia, de Ramblas, Plaça de Catalunya, de Colón. En als Zafón een uitstapje maakt, dan naar het ook al overbekende Montjuïc en Tibidabo. Allemaal de moeite waard, maar obligaat. Het is een wonder dat Gaudí niet als personage wordt opgevoerd. Kortom, voor het wat onbekendere Barcelona hoef je het boek niet te lezen. Mijn eigen favoriete buurt Gràcia bijvoorbeeld, waar de straatjes en pleintjes minstens even fraai zijn als in die oude stad, de prijzen schappelijker en de marktjes authentiek, wordt er niet in genoemd. De prachtige, voormalige visserswijk Barceloneta wordt er even met de haren bij geslept als toeristisch uitstapje, terwijl - als de wind een schaduw zou kunnen hebben - je die daar toch aantreft. **Desondanks voert Zafón je in bloemrijke taal - even barok als de stad, soms zelfs even vermoeiend - langs plekken die je niet kende.** En als één stad zich leent voor een spannende, spookachtige vertelling, dan dat oude Barcelona. Loop er 's avonds door, als het lawaai afneemt, de rolluiken dicht zijn en de schaduwen zich vormen. Achter elke hoek kan inderdaad 'een figuur zonder gezicht of identiteit' staan, in wie Zafóns held Daniel Sempere panisch de duivel zelf meent te herkennen. Het beste is aan de oostkant van de oude stad te beginnen, mooi als je net per treintje van het vliegveld op het oude station Francia aankwam. Ertegenover ligt het buurtje El Born. Haast is geboden, want ook hier zijn slimme exploitanten en gewetenloze architecten doende. Ik loop in de richting van de kerk 'Santa Maria del Mar' waarin een van de romanpersonages haar vingers bij wijze van spreken ontvelt aan de rozenkrans. Ik zoek het café-restaurant 'El 4 Gats' in de Carrer Montsío waar Daniels ouders elkaar voor het eerst ontmoetten. Picasso at er, en Ortega y Gasset, en Gaudí en Dalí. Ik straks ook, want de roem ervan is ook culinair. Ongemerkt, elk straatje hetzelfde en toch verraderlijk anders, ben ik aan de andere kant van de Carrer de la Princesa in La Ribera beland. Ook dit buurtje komt niet veel voor in de roman - waar de straatjes zo smal zijn dat je elkaar nauwelijks kunt passeren, en waar het altijd donker is door de hoge huizen. Het is er allemaal minder opgepoetst dan in de aanpalende Barri Gòtic. Hier wonen nog oude Barcelonezen tussen de migranten. Hier krijg je nog overheerlijke Catalaanse worsten, visjes, en zuivere olijfolie in plaats van T-shirts en juwelen. Hier kun je je nog laten scheren, in een soort huiskamer, voor vijf euro. Hier ga je geloven dat de wind inderdaad een schaduw heeft. De schaduw van het verleden. Spannend als het boek is, dát Barcelona laat Zafón liggen. Zeker, Plaça de Sant Felip Neri is een wat vergeten, schitterend pleintje, weggedrukt tussen formidabele monumenten. Hier woont in de roman de mooie Nuria die Daniel op weg helpt het mysterie te ontsluit. Er is hier niemand, tenzij je in dolende geesten gelooft. Dan zou je er de schoolkinderen horen kermen die hier tijdens de Burgeroorlog omkwamen, de granaatinslagen als littekens in de muren. Ga erheen. Net als naar het kerkhof op de

overbekende heuvel Montjuïc, waar Zafón aangrijpend een begrafenis beschrijft. Daar ben je werkelijk even terug in plaats en tijd. Maar het onbehaaglijke is dat ik me na een tijdje, boek bij de hand, locaties onderstreept, lichtelijk verneukt voel. Want steeds meer wordt duidelijk dat Zafón de boel ook belazert. Veel van die locaties blijken nooit te hebben bestaan en dat terwijl de roman toch wordt aangeprezen als een authentiek tijdsbeeld van de stad. De lezer zal bijvoorbeeld op zoek gaan naar het o zo belangrijke 'Kerkhof der vergeten boeken'. Een bombastisch beschreven labyrint van een bibliotheek in de Carrer Arc del Teatre. Die laatste bestaat - een tochtige steeg. Niets echter van een 'grote deur van bewerkt hout' of 'achtergelaten karkas van een paleis'. De tand des tijds? Nee, nooit bestaan. Daar sta je dan, gefrustreerd, want hier draaide het toch om? Zou dat boekwinkeltje in de Carrer Santa Anna dan ook zijn verzonnen? Verward loop je kilometers naar het spookhuis aan de Avinguda del Tibidabo, waar alles begon en alles eindigt. Zafón geeft er een uitvoerige, huiveringwekkende beschrijving van, zelfs het huisnummer: 32. 'Eenzaam verhief zich de grote, donkere toren van het Aldayo Palazzo, verankerd tussen de golvende boomtoppen.' Vergeet het maar. Fantasie. Zoals het vervallen hospitaal Santa Llúcia 'in de ingewanden van een oud, vervallen paleis in Carrer Montcada'. Zoals de hoedenwinkel aan de Ronda San Antonio en het college San Gabriel. Verzonnen. Waarom in godsnaam in een stad die zo rijk is aan geschiedenis en monumenten? Als je een geloofwaardige historische roman wilt schrijven, zorg je er toch voor dat de feiten kloppen? Achteraf zei Zafón dat het er allemaal best had kunnen gebeuren. Tja. Ik laat toch ook niemand op het Binnenhof wonen omdat de Haagse toeristische dienst dat graag zou willen? Zelfs ik, Hagenees, kan zo tien plaatsen in dat oude Barcelona aanwijzen die even suggestief als historisch juist zijn. Begin op de Plaça del Comerç ten noorden van het Parc de la Ciutadella, bij voorkeur 's avonds. Neem de Carrer del Portal Nou, in La Ribera, en loop via de Plaça Sant Augusti Vell nog even rechtdoor. Sla dan plompverloren ergens linksaf, zuidwaarts. Neem kriskras de nauwe steegjes naar El Born tot aan de Via Laietana. Steek die over naar de Ciutat Vella en loop noordwaarts de Barri Gòtic in. Gewoon zigzaggen. Als je het overdag doet, de Ramblas over, Raval in, waar je 's avonds beter de schaduwen kunt mijden. In die paar uur voel je dat oude Barcelona-van-toen op die manier meer dan Zafón bij je oproept. En een stuk authentieker.

Reseña 13

Karakters op de golven van oorlog en nieuwe hoop

Noem het een detective, noem het een (historisch gefundeerde) roman, nee, noem het een historische liefdesdetective. Zou er überhaupt een genre aanduiding bestaan - anders dan fictie - voor dit zo ongewone boek? *La sombra del viento* - inmiddels ook in de Nederlandse vertaling *De schaduw van de wind* een bestseller - grijpt je vanaf de eerste zinnen bij de strot. Dan nog heeft verwondering de overhand; verwondering over het binnentreden in een wereld die misschien als lezer niet helemaal de jouwe is tenzij je aan het boekenantiquariaat verslingerd bent.

Maar die wereld fungeert slechts kortstondig als glijbaan naar het eigenlijke verhaal, dat je al heel snel compleet in de greep krijgt. Onder de fictie groeit een bodem van non-fictie - de harde realiteit van het Spaanse Franco regime op de toppen van zijn dictatoriale macht in de jaren veertig en vijftig van de nog maar net voorbijgeëeuwen.

Hét verhaal? In *De schaduw van de wind* laat Carlos Ruiz Zafón twee verhalen over elkaar schuren - congruent als ze zijn, gesitueerd in twee opeenvolgende generaties zonder familieband met elkaar - met steeds weer en steeds meer onderlinge verbindingen. Er zijn déjà vu's en reflecties en de beleving is als bij het befaamde Droste-cacaobusje: hoe geconcentreerder je kijkt, hoe dieper je herhalingen en spiegelingen ziet.

Hoofdpersoon Daniel is de bedachtzame, wat verlegen en laatbloeiende jongen die door het niet-bestaande toeval stuit op een soort alter ego van één generatie boven hem, waarmee hij geleidelijk lijkt samen te smelten en die ten slotte zijn redder wordt. Een personage dat hem gaandeweg wijzer doet worden en hem leert de samenhang der dingen te begrijpen. Ieder van ons kan Daniel zijn; wordt Daniel door het boek binnen te stappen. Op de vleugels van liefde, vriendschap, moord en intrige wordt hij voortgesleurd door de harde werkelijkheid en een zo-had-het-kunnen-zijn.

Gaandeweg vallen steeds meer puzzelstukjes op hun plek maar telkens op een verrassend andere wijze dan je verwacht. Aan het slot worden cirkels gesloten die een periode bestrijken van 1915 tot 1966. In dat tijdvak wordt oord van handeling Barcelona volkomen op zijn kop gezet om uiteindelijk bij Zafón de zachte landing te maken die je je doet afvragen of het werkelijk zo heftig was wat de voorgaande 542 bladzijden je voorschotelden.

Want heftig is het, al doet de titel anders vermoeden. Heftig en intrigerend tot op het laatste, ontroerende woord.

La sombra del viento (in de eigen taal in 2001 uitgebracht) werd Zafóns wereldwijde doorbraak na zijn debuut *El principe de la niebla* (1993), bekroond met de Edebé-literatuurprijs voor jeugd-fictie, en na drie andere jeugdromans. In *De schaduw van de wind* is de auteur volwassen geworden. Hij schetst onmogelijke gepassioneerde liefdes versus de vriendschappelijke als pleister op de wonde, maar het diepst gaat hij in het openleggen van wat oorlog en ingrijpend persoonlijk drama vermogen met mensen en hun karakters te doen.

Dat vreet hier nog het sterkst in: de onomkeerbare treurigheid waarin hoop en verlangen kunnen verkeren in het menselijk bestaan, maar dat ook als een perpetuum mobile is: elke volgende generatie start met eigen uitzicht op nieuw licht.

Zafón schildert gloedvol en beeldend, maar zonder overdaad; in de vertaling blijft dat goed overeind. Jammer alleen dat in de gebonden versie met foto's van (oud-) Barcelona de onderschriften in het Nederlands zo knullig zijn. Maar wie van boeken voor in-één-adem-uit houdt en met 543 pagina's het risico van luchtgebrek op de koop toe neemt, is deze roman een aanrader.

Reseña 14:

zondag 24 oktober 2010

Barcelona

Ik laat mij wel eens verleiden tot een hype, dus kocht ik toch *De schaduw van de wind* van Carlos Ruiz Zafón. Ik heb geen spijt.

Het is het verhaal van Daniel Sempere, zoon van een boekhandelaar in het Barcelona van begin en midden vorige eeuw.

Hij wordt door zijn vader meegenomen naar het Kerkhof der Vergeten Boeken (alleen hierom al vond ik dat ik het boek moest lezen). Hij mag er een boek uitkiezen waar hij zijn leven lang op moet passen. Hij kiest het boek *De schaduw van de wind* van Julián Carax. Het blijkt het laatste exemplaar te zijn van dit boek en dat intrigeert Daniel. Hij gaat op onderzoek uit.

Dat onderzoek brengt hem in een maalstroom van gebeurtenissen. Hij wordt aangesproken door een vreemdeling die het boek koste wat kost in zijn bezit wil hebben. Niet om het boek te lezen, om het te verbranden. Daniel komt erachter dat het magazijn van de uitgeverij van Carax is afgebrand. De secretaresse van de uitgeverij, Nuria Montfort, blijkt de dochter van de bewaarder van het Kerkhof der Vergeten Boeken en zij heeft het exemplaar van Daniel gered. Zij is verliefd op Carax, terwijl Carax alleen oog heeft voor Penélope, het meisje dat hij noodgedwongen heeft moeten achter laten in Barcelona nadat ze door haar vader werden betrappt. Hij vluchtte zonder haar naar Parijs om later terug te keren naar Barcelona, op zoek naar zijn geliefde.

Door het verhaal beweegt zich de sinistere figuur van inspecteur Fumero. Hij is gewetenloos op jacht naar Carax en een climax tussen deze twee lijkt onvermijdelijk. Daniel wordt bijgestaan door een zwerver die hij van de straat redt door hem een baan in zijn vaders boekhandel aan te bieden. Deze Fermín Romero de Torres heeft ook zijn verleden met Fumero maar blijkt een onmisbare hulp voor

Daniel in zijn zoektocht naar Carax.

Waar Carax met hart en ziel gebonden is aan Penélope, zo heeft Daniel zijn hart verloren aan Beatriz, de zus van zijn beste vriend. Hij vertelt Bea het verhaal van zijn zoektocht:

Ik begon mijn verhaal met die ochtend, lang geleden, dat ik wakker werd en me het gezicht van mijn moeder niet meer voor de geest kon halen, en stopte pas bij de beschrijving van de schaduwwereld die ik die morgen had gevoeld in het huis van Nuria Montfort...Ik vertelde haar hoe ik tot op dat moment niet had begrepen dat het een geschiedenis was over eenzame mensen, over afwezigheid en verlies, en dat ik me er daarom in had verscholen, tot het zich begon te vervlechten met mijn eigen leven, alsof ik uit de bladzijden van een roman was gevluht.

En dat is de kern van dit verhaal. Praktisch alle figuren in deze roman dragen de eenzaamheid in zich mee. Uiteindelijk vormt het leven van Daniël een parallel met het leven van de schrijver Carax. Die parallel is groter dan Daniël zou vermoeden of wensen en dat wordt knap uitgewerkt door Zafón. Het thema eenzaamheid verwerkt hij ook nog eens in zijn schildering van de stad Barcelona. Niet zozeer de stad zelf als wel de weersomstandigheden spelen hierin een rol. Ze dragen bij aan de sfeer in het boek. Een paar voorbeelden:

De eerste dagen van de zomer van 1945 regen zich aaneen en we wandelden door de straten van een Barcelona gevangen onder een asgrijze hemel, met een waterig zonnetje dat over de Rambla de Santa Mónica stroomde als een guirlande van vloeibaar koper.

Bijna verraderlijk verdween de middag als sneeuw voor de zon, met een koude wind en een paarse lichtsluier die tussen de kieren in de straten gleed.

De storm wachtte niet op het invallen van de avond om zijn tanden te laten zien...Toen we om Plaza Molina heen reden, Calle Balmes in, vervaagde de stad al onder gordijnen van vloeibaar fluweel die me eraan herinnerden dat ik niet eens een miezerige paraplu had meegenomen.

En zo zijn er wel meer. **Zafón's taalgebruik is bij tijd en wijle bloemrijk en daar houd ik wel van.**

Heeft het boek nu gebracht wat ik er van verwachtte? Eigenlijk wel. De gebeurtenissen zijn onwaarschijnlijk, enig realisme is ver te zoeken. Dat verwacht ik ook niet van zo'n boek. Ik verwacht een **vlotgeschreven verhaal**, een goed plot en kleurrijke personages en daar voldoet het prima aan. Verder houd ik niet van losse eindjes. Die zijn er dan ook niet. Zelfs een terloopse afspraak met een oude baas in het gesticht wordt uiteindelijk groots nagekomen en dat stemt tevreden. Ik vind het een prima boek.

Reseña española 1:

Hoy vengo con la reseña de un libro al que le tengo **muchísimo cariño**. Mis padres me lo regalaron por navidad hace cosa de cuatro años, más o menos. Al principio puse cara de: “¿de verdad esperáis que me lea esto?” bueno, también pensé una palabra malsonante...La portada no me atraía nada de nada, se salía de la temática a la que me había acostumbrado, etc. En resumen, que **me costó horrores ponerme a leerlo**. Y cuando empecé, no pude parar. Y a mis dieciséis añitos me vi envuelta en **la mayor novela de misterio que he leído jamás**. Y desde entonces, la he releído y releído muchísimas veces.

La Sombra del Viento está ambientada en la **Barcelona de la posguerra**. Como núcleo, tenemos a una familia humilde que lucha por sobrevivir en su librería, rezando por que la gente olvide las desgracias que asolan sus vidas día tras día y que busquen consuelo en las páginas de un libro.

Nos sumergimos en la historia poco a poco, conociendo primero **El Cementerio de los Libros Olvidados**, un lugar recurrente en las novelas de **Ruiz Zafón**, donde los libros pueden ser recordados para siempre. Y es en este lugar donde nuestro protagonista, el pequeño **Daniel Sempere**, descubre un libro que cambia su vida para siempre: **La Sombra del Viento**, escrito por **Julián Carax**. Desde ese momento y a lo largo de muchos años, el niño se obsesiona con su autor hasta el punto de indagar en busca de la información que guarda relación con la **desaparición del escritor** en extrañas circunstancias.

A partir de ese momento, viviremos con un **Daniel ya adulto**, los acontecimientos que le llevarán a resolver el misterio de Julián Carax y de los hechos que **cambiaron su vida para siempre**. Al mismo tiempo, Daniel se verá envuelto en conflictos de todo tipo: la insistencia de un hombre de cara quemada que se hace llamar **Lain Coubert** en hacerse con ese libro, los primeros amores, la traición de la amistad...

Y de esta manera, los pasos de la búsqueda de Julián Carax lo llevarán a darse cuenta de los **paralelismos entre su propia vida y la del autor**.

Los **personajes** son simplemente **sublimes**. Todos diferentes, con características totalmente opuestas, llevarán al lector a amar a muchos de ellos y a odiar intensamente a otros pocos.

Tengo que destacar a algunos como al **Inspector Fumero, Fermín Romero de Torres** y el propio Daniel.

En una ocasión oí comentar a un cliente habitual en la librería de mi padre que pocas cosas marcan tanto a un lector como el primer libro que realmente se abre camino hasta su corazón. Aquellas primeras imágenes, el eco de esas palabras que creemos haber dejado atrás, nos acompañan toda la vida y esculpen un palacio e nuestra memoria al que, tarde o temprano—no importa cuánto libros leamos, cuántos mundos descubramos, cuánto aprendamos u olvidemos—, vamos a regresar. Para mí, esas páginas embrujadas siempre serán las que encontré entre los pasillos del Cementerio de los Libros Olvidados.

La narración está hecha en **primera persona** desde el punto de vista de Daniel, en la que se intercalan **pasajes** referentes a la vida de Julián Carax, siendo estos en tercera persona. Además también se incluyen cartas y escritos que ayudan a esclarecer el relato, lo que también aporta **fluidez** a la novela.

Me puedo pasar aquí horas y horas echándole flores a esta maravillosa novela, que para mí fue una de esas que **te roban el corazón**. Pero no todo iba a ser bueno: lo que más destaca en la novela es que a pesar de la época en la que está ambientada utiliza un **lenguaje actual**, lleno de expresiones que no concuerdan con la **ambientación histórica** de la misma. Y otra cosa tengo que decir, y es que me dolían los ojos cada vez que veía escrito **“Bien venido”**

En resumen, la Sombra del Viento es una historia preciosa que **todo el mundo debería leer** aunque solo fuera por la forma de pensar del autor respecto a los **libros**. Por ello, se ha convertido sin duda, en uno de mis escritores favoritos.

Cada libro, cada tomo que ves, tiene un alma. El alma de quien lo escribió, y el alma de quienes lo leyeron y vivieron y soñaron con él. Cada vez que un libro cambia de manos, cada vez que alguien desliza la mirada por sus páginas, su espíritu crece y se hace fuerte. Hace ya muchos años, cuando mi padre me trajo por primera vez aquí, este lugar ya era viejo. Quizá tan viejo como la misma ciudad. Nadie sabe a ciencia cierta desde cuándo existe, o quiénes lo crearon. Te diré lo que mi padre me dijo a mí. Cuando una biblioteca desaparece, cuando una librería cierra sus puertas, cuando un libro se pierde en el olvido, los que conocemos este lugar, los guardianes, nos aseguramos de que llegue Aquí. En este lugar, los libros que ya nadie recuerda, los libros que se han perdido en el tiempo, viven para siempre, esperando llegar algún día a las manos de un nuevo lector, de un nuevo espíritu.

Cada línea nos lleva a un **misterio** que nos parecerá imposible de resolver, y pasaremos páginas y páginas sin que se el tiempo el que pase. El **disfrute** que acompaña a esta lectura está garantizado. Es sin duda, un libro para aprender a **amar la lectura** y para **enamorarse de las letras**.

Tratando diversas temáticas, no se encuadraría dentro de la temática juvenil, aunque sin duda es altamente recomendable también para este sector.

Reseña española 2:

Opinión personal

Hablar de este libro es hablar de un clásico pese a tener tan solo una década de vida. Zafón crea escuela en uno de los mejores libros escritos en España en los últimos años.

Desde las primeras páginas ya va creando expectación y he de decir que en las casi 500 que tiene no la pierde ni una pizca. Nos ponemos en la piel de Daniel Sempere, que un buen día es llevado por su padre a una especie de cementerio donde libros olvidados colman infinitas estanterías. Uno de esos libros cae en manos de Sempere y así comienza una historia increíble, **narrada de forma magistral, con grandes dosis de humor empleando un lenguaje en los diálogos mezcla de culto mezcla de pueblerino. Las descripciones están muy logradas**, la ambientación en la Barcelona de principios del siglo XX te sumerge realmente en un entorno privilegiado, de una época algo convulsa de nuestra historia. Qué decir, pues que es un libro diez, plagado de suspense, intriga y repito, humor muy típico de esta España del siglo pasado.

Peros no tiene, al menos para mí. **Está escrito muy bien**, la historia no flojea y no hay lagunas en las que deseemos cerrar el libro. Los protagonistas nos calarán hondo, desde Sempere hijo y Sempere padre hasta Julián Carax (autor del libro olvidado) pasando por el amistoso y chiflado Fermín que ayudará al bueno de Sempere en su “misión”.

Hablando de Fermín, sus diálogos son tan descocados y extravagantes que nos sacarán docenas de sonrisas, así como sus trepidantes acciones detectivescas. También hay un malo malísimo al que odiamos con todas nuestras fuerzas. Varios personajes secundarios que darán más fuerza a la historia como La Bernarda que dará pie a un divertido enredo amoroso con Fermín. Clara, una preciosa invidente que toma mucha fuerza en los primeros capítulos y cómo no, el amor del protagonista que no será otra que la odiada hermana de su mejor amigo, que de repente deja de ser tan odiada, ya sabéis, del amor al odio hay un solo paso.

En fin, Daniel Sempere descubre un libro que le cambiará la vida y que a buen seguro se convertirá en uno de tus libros favoritos.

Reseña española 3:

“La sombra del viento” me abrió paso a una nueva literatura, una literatura mucho más madura a la que estaba acostumbrada. Una buena amigo me lo regaló por mi decimosexto cumpleaños, cuando estaba empezando a leer “El juego del ángel” (que reseñaré dentro de poco). Hasta el momento, sólo leía literatura juvenil y fantástica. Y la saga de “El cementerio de los libros olvidados” y sobre todo “La sombra del viento” me descubrieron un nuevo mundo y una nueva literatura. Durante mucho tiempo, “La sombra del viento” fue mi novela favorita. A partir de ahí empecé un camino que ha desembocado en mis gustos literarios actuales.

La historia se divide en dos. Una dentro de otra. Daniel Sempere queda encandilado por “La sombra del viento”, cuyo autor, Julián Carax, desapareció en extrañas circunstancias. Cuando se decide a investigar la desaparición, el autor al mismo tiempo, decide mostrarnos la otra cara de la moneda y alterna las vivencias de Daniel con las de Julián. Poco a poco se va desvelando el misterio y nos topamos de cara con un final que sorprende completamente, a pesar de que en ocasiones, la novela resulta algo predecible.

Siempre que me gusta una novela, tiendo a no fijarme en los elementos que podrían desagradarme, pero como pretendo que esto sea una crítica o una reseña y no una opinión personal, intento ser objetiva. Los personajes (a los cuales adoro) en muchas ocasiones acaban cayendo en el cliché, que los deshumanizan un poco. Al mismo tiempo, son tratados con humor de forma retrospectiva, ya que son capaces de reírse de si mismos y al mismo tiempo, madurar. La importancia recae sobre los dos protagonistas, separados por el tiempo y el espacio. Daniel Sempere y Julián Carax juegan al gato y al ratón por la Barcelona de la post-guerra, engañando muchas veces tanto al lector como a los propios protagonistas. A pesar de todo lo que puedan ser, los personajes quedan para el recuerdo.

La novela se engloba dentro del género de misterio o suspense, pero desde mi punto de vista es una novela general, que engloba todo tipo de géneros. Es una novela de “todas las cosas”. El misterio está presente desde las primeras páginas y desemboca en una emotividad que caracteriza a Zafón. La Barcelona de los cuarenta es simplemente mágica. Da gusto pasear por las calles de la ciudad condal y encontrar todos los elementos y las calles nombradas por Zafón en la novela. Bajo mi punto de vista, la representación literaria de la ciudad es uno de los puntos fuertes del escritor catalán. Desde que en las primeras páginas se nombra el cementerio de los libros olvidados, todo lector voraz desea con ansias encontrar un lugar igual en las entrañas de su propia ciudad. Es simplemente un paraíso para Borges.

La narración de Zafón es excelente, pero no deja de ser entretenida y fluida. Hay muchos críticos que defienden que el texto es demasiado extenso para la historia, pero desde mi punto de vista, la extensión es perfecta. Tiene la duración adecuada para que todas las historias que conviven en la novela se entrecrucen y fluyan de manera natural, dándole la mayor importancia a la trama principal. A pesar de que la historia se puede calificar como una normal y corriente, **la narrativa de Zafón y sus**

bellas frases, te atrapan y no te dejan huir de la lectura.

Forma parte de una serie de cuatro libros. Si nos guiamos por la temporalidad de la historia, el primer libro es “El juego del ángel”, seguido por “La sombra del viento” y continuada por “El prisionero del cielo”, aunque la primera que se publicó fue “La sombra del viento”, que hoy en día es un súper-ventas en muchos países.

Aunque se puede llegar a infravalorar a Carlos Ruiz Zafón, la literatura no sólo la conforman grandes clásicos. La literatura también tiene que tener libros como “La sombra del viento”, que simplemente está hecho para disfrutar de una lectura fácil, de una manera ágil y sin pretensiones. Logra cautivar al lector en la magia del mundo de los libros con sus múltiples referencias literarias.

La magia de “La sombra del viento” está en sus palabras y en sus entrañables personajes. Llegar a tocar la sensibilidad del lector es algo que pocos consiguen, y parece ser que para Carlos Ruiz Zafón es algo natural. Es un buen libro para empezar con una literatura que va más allá de la literatura juvenil y que cautiva por igual a lectores primerizos como a lectores profesionales. Es un libro que hace falta conocer y una de las joyas de la corona de la literatura española contemporánea.

Reseña española 4:

Comentarios

Hoy me toca hablar sobre un libro que he terminado recientemente, y que tengo que reconocer que si no hubiese sido porque me lo recomendaron de forma insistente y repetida, casi seguro que no lo habría leído, ya que por época y ubicación no puedo decir que me llamase, con el agravante de que parecía tocar muchos palos y normalmente todo libro que lo intenta fracasa rotundamente. Sin embargo, quienes me lo recomendaron tenían razón, este libro es un pequeña joya que ahora estoy tremendamente contento de haber disfrutado y en cierta forma, un poco avergonzado de ser tan reticente a darle una oportunidad.

Sobre el libro, decir que como se señala en la sinopsis de la editorial, si bien podríamos decir que el hilo conductor del libro es un misterio que se desentraña a partir de que el protagonista se hace con libro, no sería menos verdad que trata también del paso a la madurez del mismo, con todas las situaciones que vive en esos años y en los que conoce a un gran elenco de personajes, todo ellos magníficamente definidos y que es imposible que no dejen huella en el lector. Y es que quizás, este es el aspecto en que más me ha llamado la atención esta obra, puesto que cada personaje que aparecía, era un nuevo universo que te atrapa sin remedio y que, a diferencia de otros libros, no es simplemente un artificio que aparece unas pocas páginas y luego es desechado por el autor, no, todos tienen un peso en el devenir de la historia y todo al final encaja como un puzle perfecto.

Además, es increíble como el autor utiliza la época convulsa (y perfectamente descrita, por cierto) para definir dichos personajes y a la vez crear un ambiente en el que en seguida piensas que cualquier cosa puede pasar a la vuelta de la esquina. En muchos momentos me parecía estar leyendo un libro de fantasía demasiado real en cuanto al “mundo” sucedían los hechos, hasta que aparecía mención a algún barrio que conocía de mis visitas a Barcelona (ciudad que por cierto es una gran desconocida para mí, hecho que quizás haga que no disfrute plenamente de la referencias que hace el autor a este respecto).

En resumen, se trata de un libro que me ha sorprendido increíblemente. Ya desde la edición que tiene (tamaño libro de bolsillo con tapa dura), pasando por la historia y personajes que se que tardaré mucho en olvidar, hasta la ambientación, todo, me ha parecido inmejorable y que encajaba para hacer un todo de una calidad realmente indiscutible. Tengo que reconocer que no conocía a este autor, del que al buscar información solo he leído cosas buenas, y después de este magnífico libro tendré que seguir de cerca.

Reseña española 5:

Me habían hablado mucho de "**La sombra del viento**" de Carlos Ruiz Zafón, diciéndome lo bien que estaba y lo entretenido que era. Como tuve la suerte de que **una encantadora amiga decidió regalármelo** me decidí a leerlo, no sin cierto miedo tras la enorme decepción producida por otro libro del que todo el mundo hablaba y que resultó ser un fiasco (me refiero al increíblemente popular "El Código Da Vinci"). Uno de mis propósitos de año nuevo era hablar más de libros, comics o música así que ésta me parece una buena ocasión para hacerlo.

La historia (sin desvelar demasiado, como siempre) arranca en la Barcelona de 1945 cuando Daniel Sempere, un muchacho de 10 años, es llevado por su padre, librero, a un lugar oculto y secreto: El Cementerio de los Libros Olvidados. Allí le pide que escoja un libro al que tendrá que proteger y cuidar con cariño durante toda su vida. Daniel encuentra "La sombra del Viento" de Julián Carax, un autor de principios de siglo XX que nunca alcanzó el éxito. Desde ese preciso instante se verá sumergido en un misterio que cambiará su vida para siempre...

Lo primero es dejar claro que mi miedo no era justificado. El libro es una gozada de principio a fin. **La prosa es ágil, elegante y divertida.** La historia engancha desde el primer momento y los personajes están tan bien explicados que llegamos a sentirlos como a viejos conocidos.

También me ha gustado mucho **el retrato de toda la época inmediatamente posterior a la Guerra Civil Española.** Una época de miedo y represión en la que cada vecino podía ser un delator o un amigo secreto, en la que tus ideas, tu orientación sexual o tu forma de vida podían suponer la cárcel o la muerte. Una época que a veces parece que algunos añoran.

Viví en Barcelona dos meses y es una ciudad que me encanta pero de la que no conozco ni la mitad de los lugares reseñados en la novela. Aún así, la atmósfera lograda por el autor es tal que no hace falta en absoluto conocerla para disfrutar de la lectura. Es emocionante comprobar el amor por la ciudad que desprende cada una de las páginas, hasta el punto de hacer de **Barcelona un personaje más.**

En definitiva un libro muy disfrutable, que se merece la repercusión que ha tenido y que guardaré con cariño en mi biblioteca de libros no olvidados.

16:58 09/11/2011

@Jordav: Me alegra mucho saber que te vas a poner con el resto de sus obras =).

Son todas BUENISIMAS.Quiza no llegan a ser taaan largas como "La Sombra del viento" ni tienen tanto "intringulis" como La Sombra del Viento y el Juego del Angel,pero...aun asi,son muy buenas y fáciles de leer.Me encanta como escribe este hombre ^^

Eso si,a mi al final la novela de "El juego del angel" me dejó "to rayao" jajaja.Creo que tendré que volver a re-leerlo,xD.

Muy buena libros,sin duda alguna.

=)

22:31 08/11/2011

Yo si que lo consideraria precuela, hay personajes que son familiares directos de los personajes y x cierta trama si concuerda.

Dicho esto me gusta mas LA SOMBRA DEL VIENTO, es mas redondo y me parece que esta escrito x maravillosamente.

Reseña 6:

Reseñado por Malosa.

Si haceis una encuesta al azar y preguntáis a vuestros amigos, conocidos, familiares, compañeros de trabajo, cuál es su libro favorito, me apuesto lo que queráis a que la mayoría os dirán sin dudar “La sombra del viento”. Creo que es el principal distintivo de este libro. Que es el favorito de muchos.

Fue el primer gran éxito adulto de Juan Carlos Ruiz Zafón y ha ganado multitud de premios a nivel mundial (como el Premio de la Fundación José Manuel Lara al Libro más vendido, el Prix de Saint Emilion en Francia, el Gumshoe Award en Estados Unidos, el Premio de los Lectores en Holanda, etc.).

Más de 10 millones de ejemplares vendidos en todo el mundo, así como el reconocimiento (casi adoración) de crítica y público por igual, hicieron de Carlos Ruiz Zafón el escritor de moda.

El relato está ambientado en una fría y solitaria Barcelona. Un amanecer de 1945, un muchacho llamado Daniel Sempere es conducido por su padre a un misterioso lugar oculto en el corazón de la ciudad: El cementerio de los libros olvidados. Allí Daniel encuentra un libro maldito que cambiará el rumbo de su vida. Se titula “La sombra del viento” y está escrito por un tal Julián Carax.

La novela y su autor pronto llamarán la atención de Daniel, que se lanza a investigar sobre sus orígenes, lo que le llevará a conocer a personajes curiosos y malignos y a una espiral de intrigas y secretos enterrados en el alma oscura de la Barcelona de mediados del S.XX.

Tengo que reconocer que esta novela me gustó mucho...pero también tengo que decir que no es mi libro favorito. Su éxito radica en que mezcla muy bien varias técnicas como las **referencias históricas y costumbristas**, la intriga con algunas **dosis de misterio** y la **tragedia histórica de amor**. Sin olvidar la inclusión de **personajes** claramente **entrañables** y a los que se toma afecto muy rápidamente, de los que destaca Fermín Romero de Torres. Esto hace que, para mí, lo más característico de este libro es que es muy completo.

Destaca también por su **fuerza narrativa**, plasmada tanto en las vivas descripciones de la Barcelona de 1950 (enfrentando el modernismo y la apertura frente a la sombra de la postguerra) como en el lenguaje utilizado por el autor, coloquial y de vocabulario fácil por un lado, mezclado con magníficas descripciones e incluso ecos poéticos, por otro.

No podemos olvidar sus genuinos personajes. Por destacar algunos:

- Daniel Sempere: Protagonista y narrador de la novela. Joven reservado del que sabremos su vida desde los 10 años y que investigará con ahínco el origen del libro que da título a la historia.

- Fermín Romero de Torres: Vagabundo estafalario y de buen corazón que se cruzará en la vida de Daniel convirtiéndose en su mejor amigo y consejero. Será el encargado de aportar los diálogos más graciosos y las situaciones más divertidas.

- Julián Carax: Escritor de “La sombra del viento” y cuya historia será el leitmotiv de la novela. Sabremos de él a partir de los restantes personajes.

etc.

Lo malo de la novela...pues que creo que no es tan impresionante, imprescindible, buenísima y obra maestra como afirma casi todo el mundo. Igual fue porque a mí me la vendieron como EL LIBRO por excelencia (y no hay como generar muchas expectativas de algo para que te decepcione). Pero sobre todo, porque me convenció muchísimo más la segunda entrega de esta serie, “El juego del ángel”, novela que entusiasmó en menor medida a la crítica y especialmente a los lectores. Pero que a mí me enamoró del todo.

En resumen, se trata de un **libro** sobre todo **BONITO**, que habla del amor por la lectura, de misterios familiares ocultos, de la amistad y el valor y de los embrujos del corazón. Con un puntito fantástico y muy bien ambientado, es una novela que gustará a casi todos y creo debe estar en cualquier biblioteca.

Lo mejor: Fermín Romero de Torres. La historia de amor entre Daniel y Bea. Su ambiente oscuro y misterioso. El cementerio de los libros olvidados. Lo BONITO que es.

Lo peor: Me decepcionó. Me esperaba la octava maravilla literaria y se quedó en bien, buen libro, pero ya.

¿Volvería a leerlo?: Probablemente. Es posible que yo lo haya minusvalorado tras compararlo con el Juego del ángel.

¿Lo recomendaría?: Sí, es un libro muy completo y que gustará a casi todo el mundo. Es una recomendación de lectura con la que es difícil fallar.

Reseña 7:

- 20 abril, 2012

Recomendable

Un libro que expone la existencia de un cementerio de libros ¡genial! y luego la historia de misterio que rodea al protagonista solitario... **Es un libro muy fácil de leer**, con una historia que te enreda. Perfecta.

- [elisa](#)
- 18 abril, 2012

De los libros que desde que lo empiezas a leer no puedes parar

Excelente libro, lo he leído varias veces y aun las que faltan. **La forma en que el autor te envuelve en verdad que es unico.** De mis libros favoritos. Tienes que leerlo.

- 21 febrero, 2012

No es para tanto

No soy un gran devoto de Zafón pero este libro había que leerlo por las críticas, por la gran cantidad de comentarios a favor, por cerrar la trilogía... y la verdad, se deja leer. **Se lee fácil, no se hace pesado** y las páginas van pasando sin que realmente pase mucha cosa dentro de ellas. La historia lineal, sin grandes momentos intensos ni giros que nos sorprendan.

Como dijo un amigo “no me extraña que sea lectura obligatoria en muchos institutos”.

- 8 febrero, 2012

Te mantiene atento todo el tiempo

Buena historia y **bien contado**, este escritor me gusta.

- [salseto](#)

He leído mucho, Barcelona está muy bien ambientada y la trama es maravillosa. **El libro está escrito de una manera excepcional.** Uno de mis favoritos.

- [amelboss](#)
- 19 diciembre, 2011

intriga, humor, y pasion

estilo narrativo espectacular, con cierta intriga, historias de amor, y bastantes pinceladas de humor. muy llevadero.

- [Jucar Gobel](#)

- 17 noviembre, 2011

Absolutamente magistral. Zafón nos sumerge en una historia que te engancha desde el primer momento, con esa dosis de misterio imprescindible para que el lector avance por las páginas deseando saber más y desvelar lo que ocurre. Pero no conforme con eso, lo hace con **un estilo literario que por momentos raya en la prosa poética**. El mejor libro que recuerdo haber leído en mis muchos años de lectura impenitente.

- Servant
- 5 agosto, 2011

No porque venda ha de ser bueno...

Ya de primeras cuando lo compras algo huele mal...las 10 primeras paginas son tirandose flores, la sinopsis en la contraportada no existe, sino q es sustituida por mas floripondios y frases. El libro se salva por algunos de los personajes, el resto, la prosa es repetitiva y empelagosa a veces, la historia se reduce en buscar personajes y preguntarle durante el 80% del libro, el otro 20% se lo pasa uno esperando q pase algo q cambie el hilo (pero nada), a veces parece un folleto de un periodico mas q un libro q hable de la posguerra, en cada situacion o charla politica, social o religiosa, el escritor deja su opinion a traves de las situaciones siempre muy previsibles, sin contar lo q habra cobrado por anunciar marcas de caramelos, chocolatinas, aguas con gas y demas. El final se hace largo y aburrido, y el personaje de Fumero parece el malo de una serie de superheroes, aparece cuando tiene q aparecer y desaparece cuando no se necesita, ademas se pasan en hacerle el tipico malo malisimo. **Lo mejor es q se lee mas o menos facil, algunas frases muy ingeniosas y bonitas** y como dije algunos personajes son entrañables, como Fermin, Barcelo, y otros mas.

- Adrián Santos Marrero
- 29 mayo, 2011

Lo mejor que he leído en bastante tiempo

Me ha encantado. **La manera que tiene de escribir el autor con esas frases interminables**, la descripción de la ciudad y la personalidad de los personajes son excelentes. Un libro de diez sin duda alguna.

- Carlos Simón
- 1 abril, 2011

Entretenido sin más.

Un gran éxito editorial que **se deja leer fácil y rápido, pero sin más; entretiene, pero una vez acabado, se va sin dejar huella. Recorre y construye un paisaje de individuos y lugares al estilo de Eduardo Mendoza pero sin llegar a su intensidad y perfección.**

- SuzyLee

- 10 septiembre, 2010

muy original

Para gustos colores, por supuesto, pero a mí no me parece una mala novela. **El etilo de Zafón es culto, ágil y singular, cuanto menos poco visto.** Los personajes están muy bien definidos, los diálogos son prácticamente magistrales, y nadie me negará que muchos elementos de la trama argumental son de lo más original que se ha visto últimamente en este país. Tal vez lo más criticable sea que el "misterio" que se nos plantea es absurda e increíblemente fácil de averiguar. Sin ser una novela magistral, creo que un 8 no se lo quita nadie.

- [btzbeltran](#)
- 23 agosto, 2010

Es una buena novela, **bien escrita.** Pero supongo que la han recomendado tanto que me ha decepcionado un poco.

- [POPOCHI](#)
- 3 abril, 2010

Genial

Un libro maravilloso narrado con maestría que te sumerge en una espiral de emociones bajo un manto de crimen y mentira. Me encanta.

Anexo 2

Comentario al análisis

La Sombra del Viento

De Schaduw van de Wind

Estructura externa:

sin explicación sobre la estructura

sin explicación sobre la estructura

porque no incluye ninguna introducción a la estructura, ni otro tipo de información sobre la estructura. Queda con el género literario que en cuanto a la estructura del texto, no hay indicadores. Sólo palabras como 'todavía', 'vandaag de dag' y '1945' indican alguna forma de estructura

sin palabras y oraciones centralizadas

sin palabras y oraciones centralizadas

porque no hay frases ni palabras que resuman el resto de la información

el fondo muy difícil de encontrar

el fondo muy difícil de encontrar

porque el fondo está implícito

sin palabras para indicar la estructura

sin palabras para indicar la estructura

porque no incluye palabras como 'primero', 'entonces', 'en resumen'

enumeración escondida

enumeración escondida

porque no aparecen enumeraciones

sin repetición

sin repetición

porque no se repiten frases o palabras

sin frecuencia llamativa de ciertas palabras

sin frecuencia llamativa de ciertas palabras

porque no se repiten ciertas palabras

pocas figuras retóricas

pocas figuras retóricas

porque no incluye repetición, ni aliteración, sólo a veces metáforas

título y subtítulo

título y subtítulo

porque el libro tiene un título y cada capítulo tiene su '(sub)título'

principio, centro, fin poco claros

principio, centro, fin poco claros

porque no está indicado qué es el principio, centro y fin y tampoco incluye palabras como 'primero', 'siguiente', 'por fin'

→ Implícito

→ Implícito

Dificultad:

Palabras y oraciones fáciles/difíciles

Palabras y oraciones difíciles

porque la traducción incluye más palabras difíciles que el libro original (ambos textos incluyen a veces construcciones difíciles y palabras poéticas). Queda con el género literario el estilo un poco complicado, porque el texto describe un mundo ficticio, sobre libros y literatura, descrito con sus propias palabras y oraciones.

Fragmento 1:

Español: desgranaban, inquirí, andanzas, alba

Neerlandés: der, regen zich aaneen, guirlande, verschanste, teneergeslagen, wederwaardigheden, blikten

	Palabras difíciles
Español	4
Neerlandés	7

Fragmento 2:

Español: ausculté

Neerlandés: prevelde, struweel, beeltenis, bajonet

	Palabras difíciles
Español	1
Neerlandés	5

Fragmento 3:

Español: -

Neerlandés: dramatis personae, uiteenzetting, geintrigeerd, adoreert, gefortuneerd, ofschoon, vaandel, der

	Palabras difíciles
Español	-
Neerlandés	8

construcciones verbales

porque todas las frases incluyen al menos un verbo

construcciones modernas

porque las frases consisten en oraciones subordinadas y coordinadas. Estos tipos de frases son habituales en el español y parecen anticuadas en la traducción

relaciones implícitas

porque consiste en verbos abstractos, metáforas y frases sin conectores explícitos

verbos abstractos

porque los verbos del texto muestran algo intocable y inconcreto: 'desgranaban, envejecer, recordar'

comparaciones y lenguaje figurativo

porque el lenguaje es plástico

notificaciones indirectas

porque los personajes muchas veces no se dirigen directamente a otras personas

relaciones oracionales ilógicas

porque las oraciones no están conectadas por conjunciones y no tienen un orden lógico

sin uso de conjugaciones o adverbios para aclarar relaciones

porque no hay palabras que dan explicación sobre la estructura

estilo indirecto libre

porque se insertan en la voz del narrador enunciados propios de un personaje

comparaciones poco claras

porque las comparaciones no tienen la forma '... es como ...' y son comparaciones figurativas

construcciones verbales

construcciones anticuadas

relaciones implícitas

verbos abstractos

comparaciones y lenguaje figurativo

notificaciones indirectas

relaciones oracionales ilógicas

sin uso de conjugaciones o adverbios

estilo indirecto libre

comparaciones poco claras

lenguaje correcto	lenguaje correcto
<i>porque los textos no llevan errores gramaticales</i>	
suposiciones escondidas	suposiciones escondidas
<i>porque el significado de lo que cuenta el texto se muestra entre líneas</i>	
lenguaje normal/raro y especializado	lenguaje normal/raro y especializado
<i>porque (más en la traducción que en el texto original) se usa el lenguaje normal, completado con un lenguaje llamativo o más bien poético y por eso incluye el lenguaje 'raro y especializado'</i>	
lenguaje abstracto	lenguaje abstracto
<i>porque incluye más palabras intocables y inconcretas, como 'luz, sueño, palabras, penumbra'</i>	
frases largas	frases largas
<i>porque las frases consisten en más de diez palabras, en la traducción tanto como en el texto original:</i>	

Fragmento 1:

	Palabras	Frases	Longitud de las frases
Español	520	31	16,8
Neerlandés	536	31	17,3

Fragmento 2:

	Palabras	Frases	Longitud de las frases
Español	504	39	12,9
Neerlandés	510	39	13,1

Fragmento 3:

	Palabras	Frases	Longitud de las frases
Español	505	29	17,4
Neerlandés	524	29	18,1

muchas oraciones subordinadas	muchas oraciones subordinadas
<i>porque los textos consisten más en oraciones subordinadas que en oraciones simples</i>	
orden usual de las palabras	orden inusual de las palabras
<i>porque (más en la traducción que en el texto original) las frases son poéticas y por eso menos usuales en holandés</i>	
asociaciones emocionales	asociaciones emocionales
<i>porque las palabras tienen una connotación emocional que forma parte del ambiente de la historia</i>	
→ Complicado	→ Complicado

Exactitud:

términos, referencias, relaciones vagos	términos, referencias, relaciones vagos
<i>porque el texto consiste en palabras abstractas y oraciones largas sin orden explícito</i>	
alcance poco claro	alcance poco claro

→ Vago

→ Vago

El estilo vago queda con el género y la lengua difícil de los textos. El ambiente del libro es misterioso y descriptivo y eso es visible con el estilo vago.

Densidad informática:

mucha paráfrasis

mucha paráfrasis

porque hay mucha descripción de situaciones, personajes o hechos

muchas oraciones con mucha introducción

muchas oraciones con mucha introducción

porque las oraciones son descriptivas, llevan más información que sólo lo 'necesario'

pocas muletillas

pocas muletillas

porque el autor no usa palabras que no tienen significado

saltos de una idea a otra

saltos de una idea a otra

porque el autor no explicita las relaciones entre ideas

sin explicación sobre la estructura

sin explicación sobre la estructura

porque no incluye ninguna introducción a la estructura ni otro tipo de información sobre la estructura

verbos abstractos

verbos abstractos

porque los verbos del texto muestran algo intocable y inconcreto: 'desgranaban, envejecer, recordar'

sin palabras y oraciones centralizadas

sin palabras y oraciones centralizadas

porque no incluye oraciones que resumen otras frases

notificaciones indirectas

notificaciones indirectas

porque los personajes no se dirigen a otras personas todo el tiempo

comparaciones y lenguaje figurativo

comparaciones y lenguaje figurativo

porque el texto es descriptivo y incluye metáforas y adjetivos y quiere crear un mundo ficticio

sin ejemplos

sin ejemplos

porque no están presente en el texto ejemplos para aclarar cosas

construcciones oracionales modernas

construcciones oracionales anticuadas

porque las frases consisten en oraciones subordinadas y coordinadas. Estos tipos de frases son habituales en el español y parecen anticuadas en la traducción

voz activa

voz activa

porque son frases activas, sin utilizar mucho la voz pasiva

abstracto

abstracto

porque incluye más palabras intocables y inconcretas, como 'luz, sueño, palabras, penumbra'

nombres propios/palabras deícticos

nombres propios/palabras deícticos

porque se usa ambas las referencias a personas como los nombres propios

Fragmento 1:

Nombres propios

Español	9
Neerlandés	9

Fragmento 2:

Nombres propios	
Español	9
Neerlandés	9

Fragmento 3:

Nombres propios	
Español	19
Neerlandés	19

muchos adjetivos

muchos adjetivos

porque después de un análisis cuantitativo podemos ver que se usa los adjetivos y aún más en la traducción

verbos llevan mucha significación

verbos llevan mucha significación

porque los verbos llevan mucho significado y contribuyen al ambiente del libro

pocos adverbios

pocos adverbios

porque están presente en el texto pero tampoco se observa muchos en el libro:

Fragmento 1:

Adverbios	
Español	6
Neerlandés	4

Fragmento 2:

Adverbios	
Español	0
Neerlandés	1

Fragmento 3:

Adverbios	
Español	4
Neerlandés	3

asociaciones emocionales

asociaciones emocionales

porque todas las palabras contribuyen al ambiente del libro y llevan una connotación

lenguaje normal/raro y especializado

lenguaje normal/raro y especializado

porque (más en la traducción que el el texto original) se usa el lenguaje normal, completado con un lenguaje llamativo o más bien poético y por eso 'raro y especializado'

descripciones extensas

descripciones extensas

porque las frases son muy descriptivas, largas, con palabras emocionales y figurativas

suposiciones escondidas

suposiciones escondidas

porque el autor no aclara que quiere decir exactamente, las suposiciones están incluidas entre líneas

→ Extenso/conciso

→ Extenso/conciso

Animación:

variación en tipos de oraciones

variación en tipos de oraciones

porque el texto existe de frases largas/cortas, subordinadas/coordinantes, interrogativas/informativas

variación en el orden de elementos oracionales

variación en el orden de elementos oracionales

porque las frases no siempre tienen la misma estructura, hay variación en como están contruidas

mucha variación en el lenguaje

mucha variación en el lenguaje

porque no se usa las mismas palabras cada vez

verbos estáticos

verbos estáticos

porque los verbos del texto son más bien estáticos que dinámicos

oraciones fluidas

sin oraciones fluidas

porque las frases son más bien poéticas y son mucho menos fácil de leer en la traducción que en el original

muchas comparaciones y lenguaje figurativo

muchas comparaciones y lenguaje figurativo

porque el texto es descriptivo y con metáforas y adjetivos quiere crear un mundo ficticio

pocos ejemplos

pocos ejemplos

porque no están presente en el texto ejemplos para aclarar cosas

paráfrasis

paráfrasis

porque hay mucha descripción de situaciones, personajes o hechos

notificaciones indirectas

notificaciones indirectas

porque los personajes no siempre se dirigir a otras personas

palabras fáciles

palabras difíciles

porque muestra el análisis cuantitativo que aparecen muchas palabras difíciles en la traducción

construcciones verbales

construcciones verbales

porque todas las frases incluyen al menos un verbo

oraciones con mucha introducción

oraciones con mucha introducción

porque las oraciones son descriptivas, llevan más información que sólo lo 'necesario'

sin muletillas

sin muletillas

porque el autor no usa palabras que no tienen significado

construcciones modernas

construcciones anticuadas

porque las frases consisten de oraciones subordinadas y coordinadas. Estos tipos de frases son habituales en el español y parecen anticuados en la traducción

voz activa

voz activa

porque son frases activas, sin utilizar mucho la voz pasiva

vocabulario descriptivo

vocabulario descriptivo

<i>porque muchas palabras contribuyen al imagen del mundo que quiere crear el libro:</i>	verbos, sustantivos, adjetivos
palabras emocionales	palabras emocionales
<i>porque todas las palabras contribuyen al ambiente del libro y llevan una connotación</i>	
lenguaje normal/roao o especializado	lenguaje normal/roao o especializado
<i>porque (más en la traducción que el el texto original) se usa el lenguaje normal, completado con un lenguaje llamativo o más bien poético y por eso 'raro y especializado'</i>	
abstracto	abstracto
<i>porque incluye más palabras intocables y inconcretas, como 'luz, sueño, palabras, penumbra'</i>	
muchos adjetivos	muchos adjetivos
<i>porque después de un análisis cuantitativo podemos ver que se usan los adjetivos y aún más en la traducción</i>	
variación en el orden de palabras	variación en el orden de palabras
<i>porque las frases no parecen todas y hay variación en como están contruidas</i>	
sin/con construcciones oracionales llamativas	construcciones oracionales llamativas
<i>porque las frases son muy largas, con muchas subordinaciones y por eso son llamativos en holandés y menos en español</i>	
lenguaje correcto	lenguaje correcto
<i>porque los textos no llevan errores gramaticales</i>	
contexto permanente	contexto permanente
<i>porque el contexto no cambia durante el libro</i>	
variación elegante	variación elegante
<i>porque no se usa las mismas palabras siempre, pero alternan para una variación elegante</i>	
estilo indirecto libre	estilo indirecto libre
<i>porque se insertan en la voz del narrador enunciados propios de un personaje</i>	
el mismo estilo para cada personaje	el mismo estilo para cada personaje
<i>porque no se puede observar una diferencia en cuanto el estilo entro los personajes</i>	
→ Animado/árido	→ Animado/árido

Actitud de reserva:

palabras y oraciones habituales/modernas	palabras y oraciones anticuadas
<i>porque las frases consisten en oraciones subordinadas y coordinacionadas. Estos tipos de frases son habituales en el español y parecen anticuados en la traducción</i>	
lenguaje escrito	lenguaje escrito
<i>porque el lenguaje no parece a una conversación</i>	
notificaciones indirectas	notificaciones indirectas
<i>porque los personajes no siempre se dirigen a otras personas</i>	
voz activa	voz activa
<i>porque son frases activas, sin utilizar mucho la voz pasiva</i>	
facilidad	dificultad

porque muestra el análisis cuantitativo que aparecen palabras difíciles en la traducción, las frases pueden ser difíciles en holandés, y el texto se lee mas o menos facilmente en español

verbos abstractos

verbos abstractos

porque los verbos del texto muestran algo intocable y inconcreto: 'desgranaban, envejecer, recordar'

oraciones con mucha introducción

oraciones con mucha introducción

porque las oraciones son descriptivas, llevan más información que sólo lo 'necesario'

comparaciones y lenguaje figurativo

comparaciones y lenguaje figurativo

porque el lenguaje es plástico

vocabulario informal

vocabulario formal

porque el lenguaje es poético y es difícil en holandés y más moderno en español

lenguaje normal/raro y especializado

lenguaje normal/raro y especializado

porque (más en la traducción que en el texto original) se usa el lenguaje normal, completado con un lenguaje llamativo o más bien poético y por eso 'raro y especializado'

lenguaje abstracto

lenguaje abstracto

porque incluye más palabras intocables y inconcretas, como 'luz, sueño, palabras, penumbra'

escritor no se dirige al lector

escritor no se dirige al lector

porque el autor no directamente habla con el lector

oraciones complejas/oraciones simples

oraciones complejas/oraciones simples

porque a veces las frases son simples, pero (más en la traducción que en el libro original) también aparecen frases subordinadas y palabras 'difíciles'

→ Distante

→ Distante

El estilo distante queda con el género literario que quiere contar una historia y no necesariamente necesita una conexión directa con el lector.